

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Petri Ribadeneiræ, Societatis Iesv Presbyteri, De
Tribulationibus huius seculi Libri Duo**

Ribadeneyra, Pedro de

Coloniae, 1604

Libri Secvndi. In quo de Tribulationibus generalibus, earundem remedijs
agitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-50340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-50340)

R. P. PETRI
RIBADENEIRAE

SOCIETATIS IESV,

DE TRIBVLATIONI-
bus

Liber Secundus.

IN QVO DE TRIBVLATI-
onibus generalibus, & earundem
remedijs agitur.

CAPVT I.

DE TRIBVLATIONIBVS GENE-
ralibus, quibus Deus mundum
affligere solet.

DEVS non tantum perso-
nas particulares propter
delicta sua castigat, & di-
uersis (quemadmodum
superiori libro declarau-
mus) pœnis affligit; sed ipsas etiam ciui-
tates, prouincias, & integra quando-
que regna ob peccata inibi commissa
grauissimè affligit. Hinc Regius Prophe-

K

6

ta David

Psal. 106.

ta David: Deus, inquit, posuit flumina
desertum: & exitus aquarum in siccum; & terra
fructiferam in salsuginem, à malitia iniquo-
rum tantum in ea. Et Ecclesiasticus: Mors, &
guis, contentio, & romphaea, oppresiones,
mes, & contritio, & flagella: super iniquos
creata sunt hæc omnia, & propter illos facta
est catachysmus. Ieremias quoque Prophe-
ta loquens de siccitate & sterilitate
temporis adeò magna, vt nec aqua in
fontibus, nec herba in campis appareret, ma-
nifestè docet, iniquitates populi miseræ
& calamitates istas introduxisse. Idè
enim Oseas Propheeta ostendit, cum ab-
minationes & vitia suo tempore regni
sua speciatim recensens, ait: Propter hæc
desertabit terra, & in siccabitur omnis qui
habitabat in ea, in bestia agri, & in volucre cali-
di, & pisces maris congregabuntur. Itè Amos
Propheeta ad filios Israël: Audite verbum
hoc vacce pingues, quæ estis in monte Samaria:
quæ calumniam faciis egenis, confringitis
pauperes: ego dedi vobis staporem de
cælestium in cunctis vrbibus vestris, & indige-
ntiam panam in omnibus locis vestris: & nunc
estis reuersi ad me, dicit Dominus. Ego qui
que prohibui a vobis imbrem, cum adhuc tres
menses superessent vsque ad messem: Quare
cū Achior Princeps & Dux Ammonitarum
iurandicasset Holoferni quã mirabiliter
Deus

Cap. 40.

Cap. 12.

41.

Cap. 4.

Cap. 4.

E

Deus

rantes

trã in

cens:

in con

los, qu

rum t

ti et u

coram

quonia

mus in

Idè

Liber

ration

figat

rum,

differ

te con

ac po

caren

sacra

chod

um a

serui

ecute

alij

& del

ciarum

A

profi

Deus

Deus filios Israël parentes & obtemperantes sibi protegeret ac defenseret; contra inobedientes puniret, consuluit ei, *Iudith. 5.*
Perquire si est aliqua iniquitas eorum, in conspectu Dei eorum: & ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos Deus eorum tibi, & subiugati erunt sub iugo potentie tue. Si vero non est offensio populi huius coram Deo suo, non poterimus resistere illis: quoniam Deus eorum defendet illos: & erimus in opprobrium vniuersæ terræ.

Idem omninò apertè nobis Iudicium Liber demonstrat, in quo declaratur, quare Deus populum suum castigatum tradiderit in manus inimicorum, quoties maiestatem diuinam offensus; & quomodo vice versa à potestate eorum liberauerit, quoties dolentes ac pœnitentes Creatorem suum deprecarentur. Atque ideò Deus in Scriptura sacra. *Cyrum Pastorem & Christum, Nabuchodonosor verò Regem, Seruum suum appellat, quem sibi aduersus Tyrum seruuisse testatur; etenim minister & executor erat diuinæ iustitiæ, sicut omnes alij quibus vitur Deus in pœnam & destructionem regnorum & prouinciarum.*

Alarichus Gothorum Rex Romam proficiscens, ab Eremita quodam rogatus.

rus & admonitus ne manus suas fangi-
ne inquinaret, aut de perditione innocen-
tis populi lætaretur, respondit: Ego in-
to planè animo Romam proficiscor. Sed
est quidam, qui me quotidie molestat, &
mò vi impellit, & sic alloquitur: Iter ce-
pessito, urbem Romam vastatò.

*Mancl. in 2.
volum.* Attila Hunnorum Rex seipsum *Me-
rum orbis & flagellum Dei*, & Tamerlanus
ille magnus se *Iram Dei* nuncupabat
certè, vt verum fatear, vterq; crudeliter
ecutor & diuinæ iræ vindex extitit. Nè
Attila cum in Trecenscs duceret exerci-
tum, S. Lupus ciuitatis eiusdem Episco-
pus, pontificali habitu decoratus, cum
suo Clero obuiam venienti processit, &
coram illo admissus, ait: Tu quis es: qui
terram dissipas & conculcas? Cui Attila:
Ego sum Attila Rex Hunnorum, flagellum
Dei. Ad quam vocem iussit Episcopus
portas ciuitatis aperiri, dicès: Beneuen-
rit flagellum Dei, & induxit illos in ciui-
tatem, sed Dei iudicio statim vt ingressi,
omnes cæcitate percussi sunt: & transe-
ntes per mediã ciuitatē, nemini damnum
vel mali quippiam intulerunt. Etsi enim
Attila flagellum Dei esset, noluit tamen
Deus vt flagellaret illos, qui ipsum cum
summa patientia & humilitate accepta-
ferent.

Plurima alia S. scripturæ loca, hæc vera esse docēt, & innumera penè exēpla diuerfarum pœnarum, huic mundo propter peccata hominum immissarum supeditant, quæ cum omnibus notissima sint, omniaque quàm possum breuissimè expedire proposuerim, suffecerit nobis vnicum illud, quod strenuissimus Dux Iosue priusquam moreretur coram vniuerso populo Israël cunctas sibi concessas à Deo victorias enumerans, ait: *Deus sanctus, & fortis emulator est, nec ignoscet sceleribus vestris atque peccatis. Si dimiseritis Dominum, & seruiueris Dijs alienis, conuertet se, & affliget vos, atque subuertet postquam vobis præstiterit bona.*

Cap. 24.

Ex supradictis colligimus, bellum, famem, pestem, aliasque similes calamitates nobis à Deo immissas, solūmodò pœnam & vindictam esse peccatorum, quæ ubique in Rep. christiana committuntur: quanquam legamus etiam DEVM ob vnus tantum hominis delictum immensam mortalium multitudinem puniuisse. quemadmodum triennali fame in diebus Dauidis Israëlitas afflixit, eò quòd Rex Saul initum à Iosue cum Gabaonitis foedus fregisset: similiter

2. Reg. 28.

Iosue 9.

omnis Israël propter iniquitatem
Davi-

2. Reg. 24.

Dauidis qui populum numerari praeparat, pestilentia à Domino percussa est.

1. Paral. 21.

Aliquandò Deus, populi delicta puni-
turus, permittit Regem aut Principem
graue peccatum labi, quatenus iustus
& Regem & Regnum ipsum affligere
causam habeat, sicut de Dauide Scrip-
tura attestatur, dicens: *Consurrexit autem
Iesus contra Israël: & incitauit Dauid, ut
mereret Israël.* Super quæ verba sanctus

Greg. l. 25.

in Iob. c. 20.

Gregorius inquit: Secundùm merita
plebium disponuntur corda rectorum.
Iustus verò Iudex peccantis vitium ex
peccatorum animaduersione corripuit, et
quorum causa peccauit. Sed quia ipse scilicet
sua voluntate superbiens, à culpa
alienus non fuit: vindictam culpæ etiam
ipse suscepit. Nam ira sæuiens quæ corpo-
raliter populum percussit, rectorem quoque
populi intimo cordis dolore pro-
strauit. Certum verò est, quòd ita sibi in-
uicem & rectorum merita connectan-
tur, & plebium: vt sæpè ex culpa Pastro-
rum deterior fiat vita plebium; & sæpè
ex plebium merito, mutetur vita Pastro-
rum.

Nonnunquam etiam impios Deus
exaltat, & sceptrum ac regimen illis tribuit
in pœnam subditorum, sicut ait S. Iob.

Tob: *Qui regna re facit hominem hypocritam* Cap. 34.
 propter peccata populi. Et Esaias Propheta: Cap. 3.

Et dabo pueros Principes eorum, & effæmi-
 nati dominabuntur eis. Quandoque Deus
 homines barbaros, feros, & impios de-
 sæuire, & tyrannidem in populo suo ex-
 ercere permittit, vt crudelitate eorum ab
 iniquitatibus suis mudentur. ideoque
 per Prophetam Esaiam Assyriorum Rex
Virga furoris, & per Ezechielem Nabu-
 chodonosor *Seruus Dei* appellatur, quan- Cap. 29.
 doquidem illo vsus in puniendis tribubus
 Iuda & Israël. Nonnunquam etiam De-
 us aliquem honoribus sublimat, & in re-
 gnum prouehit, vt per ipsum vel impie-
 tatem alterius cuiusdam Regis in se de-
 linquentis puniat, quemadmodum mi-
 sit Iehu ad perdendam & extirpandam
 posteritatem, & domum Achab: vel vt
 consoletur, reparet, ac compenset suspi-
 ria populi, veluti Cyro & Constantino
 Magno contigit.

Sed, vt ad propositum nostrum reuer-
 tamur, mirum nemini videri debet, si pec-
 cante Rege seu Capite, populus, qui cor-
 pus est, & à capite regitur, tribulationi-
 bus varijs affligatur: mirandum autem, &
 magnoperè miranduma, quod Deus ob
 vnius priuati hominis delictum, non v-
 num tantum aut alterum, sed ingentem
 homi-

Iosue 7.

hominum multitudinem flagellet; si
 euenit tribus istis pugnatorum milibus
 ascendentibus contra ciuitatem Hai,
 terga vertentes, percussi sunt à Viris
 bis eiusdem propter facinus Achan,
 præuaricatus pactum Domini, tulerat
 anathemate & furatus atque mentis
 absconderat inter vasa sua. Etenim De
 per pœnam huius hominis, nos omnia
 præmonet ac docet, se, cum ad eum se
 vnus castiget peccatum, multo ac
 & seuerius castigaturum multorum
 quitatem. Etcertè quilibet considerat
 deberet, non esse malum hoc priuatum
 aut separatum, sed publicum & commu
 ne omnibus; ita vt cum ipse Reip. mem
 brum sit, quicquid boni vel mali eidem
 acciderit, id ipsum tanquam sibi prop
 um reputet, quemadmodum humi
 corporis membra faciunt, sicut docet
 postolus Paulus.

1. Cor. 12.

Verùm non immeritò quis miraretur
 cur Deus affligendo Regionem in
 gram, probos simul cum improbis pe
 niat, ita vt iustus & innocens eandem
 cum impio & peccatore pœnam la
 Hæc tribus potissimum de causis fieri
 spondet S. Augustinus. Primò, quòd
 peccata quibus Deus indignatus, imp
 uit tantis calamitatibus mundum, hum

*Lib. 1. de
 Gen. cap. 9.*

Interrogantes, quamuis longè absint à
 facinorosis, flagitiosis & impijs, tamen
 non vsque adeò se à delictis deputant a-
 lienos, vt nec temporalia pro eis mala
 perpeti se iudicent indignos, quos Deus
 tribulationis igne purgat, quò vel sic in
 probatum argentum, & purum ac niti-
 dum aurum euadant. Deinde, quòd hi
 qui dissimiliter viuunt, & à malorum fa-
 ctis abhorrent, parcunt tamen peccatis
 alienis, quæ dedocere & obiurgare debe-
 rent: vel cum laboris piget, vel os eorum
 verecundantur offendere: vel cum eo-
 rum inimicitias deuitant, ne impediant,
 & noceant in istis temporalibus rebus:
 siue quas adipisci adhuc appetit eo-
 rum cupiditas, siue quas amittere formi-
 dat infirmitas: ita vt iure cum eis tem-
 poraliter flagellentur, & vitam hanc a-
 maram sentiant, cuius amando dulcedi-
 nem peccantibus eis amari esse nolu-
 erunt. Et quia peccatis eorum dam-
 nabilibus parentes, corripere no-
 lunt quæ corripiendo corrigere
 possunt; meritò simul flagellantur,
 non quia simul agunt malam vitam,
 sed quia simul amant temporalem vi-
 tam, non quidem æqualiter, sed tamen
 simul, quam boni contemnere debe-
 rent,

rent,

rent, vt illi correpti atque correcti con-
querentur æternam.

Denique iusti cum pijs flagellantur
multiplicetur meritum, & augeatur
na iniuste patientium, sicut & patitur
Iobi corona aucta, & meritum multi-
catum est. Affliguntur etiam boni
ter & mali, vt sibi ipse humanus animus
sit probatus & cognitus, quanta virtus
pietatis gratis Deum diligit, & pro-
mus consideratis atque perspectis tribu-
rum tribulationibus, calamitatem &
feriam suam æquiori animo toleret,
sumptisque viribus iustitiæ & benedi-
to Dei se conformet.

CAPVT II.

QVOD DEVS PECCATVM
*num per alia subinde peccata puniat,
magnisque mundum hunc scan-
dalis affligat.*

Mirum quidem est Deum peccati
enormitatem & sceditatem
ui pœna castigare, & voluptatibus atque
inordinatis appetitibus salutari quodam
doloris & tribulationis pharmaco me-
ri. Mirum etiam est infinitos inter
ob vnus delictum à Rege Regum & do-
minantium Domino puniri. itidem

rum est iustum in hoc sæculo vnà
cum impijs ad euitandum futuri sæculi
martyrium tribulari. Magis tamen illud
mirādum, videlicet Deum castigare pec-
catum vnum per aliud, & quod per se
peccatum est, id ipsum in poenam & disci-
plinam alterius accersiri.

Mirabilius autem illud, quòd, cùm
Deus infinitè bonus existat, nihilominus
tamen tot in mundo toleret iniquitates:
& cum supremum ipse lumen, ipsaque
veritas sit, patiatur tamen tot ac tantos
exoriri errores, falsosque Prophetas &
Hypocritas humanum genus errorum
suorum tenebris excæcantes, & blandi-
tijs seducentes, pestilentiae cathedram
conscendere.

Adhuc magis mirandum, infectio-
nem hanc tam longè lateque sese diffun-
dere, & foedas illas, horrendas, abomi-
nandas, & diabolicas hæreses adeò faci-
le & libenter recipi & acceptari, ab ijs po-
tissimum qui titulo Christianitatis insi-
gniti, prudentes ac prouidi videri vo-
lunt.

Multò item adhuc mirabilius est, ca-
stigationem & poenam hanc tam diu
durare, ipsosque Tyrannos, & infensissi-
mos Dei inimicos corona & sceptro po-
tiri, & electos Dei famulos crudelissimis
& stu-

& studiosissimè exquisitis tormentis cruciare, idque cum tanta superba fastuosa præsumptione, quasi mendacium veritatem opprimere, pericatum superare virtutem, & inferre de deuicta Christi Ecclesia triumphum posset.

Nec minori, sed multò adhuc maiori admiratione dignum, immensas, magnificas, robustissimas, pariterque insuperabiles copias, bona intentione, ad fidem scilicet Catholicam & partes Dei defendendas & protegendas contractas, & oratione ac reliquis pœnitentiæ operibus confirmatas, cædi, fugari, adeoque delinere, vt procul dubio hoc ipsum flagellum scruera Dei vindicta reputandum sit.

Denique illud maximè mirandum, quòd nimirum Deus quasi suos in iniusta causa derelinquere videatur, quæ hæreticus exultet, & de victoria triumphando gloriatur, Catholicus vero lacrimis & mœrore conficiatur: ita vt per hoc ignorantibus detur causa cogitandi, Deum, vel nullã humanarum rerum curã habere, vel easdem nõ secundum rationem & æquitatem regere & administrare, aut certè veritatem falsam, mendacium verum esse censendum: hoc quidem molesta & grauis probatio

LI
tentatio
impioru
ra Dei ca

Simili
Religios
tur, &

vulnera

tant, & f

sub diuin

in lucem

inescatu

psa infal

ad extre

das & do

um cord

hilomin

quando

Christia

des & te

res & pig

becilles

ni que vi

Haud

ribus ma

nihil ali

ones ger

iores

præbent

bonitati

tentatio, errorum autem & iniquitatum
impiorum confortatio est, ideoque seue-
ra Dei castigatio.

Similia planè apparent in quibusdam
Religiosis, qui virtutibus præditi æstimā-
tur, & mira quadam astutia seu fraude
vulnera Christi in corpore suo repræsen-
tant, & fallacias ac superstitiones suas,
sub diuinarum reuelationum prætextu
in lucem edētes, iisdem ignarum vulgus
inescatum decipiunt. Et quamuis Deus i-
psa infallibilis veritas, omnes falsitates
ad extremum detectas reuelet, nec calli-
das & dolosas istas inuentiones in fide-
lium cordibus radices agere permittat: ni-
hilominus tamen certum est, Deum
quandoque flagelli loco similia Reip.
Christianæ mala immittere, quæ socor-
des & tepidos Christianos negligentio-
res & pigriores reddant, infirmos & im-
becilles magis debilitent, ipsam de-
nique virtutem penitus eneruent.

Haud dissimilia hisce nostris tempo-
ribus mala videmus, quæ sine dubio
nihil aliud sunt quam pœnæ & tribulati-
ones generales, tantò omnibus alijs gra-
uiiores, quantò maiorem improbis
præbent occasionem, vel diffidendi
bonitati diuinæ, vel in erroribus
suis

fuis perfeuerandi; aut certè quantò
gis illos à veræ ac solidæ virtutis in
stigatione retrahunt atque deterrent.

Porro necessarium fuerit, vt omnia
supradictis dubijs, quantum auxiliari
Deo potero, satisfaciam, & iniquas ac
mulosas vias & retiacula, in quæ sen-
les & modicæ fidei homines incideren-
lent, solo adæquem, simulque insinuen-
tur Deus peccatum vnum per aliud
niat, & tot tamque diuersas quotidie
refes oriri permittat; præterea cur ali-
bus obliuisci ac desolare suos videam
eò quod impijs de bonis, & Hæreticis
Paganis de orthodoxæ fidei cultoribus
victoriam largiatur, breuissimè enu-
deklarabo, quam ob causam Deus à fa-
sitis & mendacij spiritu homines vici-
tis & christiani nominis titulum gesta-
tes peruerti ac seduci, eosdemque innume-
ros alios scandalizare patiatur, quæ
modum, proh dolor, indies videmus.
Nam cum omnes tribulationes istæ ge-
nerales vniuersos Reip. status concernen-
tes, multò periculosiores sint omnibus
alijs nosipfos affligentibus, & terre-
ac transitorijs tantum bonis exuentibus
iamque de tribulationibus agam, opera
pretium me facturum existimo, si de
dem tractans, remedia præscribam, quæ

I
in simi
Dei vt
priori l
ticular
lationi
ant, vt
ant, æq
person
libus R
gendur

QVOD
ind

PR
qu
diuersi
planat
licet D
cienter
tuum,
peccat
uissim
leratur
comm
nam v
dicauit

in similibus pœnis & castigationibus Dei vtilia nobis esse possint. Et quia in priori huius tractatus parte personas particulares instruximus, qualiter in tribulationibus particularibus habere se debeant, vt aliquem ex illis fructum percipiant, æquum etiam est, vt omnes pariter personas in genere, quid ipsis in generalibus Reip. miserijs & persecutionibus agendum, omittendum ué sit, doceamus.

CAPVT III.

*QVOD HOMO SECRETA DEI
iudicia nec indicare, nec propter illa
scandalizari debeat.*

Priusquam causas indicemus, ob quas Deus suos tot, tantis, tamque diuersis pœnis affligat, duo superius explanata nobis recognoscenda sunt, videlicet Deū Authorem esse & causam efficientem omnium pœnarum & cruciatuum, ita tamen, vt causa permissiua sit peccati & culpæ: præterea eundem grauissima ista hominum delicta minimè toleraturum ac permissurum, nisi maiora commoda ex ipsis prouentura videre: nam vt ait S. Augustinus: Melius esse iudicauit de malis benefacere, quàm mala
Lib. 1. ca. 4.
Enchiri. cap. 27.
 L
 nulla

nulla permittere.

Porro tertia quoque causa duabus
præcedentibus nec inferior, nec minor
necessaria, addenda est, nimirum sic
nihil secretius, occultius, & incompre-
hensibilius esse potest Deo, ita etiam
iudicia eius omnium profundissima, & ma-
ximè abscondita sunt, nec à quoquam
comprehendi aut indagari possunt.

Psal. 35.

Propheta Regius inquit: *Iustitia tua
cut montes Dei: iudicia tua abyssus multa.*

*Ecclesiast.
cap. 11.*

Sapiens: *Mirabilia opera altissimi solius,
gloriosa, & absconsa, & inuisa opera illius.*
Et alibi: *Quomodo ignoras quæ sit via spiritus,*

*Ecclesiastes
cap. 11.*

*et quæ ratione compingentur ossa in utero
tre pregnantis: sic nescis opera Dei qui fabricator
est omnium.*

Cap. 36.

*Iob ait: Ecce Deus magnus vincens scientiam nostram: numerus
annorum eius inestimabilis.*

Rom. 11.

*Quis poterit scrutari vias eius? Sanctus item Apostolus
Paulus exclamat dicens: O altitudo divitiarum,
sapientie, & scientie Dei: quam incompre-
hensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles
vias eius! Quis enim cognouit sensum Domini?
Aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior
dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam ex ipso,
& per ipsum, & in ipso sunt omnia.*

Si ingenij nostri tenuitate confisi

Dei comprehendere & indagare possemus, non esset Deus, quia nomen hoc (DEVS) denotat substantiam & mare infinitarum perfectionum, quæ non nisi ab ipso Deo perfecte, cognosci & comprehendi possunt. Ideoque Esaias inquit: *Verè tu es Deus absconditus.* Et sanctus Paulus: *Deus lucem inhabitat inaccessibilem.* Hanc etiam ob causam Elias prætereunte Deo operuit vultum suum pallio; nec filij Israël cornutam faciem Moyses intueri potuerunt. Intellectus non sicut, ait Aristoteles, non magis idoneus, aptus & proprius est ad comprehendendas res cælestes & diuinas, quàm oculus vespertilionis ad videndum lumen & claritatem Solis. Quis cælum manu mensurare, & immensum maris oceanum paruo vasi includere potest? Qui cæcutientem habet visum, non ita procul videre potest, sicut is, qui acriori præditus est. Idiota seu rusticus non capere & intelligere potest, quæ homo doctus & Philosophiæ peritus intelligit. In hoc præcipuè Regum ac Principum autoritas & imperium consistit, quòd occulta, secreta, & incognita eorum sint consilia.

Quòd si homines talia faciunt, quid mirum si Deus faciat? Quis mirabitur

Cap. 45.

1. Timo. 6.

3. Reg. 19.

Exodi. 34.

Deum permittere mundum hunc
 sum esse iniquitatum, & errorum nec
 lis repletum, vt tot hominum millia
 tenebris sine vera Creatoris sui agniti-
 one viuant, & simulachra ex ligno, lapide
 auro vel argento manibus suis fabricata
 adorent: & contra, vt quibus in locum
 vera religio, & vera Dei viger cogniti-
 o ibidem non tantum exiguam planè De-
 lectio, & diuinorum mandatorum con-
 seruatio, nec non & exiguus virtutum
 respectus, sed maior potius neglectus
 contemptus celestium, & maxima ter-
 narum rerum sollicitudo & desiderium
 reperiatur? Quis coniectare & cognoscere
 potest, cur Deus Regem Iosiam, (sicut ait Scriptura) *Fecit quod placuit ei*
erat coram Domino, & ambulauit per omnia
vias David Patris sui: non declinauit ad dex-
teram, siue ad sinistram, in ipso iuuentu-
 tis flore à sagittarijs Nechaonis Regis
 vulnerari, & mori voluerit; ita vt non
 lum vniuersus Iuda & Ierusalem ca-
 luxerint, verum etiam Ieremias Prophe-
 ta lamentationes seu Threnos in illius
 honorem & laudem decantandos com-
 scripserit? Quis intelligit, quam ob cau-
 sam Deus tot Pontificum, Regum
 Imperatorum expeditiones & conatus
 ad recuperandam terram sanctam susci-

4. Reg.

3. Reg. 13.

21. & 23.

2. Paral. 35.

ptos, irritos fecerit? Cur S. Lodouicus Francorum Rex bis in propria persona contra paganos pugnaturus, prima vice captus; altera peste correptus obiit? Quis occulta Dei iudicia de bellis & conflictibus à Catholicis contra Hussitas in regno Bohemiæ initis comprehendere potest? in quibus etsi vniuersæ Ecclesiæ & Romani Imperij vires ad pestiferam hæc faciem extinguendam coniunctæ essent, Catholici tamen semper contriti & cæsi terga vertere? ita vt audito solo Ioannis Ziscæ Hussitarum Principis nomine, timentes trepidarent: qui cum cæcus & claudus foret, nihilominus tamen crudelissimus & perfidissimus Christianorum extitit inimicus. Quis consilia Dei perscrutabitur in casibus quotidie nobis ob oculos versantibus, videlicet in victorijs quas impijs aduersos iustos largitur?

Porro mirum non est, si profunda & arcana Dei mysteria penetrare nequeamus, cum ne minima quidem nobis cognita esse voluerit. Quis infinitam Dei intelligit sapientiam, quæ non tantum in maximis, sed etiam in minimis & abiectissimis eius operibus apparet? Quis, inquit S. Augustinus, dabit rationem cur Deus creator omnium dederit carni

21. Lib. de
civit. cap. 4.

pauonis mortui ne putresceret, & pa
vel tam frigidam vim, vt obrutas ma
feruet: vel tam feruidam, vt poma im
tura maturet: quare calx aqua perfusa
de feruescit, vnde feruentia cuncta
gescunt, perfusa autem oleo, quod
gis fomes est ignis, nulla eius perfusio
vel infusione feruescit: Cur magnes
rum attrahit, & iuxta adamantem pe
tus, mox quod rapuerat remittit: Cur
tra lapis, quem Plinius Theamedem
minat, ferrum a se abigit & repellit: Qu
indicare poterit, cur pisciculus, Remo
dictus, maximæ nauis plenis velis ac ve
cissimo cursu mare traicienti adma
eandem ita fortitudine sua remoretur
vt ulterius progredi nequeat: Quis ade
rabilem Phœnicis explicabit naturam,
qui vnicus, vt S. Ambrosius testatur, in
mundo existens, cum quingentis annis
expletis, sibi finem vitæ adesse aduert
rit, facit sibi thecam de thure & myrris
& cæteris odoribus, in quam impleto
tæ suæ tempore, intrat & moritur, de
ius carnis humore, vermis exurgit, pau
timque adolescit, & processu statuti tem
poris, induit alarum remigia, atque
superioris auis speciem formamque
paratur? Quid mirabilius, quam
mal Salamandra dictum, in ignibus

*Lib. 36.
cap. 16.*

*Plin. l. 10.
cap. 2.*

*Amb. lib.
Hexame.*

*Plin. l. 10.
cap. 66.
August. l.
21. de cin.
cap. 4.*

vere, e
ere?
Sed
induc
ante o
rem in
carum
artific
capien
ctione
num,
cis, cu
tius &
tui Ec
maxim
hæc o
quam
incon
fere vo
tæ ra
pauci
breui
quan
rerum
gat qu
lem,
SS Ba
num,
lum.
Cu

vere, eosdemque frigiditate sua extingui-
ere?

Sed quorsum peregrina illa exempla induco, cū innumera alia quotidie nobis ante oculos obuersentur? Quis singularem industriam & prouidentiam Formicarum, regimen Apum, subtilitatem & artificium araneorum in texendis telis & capiendis muscis, murmur & aeres punctiones muscarum, ortum, vitam, somnum, comestionem & laborem bombycis, cuius textura mundi stultitiæ, delictijs & voluptatibus Principum, & ornamenti Ecclesiarum ytilitatem & decorem maximum subministrat; quis inquam hæc omnia comprehendere potest? Nūquam profecto finiremus, si mirabiles & incomprehensibiles rerum naturas recensere vellemus, in quibus diuinæ sapientiæ radij apparent: at intentio mea est paucis declarare, quā intellectus noster breuis & exiguus sit, & debilis visus, quandoquidem nec suprema, nec infima rerum eodem concipere possumus. Legat qui volet de hac materia Aristotelem, Theophrastum, Pliniū, Aelianum, SS Basilium, Ambrosium, & Augustinum, & Lodouici Granatensis Symbolum.

Cum ergò infimarum rerū quotidie
L 4 nobis

nobis ob oculos versantium naturam
& conditionem perscrutari & intelligere
nequeamus: cumque formica, vermiculus,
& pisciculus vnicus maximam intellectui
nostro faciat difficultatem, quod virtutem,
proprietatem, & operationem eius nequaquam
indagare, & perspicuè cognoscere valeamus:
quid miramur, si incomprehensibilia consilia
& profundissima Dei iudicia, quibus in
cosistorio ineffabilis suæ prouidentiae omnia
gubernat, penetrare ac capere non possimus?
Hinc S. Gregorius inquit: Qui in factis Dei
rationem non videt, infirmitatem suam
considerans, cur non videat, rationem videt.
Et in alio loco Recti viri cum iniuste ab
hominibus impetuntur, ad supernum iudicium
recurrunt: vt videlicet in eo videant qua
cum sapientia, ordine, & prouidentia intus
disponit, quod extra confusum esse videtur.
S. item Augustinus ait: Quamuis nesciamus
quo iudicio Deus ista, vel faciat, vel fieri
sinat: apud quem summa virtus est, & summa
sapientia, summaque iustitia, nulla infirmitas,
nulla temeritas, nulla iniquitas: salubriter
tamen discimus non magnipendere, seu bona
seu mala, quæ videmus esse bonis malisque
communia: & illa bona quærere, quæ bonorum:

Lib. 9. moral. ca. 11.

Lib. 26. moral. cap. 2.

Lib. 20. de ciui. cap. 2.

rum
pria
Dei
iam
es De
cunc
quæ
que v
da su
hoc e
iudic
penè
tesqu
hacr
esse q
causa
facia
non
aude
quia
teme
sinari
ac di
Qu
sus ac
cong
hanc
quid
tum sa
Cur

rum : atque illa mala fugere, quæ propria sunt malorum. Cum verò ad illud Dei iudicium venerimus, cuius tempus iam proprij dies iudicij, & aliquandò dies Domini nuncupatur, non solum quæcunque tunc iudicabuntur, verum etiam quæcunque ab intio iudicata, & quæcunque vsque ad illud tempus adhuc iudicanda sunt, apparebunt esse iustissima. Vbi hoc quoque manifestabitur, quàm iusto iudicio Dei fiat, vt nunc tam multa, ac penè omnia iusta iudicia Dei, sensus mentesque mortalium lateant: cum tamen in hac re piorum fidem non lateat, iustum esse quod latet. Saluianus inquit: *Qua Lib. 3. prou.* causa Deus hæc de quibus loquimur ita faciat, nolo à me requiras. Homo sum, non intelligo secreta Dei, inuestigare nō *Homo non* audeo, & ideò etiam attentare formido: *debet Dei* quia & hoc ipsum genus quasi sacrilegæ *secreta in-* temeritatis est, si plus scire cupias quàm *uestigare.* sinaris. Sufficiat tibi quod Deus à se agi ac dispensari cuncta testetur.

Quando igitur inusitati & inauditi casus accidunt, qui humanæ fragilitati incongrui & erronei videntur, ineffabilem hanc regulam præ manibus sumentes, *Rom. II.* quid Apostolus dicat, audiamus: *Noli altum sapere, sed time.* Item S. Augustinu: *Curiosus non sis inquirendo & perscrutando*

L 5 tando

tando secreta Dei: nam causa potest esse
occulta, sed non iniusta. Et S. Gregorius

Li. 27. mor. cap. 2. Occulta sunt eius iudicia, & quanta ob-

scuritate nequeunt conspici, tanta de-
bent humilitate venerari, quia S. dicitur
Spiritus: *Qui scrutator est Maieftatis, appre-*

Li. 12. mor. cap. 15. *metur à gloria.* Et iterum sanctus Grege-

rius: Qui de æterno loqueris, pensa quia
temporalis es. Qui de eius sapientia dis-
sputas, pensa quia eius consilium igno-
ras.

Legimus Eremitam quendam instanter
Deum exorasse, quatenus secreta sua
iudicia ipsi declararet. ad quem Deus
Angelum in forma alterius cuiusdam
Eremitæ misit. Cumque iam supernè re-
legatus ad alterum venisset, rogauit eum,
vt ad alios eiusdem Eremitæ cultores
inuisendos sibi comes esset; quod & fe-
cit. Cum verò transactis iam aliquot sta-
dijs alterius sancti Monachi cellulæ ap-
propinquarent, & ab ipso cum maximo
gaudio excepti, quàm humanissimè tra-
ctati fuissent, Angelus eidem in discessu
amphoram aquariam surripuit. Mona-
chus ereptam sibi amphoram aduertens,
puerum quendam post illos misit, qui
eam supplici prece repeteret. Quid factum
Angelus non tantùm sublatam non red-
didit amphoram, verùm etiam adolefcentem

tem ipsum occidit. Inde ad alterius, importuni, crassi & inepti Monachi cellam accesserunt; qui etsi eos vix suscipere dignaretur, postero tamen die Angelus eundem amphora priori Eremitæ erepta donauit. Videbat hæc comes & socius Angeli, & summoperè admirans, haud parum de tam crudeli & inaudito factò scandalizabatur, quia Angelum Eremitam sui similem fore putabat: Ad quem Angelus: Desiderio, inquit, magno desiderasti, & maximis precibus efflagitasti scire & cognoscere secreta iudiciorum Dei, ideoq; desuper ad te missus sum, vt eadem tibi reuelem. Monachum istum amphora spoliaui, eò quòd nefas sit rem male & iniuste acquisitã à viro tam sancto possideri, licet per ignorantiam sine peccato ipsam possederit, quia furto quandoque sublata, eidem donata fuit: importuno autem & non benè morato huic Monacho eam tradidi in suimet poenam & detrimentum; puerum occidi, vt saluaretur, siquidem in momento isto in gratia Dei erat, quem nisi interemissẽ, eadẽ nocte parẽte & spiritali animæ suę Rectore trucidato, perpetuis inferni pœnis m̄cipatus fuisset. His dictis Angelus disparuit, Eremita autem consolatus & instructus, nunquã deinceps secreta Dei

iudicia perferuari & iudicare profu-
psit. Sed vtriquandò tandem iustitia
nostri fines repetamus, dubia præcedenti
capitulo proposita paucis declarabimus.

CAPVT IV.

QVARE DEVS PECCATA
quædam per alia puniat, & quàm pu-
nitio hæc grauis sit.

Psal. 86.

Rom. 1.

2. Theff. 2.

REgius Propheta Dauid de peccato-
ribus cum Deo colloquens ait: *Pro-*
pone iniquitatem super iniquitatem eorum
& non intrent in iustitiam tuam. Item Ap-
postolus Paulus expressè inquit: *Quis eos*
*cognouissent Deum; non sicut Deum glori-
ficauerunt, aut gratias egerunt: sed euertunt*
in cogitationibus suis; & obsecrationem
est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse
sapientes, stulti facti sunt. Et mutauerunt
gloriam incorruptibilis Dei, in similitudi-
nem imaginis corruptibilis hominis, & vt-
lucrum, & quadrupedum, & serpentium.
Propter quod tradidit illos Deus in repro-
bum sensum: vt faciant ea, quæ non conueni-
unt. Et alibi: *Eò quod charitatem veritatis*
non receperunt vt salui fierent. Ideò misit
illis Deus operationem erroris, vt credant
mendacio: vt iudicentur omnes, qui non cre-
diderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.

Ex

Ex his alijsque S. scripturæ locis, Theologi concludunt, Deū frequenter peccata quædam per alia punire, nec immeritò, nō quòd Deus alicuius peccati operator & causa sit: (neque enim illud possibile est, vti suprà declarauimus) sed quia peccatorem diuinam gratiam acceptare & benè vti illa nolentem propter obstinatam & peruersam voluntatē & pertinaciam suam, eadem planè destituit, sine qua pauper, nudus, inermis, subiectus & subiugatus manet sensualibus & inordinatis appetitibus & inclinationibus malis; ita vt instar effrenati & indomiti equi, seipsum præcipitet in alia grauiora scelera, quæ per se peccata sunt, & ex supra dicta causa pœnæ nuncupantur, omnium præcedentium delictorum, quibus promeruit vt freno & singulari Dei gratia & auxilio priuaretur. Hinc sanctus Gregorius: Peccatum primum alterius subsequenti peccati causam, posterius verò præcedentis delicti pœnam esse affirmat. Et alio in loco: Peccatum, inquit, quod ex peccato oritur, non iam peccatum tantummodò, sed peccatum est & pœna peccati, quia iusto iudicio omnipotens Deus cor peccantis obnubilat: vt præcedentis peccati merito etiam in alia cadat. Quē enim liberare noluit, dese-

Lib. 5.
M. 4. 12.

Homil. II.

rendo percussit. Hæc ipsa S. Gregorij
ba sunt super Prophetam Iob. qui etiam
super Ezechielem scribens, ad longum
adiunctis circumstantijs ostendit & do-
cet, Peccatum primum, peccatum simul
esse & causã peccati, ita vt peccatũ
peccato sequitur, peccatũ simul sit & p-
na peccati, tametsi Deus peccatorem in
hac vita nunquam sic absolutè deserat,
vt mediante sua gratia conuersus, peccatũ
mittere nequeat.

Punitio hæc Dei grauis & terribilis est,
& multò magis, quàm quæuis alia tem-
poralis formidanda, quia nec sterilitas
aut annonæ caritas, neque fames, aut ve-
nenosa aëris infectio, neque pestis aut al-
terius cuiuspiam mortiferi morbi grassa-
tio, vel bellum, denique nec regnorum
dissidium, aut alia quæcunque tempore-
lis afflictio, tam apertum & horribile ira-
cundiæ & indignationis diuinæ signum
est, quàm si peccatum vnum per aliquod
puniatur: nam licet reliquæ pœnæ tem-
porales aliquantulum acerbæ & formi-
dabiles videantur, plerunque tamen pe-
ternæ sunt, pœna autem hæc abomina-
bilis est, & vltio Inimici. Ideoque Domi-
nus per Ieremiam sic loquitur: *Plaga in-
imici percussit te castigatione crudeli: propter
multitudinem iniquitatis tuæ dura facta*

Ierem. 30.

sunt peccata tua: Et alibi apud eundem hoc genus plagarum ventum appellat vrentem, non ad ventilandum & purgandum, sed ad comburendum & consumendum.

Res sanè horrenda & summoperè obstupescenda, Deum, (qui ipsa infinita & immensa bonitas est, qui virtutem supra omnem modum diligit, eandemque æterna gloria remunerat, qui detestatur peccatum, & perpetuis inferni tormentis delicta castigat, quiq; seipsum Deo Patri pro nobis offerens sanguinem suum effudit, & mortuus est in ligno crucis ad delendum & destruendum peccatum) eundem inquam nihilominus tot ac tantas in mundo iniquitates, & detestanda atq; execranda scelera tolerare, quæ bruta animantia ipsosque demones & infernales vultures magis, quàm homines decent: præterea permittere innumeras propemodum & maximè diuersas Hæreses superioribus sæculis exortas, hoc nostro, proh dolor, infelicissimo tempore, opere compleri.

Hæresis enim omnium totius mundi peccatorum seu delictorum peccatum est maximū, quod summo atq; inexplicabili odio Deus prosequitur, quia euellit
& ex-

Hæresis & mala eius.

& extirpat radices omnium virtutum
fidem christianæ vitæ fundamentum
sine qua nullus Deo placere potest, pec-
tus destruit atque euertit.

Ex his colligere licet, quàm grauiam
multiplicia sint delicta nostra, quando
quidem illis adeò duram, seueram & ter-
ribilem pœnam promeruerimus, ut
mirum Deus postremis his nostris tem-
poribus infinitas penè hæreses regnas
permiserit, potissimum excogitatas Scie-
troductas à Magistris inhonestæ ac pe-
simæ vitæ, qui pestilentissimum doctri-
næ suæ virus diffundentes in intellectu
proprio erronei ac dissipatores, in opo-
bus & effectis seditiosi, & sanguinolenti
veræ Religionis, pacis & iustitiæ destruc-
tores sunt & infensissimi hostes.

Heu nimium dolendum ac deplora-
dum est, septuaginta circiter annorum
spatio, ab eo videlicet tempore, quo Ma-
tinus Lutherus pestiferam suam hæresin
ab inferis reuocauit, tot egregias, nobi-
lissimas & ditissimas prouincias, regio-
nes, & regna per hæreses istas desolata e-
se & destructa. Sed cū hæc propriè ad in-
stitutum nostrum, materiam scilicet tri-
bulationum huic libello subiectam, non
spectent, & de iisdem in alio quodam o-
pusculo de vita R. P. Ignatij Loiolæ So-
cietatis

L
cietat
manca
eorum
tius le
histor
confes
eidem
centib
scet.
Ver
videar
in mu
sitater
eadem
as ade
enim
atque
nostr
cuius
quent

CV R
ret

E
sint, b

cietatis Iesu fundatoris, anno salutis humanæ 1586. edito, latius egerim, nullam eorum hîc mentionem faciam, quin potius lectorem eò remittam, qui etiam ex historia de schismate Anglicano à me conscripta, quantum infernalis illa pestis eidem regno & regionibus circumiacentibus damni intulerit, liquidè cognoscat.

Verùm nunc vltèrius progredientes, videamus quam ob causam Deus tanta in mundo mala, sectarum scilicet diuersitatem seu hæreson patiatur, & cur eadem tot inclytas & nobiles Prouincias adeò seuerè affligat ac perdat. reuera enim pœna & tribulatio ista, nos æquè atque illos concernit, siquidem Fratres nostri sunt, & membra S. matris Ecclesie cuius Filij sumus, quemadmodum in sequentibus capitulis ostendemus.

CAPVT V.

*CVR DEVS HERESSES TOLE-
ret, & qua ratione illarum medio
potentiam suam reuelet.*

ET si abusus & damna ex Hæresi profecta, maxima & perniciosissima sint, bona tamen quæ Deus inde producit &

cit & elicit, multò maiora sunt & meliora. Firmiter enim semper & constanti principio & fundamento superius declarato inhærendum est, videlicet Deum nihil vnquam mali in mundo permittitur, nisi maius aliquod bonum eodem profecturum præuideat. Et hoc propriè est Dei. Nam sicut impius ex bono elicit malum; ita omnipotentiae Dei conuenit, vt ex malo procreet bonum, spinas in rosas conuertat, veneno salutem, & morte restituat vitam. Neque hoc ex natura mali procedit, nec Hæresi, multò minus Hæreticis, sed soli supremæ & ineffabili eius bonitati & clementiæ describendum, quæ in illo infinitam potentiam & incomprehensibilem suam manifestat sapientiam. Atque hæc diuinarum perfectionum manifestatio Catholicis gratia est multò vtilior, magis ad Dei honorem & gloriam (cuius causa visibilia simul & inuisibilia cuncta ex nihilo creata sunt) tendit, quam damnum aut incommodum ex Hæresi profectum.

Sed latius & accuratius de hac materia tractando, dico supremam Dei potentiam grassante Hæresi tunc potissimum manifestari, quando nimirum veritas per eam defensa, ita confortatur, ac stabilitur, vt

I
 quan
 port
 præu
 psun
 præc
 sum
 prol
 quan
 adm
 umb
 phor
 rum
 tium
 & fa
 deli
 deliu
 mac
 oppr
 corr
 fluct
 bio
 Eccl
 H
 tam
 rine
 Liri
 hun
 dem
 mo

quamuis oppugnetur & consternatur, portis tamen totisque inferni viribus præualeat, & victoriâ potiatur, quod ipsum ex ortu, progressu, & fine omnium præcedentium & præteritarum Hæresum manifestè apparet: ne autem nimis prolixus sim, de Arriana tantum Hæresi quàm breuissimè agam. Cùm enim ea admiranda Imperatorum potentia adumbratâ & sophisticâ quadam Philosophorum sapientiâ, autoritate multorum Episcoporum absurdè hallucinantium, versuta, & subtili argumentatione, & fallaci deceptione profitentium, crudeli denique trucidatione & laniena fidelium seruatorum Dei, & alijs innumeris machinationibus, ad Ecclesiæ veritatem opprimendam excogitatis, armata & corroborata esset, citius tamen aquarum fluctus Marpesiam caudem, vt in prouerbio est, confringere, quàm ipsa aduersus Ecclesiam præualere potuisset.

Hæc Arrianorum persecutio tanta tamque horrenda fuit, vt Vicentius Lirinensis, Monasterij sancti Honorati in Lirinensi Insula Religiosus, de eadem hunc in modum loquatur: Cuius quidem temporis periculo satis superque monstratum est, quantū inuehatur calamita-

*Aduersus
heres. ca. 6.*

mita-

mitatis, nouelli dogmatis inductione
 Tunc siquidem non solum paruæres, sed
 etiam maximæ labefactatæ sunt. Nec e-
 nim tantum affinitates, cognationes, a-
 micitiæ, domus, verum etiam vires, po-
 puli, prouinciæ, nationes, vniuersum
 postremò Romanorum Imperium fusa-
 ditus concussum & emotum est. Nam
 cum prophana ipsa Arriaorum nouitas,
 velut quædam *Bellona* aut *Furiosa*
 pro prius omnium Imperatore, cuncta
 denique palatij culmina legibus
 nouis subiugasset, nequaquam deinceps
 destitit vniuersa miscere atque vexare.
 priuata atque publica, sacra profanaque
 omnia, nullum boni & veri gerere discrimen,
 sed quoscunque collibuisse, tanquam
 de loco superiori percutere. Tot
 temeritate coniuges, depopularæ viduæ,
 profanatae virgines, monasteria demoli-
 ta, disturbati Clerici, verberati Leuitæ,
 acti in exilium Sacerdotes, oppleta san-
 ctis ergastula, carceres, metalla: quorum
 pars interdictis viribus protrusi atque
 extorres, inter deserta, speluncas, feras,
 saxa, nuditate, fame, siti, affecti, contriti,
 & tabefacti sunt. Fatetur & sanctus Basilius
 secundum suam opinionem hanc
 persecutionem principium fuisse Apo-
 stasie, de qua sanctus Paulus ad Thessalonicenses
 scribitur.

Epist. 60.

2. Thess. 2.

lonicenses scribit. S. item Hieronymus in epistola quadam ait SS. Athanasio & Paulino exceptis, totum Orientem Ariana Hæresi infectum fuisse.

Egregiè profectò Deus potentiam suam ostēdit, quando sancto Athanasio inuictissimo Ecclesiæ Doctori tantam animi constantiam & fortitudinem tribuit, ut Arrianæ Hæresi se opponeret, inimicorum manus euaderet, eorumque infidias & machinationes ludificaret. Eadem Dei potentia magnificè sese ostentauit in spiritu & doctrina S. Hilarij Picta uorum Episcopi, qui licet patria expulsus, ad peregrinas & barbaras nationes ablegatus esset, tamen resuscitatis quibusdam mortuis, alijsque miraculis perpetratis, patriæ restitutus est.

Magna etiam Dei potestas apparuit, quando circiter 4976. Episcopi & Religiosi (inter quos multi senes, debiles & infirmi) tempore Honorici V Vandalarum Regis capti, & tormentis varijs excruciat, martyrio coronati sunt. nam quantò ipsi erant debiliores, & horribiliora tormenta: tantò amplior & fortior relucebat in eis diuina potentia. Aliter quoque necnon & multò clarius potentia Dei effulsit, quando nimirum quosdam diuersis supplicijs à prædicto Honorico

Ruffinus
li. 10. Socr.
lib. 2.

Sozom. li. 5.
cap. 12.

Martyr. Rō.
12. Octob.

Naocl. l. 2.

Aliter gene. 17.

Gregr. li. 3.

Dia. cap. 32.

Euig. l. 4.

rico cap. 14.

*Greg. lib. 3.
Dial. ca. 31.*

rico affectos, tanta gratia donauit, quamuis iussu & imperio tyranni lingue eis excisæ & radicibus euulsæ essent, nihilominus tamen articulatim dictiones & syllabas proferentes, perfectissimè, tametsi miraculosè, loquerentur. Nec minus euidenter diuina potentia claruit in Ermigildo Liugildi VVisigothorum Regis filio, qui contempto regno, à crudelissimo Patre comprehendi, arctæ custodiæ demandari, & securi feriri maluit, quàm vel in minimo à verâ Catholica, & orthodoxâ fide deflectere: nec longè post huius Illustrissimi Principis & sanctissimi Martyris obitum pestifera Arianorum infectio, à Gothis in Hispaniam introducta, non in Hispanijs solum, sed & in cunctis mundi partibus extirpata & abolita est. Quin & eiusdem Doctores & Magistri non tantum à SS. Concilijs condemnati, verumetiam ab omnipotenti Deo seuerissimè puniti sunt, Regesque & Imperatores falsæ eorum doctrinæ adhærentes mala morte perierunt, ita vt Catholica Religio deuicta Hæresis triumphans in pace & tranquillitate sancta profecerit.

Simili planè modo reliquas perditionis sectas, postremis hisce infelicissimis sæculis contra sanctam, Catholicam, A-

post

post
Matre
riter r
aut in
finita
horrid
sint, ta
cunt,
mane
vt in h
clariss
tentia

270

Oretum
virtuti
Cum e
storum
prouid
dentiss
lesti lu
nissimi
nebula

postolicam, & Romanam Ecclesiam Matrem nostram insurgentes, particulariter recensere possemus: sed quorsum, aut in quem finem? nam licet earum infinita multitudo, & nonnullæ perquam horribiles, abominabiles & execrabiles sint, tamen omnes quasi fumus evanescent, veritate integra & incorrupta permanente, ac de mendacijs triumphante, vt in his, sicut & in omnibus alijs, diuina clarissimè reluceat & manifestetur potentia,

CAPVT VI.

QVOMODO REGNANTE HÆRESI sapientia Dei reueletur.

Quid de admirabili diuinæ sapientiæ lumine, inter densissimas Hæreticorum tenebras & caligines potissimum virtutis suæ radios exerente, dicam? Cum enim Deus maximam suorum Electorum curam & sollicitudinem gerat, prouidet ipsis necessitatis tempore prudentissimos quosdam Doctores, qui cælesti lumine mundum illustrantes, clarissimis veritatis radijs, densas errorum nebulas abigant,

Et si

Et sicut album seu candidum colore nigro appposito, & lumen à tenebris facti dignoscitur: ita quoque cælestis præstantissimorum horum virorum spiritus, supremo diuinæ sapientiæ fonte promans, multò splendidior & clarior est, quando peruersæ insipientium ministrorum ignorantia comparatur & oppositur. Neque enim supra dicti SS. Athanasius & Hilarius doctrinam suam adeò magnificè ostētassent, nisi animicida & veritatis hostis Arius eos prouocasset. Nec S. Hieronymus contra Vigilantium Iouinianum, & Heluidium: non S. Augustinus contra Pelagianos & Manicheos: non S. Cyrillus contra Nestorianos: nec S. Dominicus contra Albigeneses: denique nec alij sanctissimi ac prudentissimi & generosissimi Christianæ fidei Ductores doctrinæ suæ diuitias effundere, nec res aut magnanimitatis suæ radium contra monstrosas, abominandas, ac detestandas Hæreses, & infensissimos Dei inimicos exerere ac demonstrare potuissent, nisi in campum prodeuntes, in ducque bello, aperto Marte Catholicam Ecclesiam oppugnassent.

Nec minus sapientia Dei refulget celebratis Oecumenicis Concilijs & manifestò subsidio Spiritus sancti, cuius

I
 finctu
 peregr
 S. Eccle
 cam, &
 regete
 in Nica
 stantin
 ma illa
 rum &
 Arius,
 clis sui
 Papæ,
 dosij te
 politan
 pis, con
 habitus
 toris T
 à duce
 storij E
 deniqu
 perato
 cilium
 rum co
 lebrati
 cumen
 norata
 firetur
 Præ
 uersus
 quin &

finctu SS. PP. omnes nouas, inuitatas,
 peregrinas, falsas, & curiosas doctrinas à
 S. Ecclesia excludentes, veram, Catholi-
 cam, & orthodoxam fidem, qua Ecclesia
 regetur, vnanimis confirmârunt. Sic
 in Nicæa ciuitate Syluestri Papæ & Con-
 stantini Imperatoris tempore, celeberrima
 illa Synodus celebrata est trecento-
 rum & decem & octo Episcoporum, &
 Arrius, Sabellius, & Fotinus cum affe-
 ctis suis condemnati sunt. Sic Damasi
 Papæ, & Imperatorū Gratiani & Theo-
 dosij tempore, Concilium Constantino-
 politanū à centum quinquaginta Episco-
 pis, contra Eunomium & Macedonium
 habitum. Sic Cælestini Papæ, & Impera-
 toris Theodosij II. tempore, Ephesinum
 à ducentis Episcopis contra errores Ne-
 storij Episcopi Constantinopolitani. Sic
 denique S. Leone Pontifice Max. & Im-
 peratore Marciano Chalcedonense Con-
 cilium sexcentorum triginta Episcopo-
 rum contra Eutichium & Dioscorum ce-
 lebratum est. Hæc quatuor Concilia Oe-
 cumenica vt quatuor Euangelia à se ho-
 norata & obseruata esse S. Gregorius pro-
 fitetur.

Lib. 1. Epist.

24.

Præter hæc plurima quoque alia ad-
 uersus Hæreticos Concilia habita sunt,
 quin & postremò Tridentinum contra

M

Luthe-

Lutherum eiusque sectatores conuocatum est. Ex quo, omnibusque supradictis satis liquidè apparet sapientia, claritas, resolutio & perseverantia Dei, qua facta, pura, ac integra fidei & religionis nostræ veritas conseruata, confirmata ac stabilitur; contra verò hæresum errores extirpati conteruntur, ita vt ex omnibus

Cōtra Her. lib. Concilij veram Vincentij Lugdunensis sententiam concludamus, nempe, proprium esse grauitatis & modestia Christianæ, non sua posteris tradere, sed à Maioribus accepta seruari.

Niceph. lib. 3. cap. 23. Solet etiam quandoque Deus Concilia illustrare & confirmare miraculis, vti Nicenum decoratum est. Priusquam enim acta Synodi perficerentur, euenit vt duo Episcopi è vita antè discesserint, quàm professionis fidei scripto annotationem subscriptionemque suam approposuisse. At reliqua Patrum turba, ad communem sepulturæ & dormitionis locum venêre, & monumento illorum assistentes, scriptumque in manibus habentes, tanquam ad viuentes & audientes: Bonum certamen dixerunt diui Patres nobiscum decertastis, cursum peragistis, fidem seruastis.

Si igitur obtinere debere id censeatis, quod

quod à nobis est actum: quoniam nunc nullo interposito obstaculo, Trinitatis splendore illustrati, clarius id perspiciatis, peropus est vos nobiscum libello subscribere. Hæc illi dixere, & libellum ob signatum ad tumulum deposuere, noctemque totam insomnem egere. Postridiè verò ad locum eum rediere, signa inuiolata inuenere, & libello explicato subscriptiones illorum reliquis insertas cognouere, recentes adhuc, in hæc verba conceptas: Chrysanthus & Musonius, qui cum Patribus omnibus, in sancta prima Oecumenica Nicæna Synodo consensimus, quamuis corpore translati, manu tamen propria nos quoque libello subscripsimus.

Sic in Chalcedonensi Concilio, ut *Ioan. Zonara.*
 Author est Zonaras, cum ob veritatem *lib. 3. ann.*
 nostræ fidei PP. cum Hæreticis conuenire non possent, istius controuersie iudicationem Deo permiserunt, placuitque vt scriberetur in vno libello Catholicorum, & in altero Hæreticorum sententia, & ambo in loculo gloriose martyris Euphemie collocarentur, & ex ipsius iudicio constaret vtri rectè aut peccatam sentirent. Hæc cum Hæreticis quoque placuissent, libelli scripti, re-

moto lapide qui loculum claudebat, p
 etori martyris imponuntur, & lapis
 suum locum repositus, ab vtraque par
 signatur. Post triduum Imperatore
 sente conueniunt, & aperto loculo,
 rem miram! libellus Hæreticorum
 pedes Martyris inuenitur, alter in ma
 eius dextra, quã extendisse fertur ad
 peratorem & Patriarcham, ac libellum
 eis porrexisse. Hoc miraculo & cetero
 testimonio fidei nostræ veritas confir
 mata est.

Adhæc multa in Concilijs ordinat
 tur, quæ morum reformationem con
 cernunt, secundum quæ vitam, actio
 nes & opera nostra ita instituamus ac de
 rigamus, ne penitus concidentes in pe
 petuum pereamus: nam nisi hæreses fuisse
 sent, nunquam Concilia constituta
 tales ordinassent, neque Catholica Ec
 clesia tantis gauderet beneficijs, quanta
 ex iisdem cõsecuta est. Quemadmodum
 enim pacis tempore in summa tranqui
 litate viuentes, curis, & sollicitudinibus
 omnibus remotis in vtramque autem
 dormimus: è contrario autem hostibus
 tympana pulsantibus & vexilla exten
 dentibus ad bellum accingimur, renouamus
 arma, muros reparamus, vrbes & castra
 munimenta firmamus, excubias agimus.

LII
 mus, de
 ca fortit
 minimè
 set: ita q
 Hæretic
 somnis e
 scribere
 super gr
 to sollic
 antiquis
 diligent
 literarum
 ac Decre
 gantur; t
 & vniue
 consuetu
 cipua, pr
 quibus p
 bus inim
 damus, r
 uissimis
 mus.
 Eteni
 dissoluta
 pugnat
 coaceru
 ipsam su
 inuadun
 Hæretic
 scriptura
 mus.

mus, denique infirmiora ac debiliora loca fortissimis præsijs munimus, quod minimè fieret, nisi Hostis præ foribus esset: ita quoque Deus in belli tumultu, quæ Heretici nobis faceffunt, dormientes è somnis excitare, & nouum militem conscribere solet, Pastores item & Doctores super gregem sibi commissum aliquanto sollicitiores, sedulo studijs inuigilant antiquissimorum Patrum scripta, quàm diligentissimè reuoluuntur, vt sacrarum literarum nodi resoluantur, & Concilia ac Decreta Pontificum melius intelligantur; traditiones denique Apostolicæ & vniuersales Ecclesiæ constitutiones ac consuetudines inuestigantur, quæ præcipua, principalia, & fortissima arma sūt quibus protecti ab insidijs & incurfionibus inimicorum nos tueamur ac defendamus, moresque & vitam nostram grauiſſimis peccatis obnoxiam emendemus.

Etenim dum vita nostra inermis ac dissoluta ruinam minatur, aperto & oppugnato muro similis est, quem hæreses coaceruatim conscendentes, ciuitatem ipsam sine vi aut sanguinis profusione inuadunt. Hinc S. Augustinus Epist. 105. Hereticorum inquietudine (inquit) vt scripturas vigilatius perferutemur, vnde, ac ouis

ne oculi Christi noceant, eis possit occi-
 ri, tanquam de somno ignauia non
 excitatur industria. Ita per multiplicem
 gratiam Saluatoris, etiam quod inimi-
 cus in perniciosam machinatur, Deus con-
 uertit in adiutorium. Et lib. 16. de ciuitate
 Dei, cap. 2. adducens illud Apostoli
Oportet Hæreses esse, &c. Multa quippe
 Catholicam fidem, pertinētia (ait idem
 sapientissimus Doctor) dum Hæretico-
 rum callida inquietudine exagitantur,
 aduersus eos defendi possint, & confide-
 rantur diligentius, & intelliguntur clari-
 us, & instantius prædicantur, & ab
 uersario mota quæstio, discendi erit
 occasio. Quod adhuc explicatius tradit
 ita sigillatim probat Enarration. in Psal-
 54. Nunquid perfectè de Trinitate tracta-
 tum est, antequam oblatrarent Ariani?
 Nunquid perfectè de Pœnitentia tracta-
 tum est, antequam obsisterent Nouati-
 ani? Nunquid perfectè de Baptismate tra-
 ctatum est, antequam contradicerent
 eis positi rebaptizatores? &c. Vnde tra-
 ctatum est, antequam contradicerent
 dem cum eodem sic concludamus, lib. 16.
 de vera religione capite octauo. Vt
 (inquit) hoc diuinæ prouidentia bene-
 ficio, utamur Hæreticis, non ut eos
 approbemus errores, sed ut Catholicam
 disciplinam aduersus eorum insidias
 seruetur.

1. Cor. II.

L
 ferente
 mus,
 non po
 quod
 Catho
 tuales e
 Hact
 tissimo
 dem se
 nisi co
 Gratia
 Atq
 tempo
 nouos
 lites m
 reticis
 diuersa
 veræ R
 ganda
 Ecclesi
 randos
 Pari
 quand
 per ho
 confu
 Conci
 dicen
 Sacero
 nugas
 esse,

ferentes, vigilantiores & cautiores si-
mus, etiam si eos ad salutem reuocare
non possumus. In hoc enim profunt,
quòd ad verum quærendum carnales
Catholicos, ad verum aperiendum spiri-
tuales excitent.

Hactenus ex ipso sanctissimo pruden-
tissimoque Doctore, quem etiam in ean-
dem sententiam videas licet lib. 1. de Ge-
nesi contra Manich. ca. 1. quod refertur à
Gratiano. 24. q. 3. c. vlt.

Atque hæc calamitosis hisce nostris
temporibus Deum facere cernimus dum
nouos nobis in auxiliū & præsidium mi-
lites mittit, qui se fortiter ac strenuè Hæ-
reticis opposentes, plurimos egregios
diuersarum materiarum libros contra
veræ Religionis oppugnatores, ad propa-
gandam, illuminandam, & instruendam
Ecclesiam, & fidelium animos corrobora-
randos, conscribunt.

Pari ratione diuina relucet sapientia,
quando eruditos & argutos Hæreticos
per homines simplices & illiteratos
confusos, conuertit, veluti in Niceno
Concilio contigit. Nam quidam arte
dicendi sese ambitiosè venditans,
Sacerdotibus nostris insultabat, &
nugas ac deliramenta dicta eorum
esse, cum repræhensione obijciebat.

Ruffinus l.
10. cap. 3.
Sozom. lib.
1. cap. 17.
Niceph lib.
8. cap. 15.

Eius tam arrogātem superbiam, simp-
 quidam senex non ferens (creditur autē
 celebris & ille magnus Spyridion fuisse)
 cum eo disputatione est congressus. Et
 temerarijs quidem ea res risui fuit: qui
 rō æquiores humanioresque erant, ver-
 bantur, ne ab homine arte multa insti-
 cto, Vir Græcarum disciplinarum pro-
 sus experts, ludus fieret, & tamen dig-
 tate tanta spectatum inhibere reformi-
 bant. Itaque cum ei permissum esset: In
 nomine Iesu Christi, Philosophi, inquit,
 audiui. Vnus est Deus cæli & terra, vni-
 biliumque & inuisibilium omnium con-
 ditor, qui vniuersa hæc virtute verbi pro-
 duxit & sustinet, & sanctitate Spiritus
 ius stabilit & cōfirmat. Id verbum, quod
 à nobis filius Dei nominatur, errorum
 & seductionem humani generis misere-
 tum, natum est ex muliere, & humanum
 substantialiter recepit corpus: mortuum
 etiam est pro nobis, & resurrexit. Et ve-
 niet primo quoque tempore factorum
 cuiusque quæsitō & Index. Hæc sic
 habere, citra curiosam inquisitionem
 dimus. Nec tu quomodo hæc sint, que-
 re: neque rationem eorum arguere, aut
 explorare aude. Superant enim hæc ratio-
 nem, & cognitionem omnem longè
 præcellunt. Et paululum conticescent
 Credidit

L
 Credidit
 primu
 sophus
 que eff
 uinus i
 re con
 ciperen
 rando
 diuia
 sed arc
 norū tr
 hic Phi
 simpli
 est dise
 trabatu
 Alio
 tinus
 access
 crimin
 Religi
 nas in
 institu
 Prine
 Roma
 præfu
 ret. Ro
 Episc
 taren
 onis
 versat

Credisne, inquit, hæc? responde. Ad hæc primum hianti ore consternatus Philosophus: deinde, Credere se dixit: victumque esse statim professus, eadem quæ diuinus ille Senex sentiret, se quoque sentire constituit: atque vt & alij eundem reciperent animum, operam dedit, iureiurando confirmans omnibus: se non sine diuinao numine religionem complexū, sed arcana quadam vi ad sacra Christianorū traductum esse. Hoc modo grauis hic Philosophus sequutus est humilem, simplicemque hunc Episcopum, factusque est discipulus, cuius se Magistrum arbitrabatur.

Alio quodam tempore, cum Constantinus Imperator Bizantium aduenisset, accesserunt ad eum quidam Philosophi, criminique illi dedere: quod haud rectā Religionem coleret: quodque res diuinas mutare, nouumque cultum contra instituta cum Maiorum suorum, tum Principum omnium, qui vel Græcis vel Romanis omni sæculorum memoria præfuisent, in Remp. introducere stude-
ret. Rogauere item, vt cum Alexandro Episcopo de doctrina Christiana disputarent. Alexander igitur in eo exercitatio-
nis genere haudquaquam exquisitè versatus, fortassè etiam vitæ bonitate

M 5 fretus

Sozom. lib.

1. cap. 12.

Niceph. lib.

8. cap. 15.

fretus (erit enim vir perhonestus & specta-
ta vita) Imperatoris iussu in discre-
tamen cum illis descendit. Philo-
phis autem in vnum coactis, cum omnes
disputare cuperent, postulauit Alexan-
der, vt vnum, quem vellent, ad disputa-
dum deligerent, cæteri que præsentibus
dicerent cum silentio. Itaque cum vnus
disputandi onus suscepisset: tum Alexan-
der: In nomine Iesu Christi, inquit, præ-
cipio tibi ne loquere. Quod vt primus
dixerat, homo è vestigio obstricto con-
conticuit, eò, quod sibi acciderat, factus
reliquos per nutum admonens atque de-
terrens. Et quum signis manuum que ge-
stus, credere se significasset, cum lingua
soluta simul vocem recuperauit.

*Iurius tom.
2. in vita
eius.*

Idem illud S. Petro Martyri contig-
tum enim ipse cum Hæretico quodam
disputare vellet, Hæreticus vi & virtute
orationis S. Petri ita planè obmutuit, vt
ne verbum vllū loqui aut proferre pos-
set; quo miraculo, perterritus, reli-
puit, & conuersus ad Dominū
in Catholicæ fidei veritate
confirmatus est.

(. .)

CAPVT

CAPVT VII.

*QVOD REGNANTE HÆRESI
potissimum sese ostendat ac mani-
festet bonitas Dei.*

SI Deus mirabilis est quando suam
aduersus Hæreticos potentiam &
sapientiam demonstrat, haud minus mi-
rabilis est, dum immensam suam contra
illos ostendit bonitatem. Etenim in quo
melius apparere posset infinita Dei bo-
nitas & clementia, quàm in eò, quòd ni-
mirum tanta (vti supra memorauimus)
bona, ex tam horribili Hæresis malo pro-
ducat? omni profectò admiratione di-
guum est, Deum ad eò bonum & beni-
gnum esse, vt ipsi malorum omnium hu-
ius mundi maximum & supremum, ad
tantam vtilitatē seruire cogatur. An non
mirū est, quòd nec dæmonū malitia, nec
tyrannorum crudelitas & potentia, nec
vniuersæ vires sufficiāt, ad disperdendū,
vel vnū suorū Electorum. Euidētissimū
sanè hoc immensæ bonitatis suæ est ar-
gumentum. Atque hac ratione Deus ex
somo & supremo peccato, crudelissi-
ma scilicet atque ignominiosissima dile-
cti filij sui morte, summum ac supre-
mum produxit bonum, nempè vniuersi
humani generis redemptionem, mundi

conuersionem, & infinitæ ac immensæ
 bonitatis & misericordiæ suæ manifesta-
 tionem. Ex Tyrannorum quoque per-
 secutione, procreauit ac generauit fortitudinem,
 cōstantiam, & triumphum mar-
 tyrum, Ecclesiæ catholicæ defensionem,
 & inimicorum suorum confusionem.
 denique ex peccatis quæ indies per-
 mittit ac tolerat, clementiā & bonitas
 ipsius clarissimè apparet, dum nimirum
 ea patitur & condonat; partimque fragi-
 litatem & miseriam hominis in peccati
 incidentis recognoscimus, partim etiam
 resurgentes nos ipsos contemplantur, &
 humiliati atque confusi pœnitentiam
 agimus, & cauemus ne relabamur, quia
 & compatimur cadentibus, consolamur
 lapsos, & auxiliamur resurgentibus. *Ver-*
um D. Paulus inquit: *Scimus quoniam diligen-*
tibus Deum omnia cooperantur in bonum.
 Supra quæ Apostoli. verba plurimi anti-
 qui Patres asserunt, etiam peccata ab ip-
 sīs commissa, prodesse & seruire illis in
 bonum. Quemadmodum enim Sapiens
 & expertus Medicus, tunc potissimum
 artis suæ excellentiam demonstrat, quā-
 do morbus grauiissimus & quodammodo
 incurabilis est: ita quoque sapientissimus
 ac supremus Medicus Deus, tunc
 maximè ineffabilem bonitatem suam ostende-

Rom. 8.

stendere ac declarare solet, quando nimirum iniquitates nostras patienter tolerat, & inæstimabilia bona ex iisdem producens, vitam sanitatemque nobis largitur, qui iam mortui censebamur. Simili quoque modo manifestatur benignitas Dei, quando videlicet seipsum communicat hominibus, adeoque diuino suo amore illos accendit, vt ipsius ac veritatis causa mori omninò non recusat. Nam sicut nullum est certius indicium bonitatis & dilectionis Dei erga genus humanum, quàm quòd vitam suam nobis donauerit, & in crucis patibulo suspensus pro peccatis nostris mortuus sit: eodem modo homo, nec compensare id ipsum pro suo modulo melius, nec suum erga Deum amorem apertius declarare potest, quàm si effuso sanguine pro Christi nomine moriatur. quia vt ait ipse Dominus apud Ioannem: *Maic- Ioan. 15.*
rem hac dilectionem nemo habet, vt animã suam ponat quis pro amicis suis. Et Aposto- *Rom. 5.*
lus Paulus: cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Et veluti mors Christi in cruce, certissimum ac supremum est amoris sui erga nos testimonium: sic quoque mors hominis pro Christi nomine ac veritatis defensione tolerata, manifestissimum & efficacissimum

mum signum est nostræ dilectionis in
 Deum. Sed tam in hoc quàm in illo, mi-
 rabiliter Deus suam reuelat bonitatem
 nisi enim Deus dulcedine suauitatis sua
 hominem præueniens, eundem viuis
 charitatis suæ flammis incenderet, nul-
 latenus per se diuini amoris igne tanto-
 perè flagrare posset, vt neglecta & despe-
 cta vita propria, crudelissima ipsius car-
 sa subeat ac patiatur tormenta; ita, vt
 quamuis omnes cum antiqui, tum mo-
 derni, seu nostri temporis Martyres in
 Angliâ, Galliâ, & Belgio, pro amore Dei
 & Christianæ veritatis defensione libe-
 ter ac spontè sanguinem suum perfuso-
 rint, tamen illa eorum constantia, perse-
 uerantia, & bonitas certissimum & aper-
 tissimum est bonitatis Dei argumētum,
 à quo tantam gratiam consecuti sunt.
 Quia sicut Sol fons & origo est vniuersi
 luminis, & sine ipso omnia obscura &
 tenebrosa sunt, & vbi maximum lumen
 ibidem & maxima Solis censetur partici-
 patio: sic etiam Deus summum & infini-
 tum bonum, fons & principium est totius
 bonitatis, ad eò vt nihil præterquam
 per ipsum bonum esse possit, & vbi cle-
 rissimi ac splēdidissimi bonitatis radij,
 ibidem & maxima æternæ bonitatis est
 participatio. Ideoq; cum in nece Marty-
 sua

num
 app
 cess
 bon
 que
 casio
 P
 cta,
 duct
 dam
 & cō
 incē
 man
 lus:
 sunt,
 dum
 ac vi
 flum
 max
 aliq
 tæ fu
 vent
 abdu
 cto t
 ctis t
 secta
 auda
 debi
 à qu
 to

rum maiora huiusce bonitatis & amoris
appareant ac manifestentur indicia, ne-
cessariò sequitur maiorem adhuc diuinæ
bonitatis superesse participationē, Deū-
que Hæresis, seu diuersarum sectarum oc-
cassione bonitatē suā maximè reuelare.

Præter vtilitates & commoda iam di-
cta, quæ Deus ex Hæresi prolata & pro-
ducta electis suis tribuit, sunt & alia quæ-
dam, vt nimirum per eandem probetur
& cōfirmetur fides nostra, excitetur spes,
incēdatur charitas, & veri amatores Dei
manifestentur. Nam, vt inquit Aposto-
lus: *Oportet hæreses esse: vt & qui probati
sunt, manifesti fiant in vobis.* Quemadmo- I. Cor. 11
dum enim domus fundatæ supra firmam
ac viuam petram, aquarum eluiones,
fluminum inundationes. & tempestates
maximas sine detrimento aut damno
aliquo sustinent; contrà autem ædifica-
tæ super arenam, facillimè à quolibet
vento quassatæ, & euersæ cataclysmis
abducuntur: pari ratione animæ in san-
cto timore & amore Dei fundatæ, cur-
ctis tentationibus, insidijs, & importunis
sectarum ac Hæresum iusultationibus
audactè resistere solent; è contrario
debiles, infirmæ, seu malè fundatæ,
à quolibet minimo strepitante ven-
to penitus euersæ prosternuntur.

Et

Et multum profectò refert probos omnibus innotescere, militesque cum hostibus confertis inter se manibus preliari, quò vel sic animosi, fortes & audaces, a timidis & meticulosis dignoscantur, quippè qui ante pugnam sub eodem vexillo militantes, dignosci non poterant.

CAPVT VIII.

QUOMODO REGNANTE HÆRESI nos gerere debeamus.

Licet Deus adeò clemens, benignus, & misericors, vt tot ac tantas ex Hæresi (quemadmodum præcedenti capitulo declarauimus) producat, & generet utilitates; nihilominus tamen eandem nos detestari, & veluti pestilentiam fugere, ac deuitare oportet, nã Hæresis per se non solum nihil boni profert, verum etiam miseras animas venenoso ac pestifero halitu suo infectas trucidat: attamen Deus ita bonus & potens est, vt venenum in salubrem theriacam, & mortem conuertat in vitam.

Sed quonam modo, aut qua ratione Hæreses earumque auctores & sectatores fugere ac detestari debeamus, pluri-

mis & admirandis Sanctorum quorun-
 dam docemur exemplis. atque imprimis
 ipse Dominus & Saluator noster Iesus
 Christus mandat ac præcipit, vt, si quis
 Ecclesiã audire noluerit, sit ipse nobis si-
 cut Ethnicus & Publicanus. Et D. Paulus
 ait: *Hæreticum hominem post vnã & se-* *Matth. 18.*
cundã correctionem deuisa S. item, A-
 postolus & Euang. Ioannes inquit: *Si Tit. 3.*
quis veni ad vs, & hanc doctrinã non af- *Epist. 2.*
fert: nolite recipere eum in domũ, nec AVE
ei dixeritis. Huius discipulus S. Ignatius *Epist. 9.*
 hortatur & admonet nos, vt illos sedulo *& 3.*
 deuitemus, qui Catholicæ Ecclesiæ relu-
 ctantes, doctrinæ & præceptis eius ob-
 temperare contemnunt, prohibet quoq;
 & verat, ne cum illis agamus aut conuer-
 semur, etiam si parentes, fratres, sorores,
 liberi, aut familiarissimi fuerint amici,
 quod & ipse ita accuratè obseruauit &
 adimpleuit, vt eosdem in epistolis suis
 ne nominare quidem dignatus sit, ne
 scilicet ipsorum nomine eas contamina-
 ret.

Supradictus Apostolus & Euang. Io-
 annes, vt refert Eusebius, in balneum la-
 uandi sui causa ingrediens, cum certior
 factus esset Cerinthum intus esse, actu-
 tum ex eo loco resiliit, & se proripuit fo-
 ras, illudque tectum subire omninò non
 susti-

sustinuit. Atque ad hunc modum comites suos hortatum ferunt. Fugiamus extemplò, ne balneum, in quo Cernithus veritatis hostis moratur, subito cecidens obruat nos.

Lis. 3. ca. 3.

Sanctus Irenæus, SS. Apostolos nunquam cum Hæreticis communicare vel colloqui voluisse testatur. S. Polycarpus discipulus S. Ioannis, Marcioni aliquandò occurrenti & dicenti: *Cognosce nos*, respondit: *Cognosco te primogenitum Satane.*

Cap. 40.

Legimus in Prato Spirituali, Religiosum quendam in sepulchro, in quo Hæreticus sepultus fuerat, sepultum, singulis noctibus auditum esse clamantem & dicentem ad Episcopum: Noli me tangere, hæretice; ne appropinques mihi, inimice Sanctæ Dei Catholicæ Ecclesiæ. Quali ira, odio, & indignatione hunc viuum aduersus Hæreticos flagrasse arbitramur, qui tantoperè etiam mortuorum eorum ossibus iungi exhorruit & recusauit?

*Nauic. 2.
vol. gene.
17.*

Legimus Trachensis ciuitatis incolam dum ipsis Arrianus ab Honorico Vandalorum Rege, & crudelissimo persecutore præficeretur Episcopus, omnes simul ex Africa in Hispanias confugisse.

scri-

Scribit Theodoretus pueros quos-
 dam in foro pilam mutuò contorsisse, ac
 fortè fortuna dum Lucio Hæretico illac
 transeunte, ipsa è manibus pueri cuius-
 dam elapsa, per ipsius asini pedes volue-
 retur, pueri clamore maximo vocifera-
 bantur: quippè pilam scelere pollutam
 existimabant. ingenti igitur igne accen-
 so, pilam per flammam torquent sicque
 eam purgatum iri arbitrati sunt. Vnde
 colligimus quanta tunc temporis sapi-
 entia & pietate parentes fuerint præditi,
 qui infantes ita instruxerant: simul etiam
 quantum referat pueros inducere ad o-
 dium & de stationem istius, quod sanctæ
 nostræ Religionis repugnat.

Refert Seuerus Sulpitius, sanctum
 Martinum quandoque necessitate coa-
 ctum & ad euitandam maius damnum
 cum quibusdam Hæreticis Episcopis
 conuersatum esse, propter quod concidit
 & contabuit spiritus eius, nec ab ipso
 tempore tanta miracula perpetravit. qua-
 re delictum suum profusis vberimè la-
 chrymis dignè defleuit, & culpā hæreti-
 cæ conuersationi ascripsit.

Quo certè docemur & nos, fugere & de-
 uitare Hereticorū consortia, & pro virib.
 adimplere & p̄ficere ea, ad quæ astricti &
 obli.

Lib. 4. c. 4.

*In vita S.
 Martini.*

obligati sumus, ad placandam iram, & auertendum diuinæ vltionis flagellum, quod Hæresis ac diuersarum sectarum permissione manifestatur.

In his ergò & similibus casibus recurrentes ad Deum, ipsumque continua, humili, & deuota oratione inuocantes, ac animas pretioso sanguine suo redemptas, seuera, crudeli, & dira Hæresum poena affligat ac puniat, deprecemur: & licet iniquitates & peccata nostra multò maiorem promeruerint vindictam; dignetur tamen ea calamitatibus potius & miserijs corporalibus quàm spiritualibus pœnis castigare, quibus diuina maiestas grauissimè irritata, & offensa, ad iracundiam prouocatur, ac laceffitur. Presentemus ipsi ditissimum & inexplicabilem meritorem pretiosissimi sanguinis vnigeniti filij sui thesaurum: offeramus quoque intercessionem SS. Angelorum & beatorum Spirituum, potissimum autem gloriosæ & supremæ cæli Reginae, Virginis, ac Matris nostræ Mariæ, quæ veneratur, colitur, & collaudatur à S. Ecclesia, eò quòd sola cunctas deleuerit & contriuerit Hæreses: offeramus & presentemus ipsi intercessionem egregiorum Ducum, & diuinorum preces operatorum, qui vniuersum terrarum orbem obtine-

inentes. abolita & destructa omni I-
dololatria, vel sanctam, Catholicam, &
Apostolicam fidem & religionem no-
stram plantauerunt, vel pro eadem san-
guinem suum effuderunt, aut certè cla-
rissimo, & discernente doctrinæ suæ lu-
mine eam explicantes, caliginosas Hære-
ticorum nebulas & errores dissipârunt.

Ad hæc laudes & gratiæ Deo referen-
dæ sunt, quod nos gentium reliquias ad
veram fidei & veritatis agnitionem vo-
care dignatus sit, ita, vt iam in finibus
nostris (quasi in terra Gessen) videntes
veri luminis claritatem, & pace, iustitia,
& tranquillitate vera fruente, veræ re-
ligionis fructus percipiamus; cum tamē
innumera penè aliæ Prouinciæ, Regio-
nes, & Regna densissimis Aegypti tene-
bris obducta & repleta sint, in quibus, ve-
ra fide amissa, innumerabilis animarum
multitudo submergitur, & turbulentis
diuersarum sectarum, & tempestatum
fluctibus operitur. ideoque Deus assidue
rogandus, vt Catholicos Principes & fi-
deles eorum famulos, incolumes con-
seruare dignetur, per quorum vigilanti-
am, potentiam, & zelum tanta gratia,
tantisque bonis perfrui meremur.

Sed præcipuè & ante omnia oportet
nos emendare vitam, & procul à nobis
repe-

Exod 10.

Sap. 18.

repellere, cum vniuersa vitiorum genera
 tum ea potissimum, quæ ad sequendam
 & amplexandam Hæresin nos maxime
 disponunt. Nam licet omnium Christiani-
 ni hominis virtutum, Fides principium,
 radix, & fundamentum sit, & veram
 Christianus fidem, sine charitate, & reli-
 quis virtutibus à fide non dependenti-
 bus habere possit: nihilominus tamen
 verissima est hæc D. Pauli sententia, vi-
 delicet, quod *quidam conscientiam bonam
 repellentes, circa fidem naufragauerunt.* Et
 illa: *Radix omnium malorum est cupiditas:
 quam quidam appetentes errauerunt à fide.*
 Ex quo dilucide satis, indubitanterque
 colligimus, vitam malam & morum
 corruptionem, veræ fidei inducere amissi-
 onem, Hæresi que parare & disponere
 viam: Hinc dissolutos plerunque & de-
 speratæ salutis homines facillime in hæ-
 resim delabi, & varios atque diuersos
 doctrinæ, ad impiæ & sceleratæ vitæ sup-
 defensionem, quærere & inuestigare ca-
 rores.

Quapropter si hanc Dei gratiam nobis
 conseruari expetimus, & in sancta
 catholica, & orthodoxa fide permanere
 & ad extremum vsque spiritum, constanter
 perseuerare volumus & desideramus,
 necessarium erit, vt superfluitates & re-

1. Timot. 1.

2. Timot. 6.

ram abundantiam præcedentes, voluptatis & carnis delicias eruere, & inordinatos appetitus refrenare sedulo studeamus, ne nos in profundissimã abominabiliũ & sanguinolentarum Hæresum abyssum deturbet, quemadmodum, pro dolor, multis iam regnis euenisse videmus, quæ in catholica Religione & christiana pietate aliquandò maximè flourunt. Nec tamen hãc subsistendum, sed bonorum etiam operum armis eas oppugnare & debellare conabimur, & in operibus pietatis & virtutis, quibus Hæretici potissimum aduersantur, diligenter nos exercebimus, ut potè sunt, ieiunare, pœnitere, inuocare Sanctos, Sanctorum reliquias & imagines venerari, supremæ cæli Reginae & Deiparæ virgini Mariæ Dominæ nostræ, pio & deuoto affectu feruire. Agnũ Dei, aliasq; res sacras & benedictas, reuereri, indulgẽtias, dispensationes, & decreta Pontificũ respectare, præterea diligenti distortum, factorũ, & malorum cogitatum inquisitione, exomologesi, & debita satisfactione præmissa, dignè, frequẽter sacrã & salutarẽ iterare communionẽ, Apostolicæ sedi, Episcopis, Prælatibus, & sacerdotibus, omnibus denique superioribus cum Ecclesiasticis tũ politicis debitam præstare obedientiam.

Duobus

Duobus autem modis falsa & peruersa doctrina conuincitur: aut enim veri & catholica traditione; aut certè vita & cõuersatione sancta, superatur. Prior istis Doctoribus & Ecclesiæ Pastoribus conuenit: posterior verò non Pastor tantum, sed etiam reliquos concernit Christianos. Etenim quotquot Christianos atque Catholicos nos esse profiteamur, falsam Hæreticorum doctrinam bonis nostris operibus euertere, & destruere penitus tenemur, & obligati sumus, faciendo scilicet contraria illis quæ contra Religionem sanctam, & apostolicam traditionem, impudenter docent: quippe modus iste singularis, & ad quamlibet sectarum extirpandam & conterendam, vtilissimus, & maximè necessarius.

Aloysius Lippomannus Veronensis Episcopus hac nostra ætate, plurimorum Sanctorum vitas in lucem edidit. Laurentius Surius Carthusianus similiter multorum Sanctorum res gestas diligenter & sumè conscriptas, publicauit, vitasque Sanctorum à Lippomanno inchoatum felici opere compleuit, & ad finem perduxit. quorum vterque notabilia Sanctorum dicta & facta huius nostri sæculi hæresibus contraria, ad marginem

iecit: existimabant enim viri isti prudentes, pii, deuoti, & de animarum salute maximè solliciti, Hæresum tenebras nulla ratione vel medio melius abigi, aut dissipari posse, quam si vitas & exempla Sanctorum, tanquam ardentes quasdam faces, ipsis opponamus, eorum, inquam, quos Deus Duces & Magistros nostros constituit. Et certè, vt verum fatear, rem acu tetigère. Nam, præterquam quòd Hæretici Sanctorum exemplis conuincuntur, probantur etiam & confirmantur iisdem omnia, quæ in Catholica Ecclesia vbiq; locorum dispersa docentur, præsertim cum opera & exempla, vt vulgò dicitur, citius, magisque moueât, quam verba; nec ad stabiliendam veritatem firmitus testimonium sit, quàm illius, qui non tantum exemplo suo eam confirmat, verum etiam pro ipsa mori nullatenus recusat. Ita vt homini sincere Christiano atque Catholico nihil magis conueniat, quam vt vita eius fidei & Religionis respondeat, nec Hæresin solum ore detestetur, sed & opera eadem maximè contraria exerceat.

N

CAPVT

CVR QV ANDOQVE DEVS HÆRETICOS & infideles florere ac prosperari, Catholicos verò contrà affligi permittat.

QVando quidem iam longius progressi sumus, subsistamus paululum, & perscrutemur cur Deus infidelibus & hæreticis, iuratis & infensissimis suis hostibus omnia prosperè & proventurate ac voto succedere permittat, tribulatis interim & afflictis Catholicis fideliter sibi famulantibus, quemadmodum iam olim Catholicis Principibus expeditionis, & apparatus militaris, ad recuperandam terram sanctam, facti, successibus & exitum satis miserum & infelicem sortibus, euenisse scimus; vbi & Lodoicum Terciorum Regem prima quidem vice ab infidelibus captum, altera verò pestilentia correptum diem suum obiisse accepimus. Præterea & Hussitas Hæreticos, quanquam tribus impares essent, sæpissimè de Catholicis triumphasse, intelleximus. Sed quæ antiquas proferimus & commemoramus historias, cum varij & multiplices huius nostri temporis rerum euentus manifestè satis indicent ac declarent qualiter Hæretici interdum vano triumpho

pho sese extollentes, glorientur, non sine maximo Christianorum dolore & afflictione, & ingenti totius Christianitatis terrore, & admiratione.

Quamobrem cum successus & casus isti non fortuito aut inopinatè, sed diuina permissione eueniant, cur Deus ita euenire permittit? cur lamenta, ploratus, & gemitus seruorum suorum non exaudit? cur bonis non succurrit, & fauet malis? cur desolatis iustis impiorum partes tuetur, & defendit? cur denique familiares persequitur amicos, & inimicos suos recreat, prosperum & felicem eis tribuens progressum? Et quæ obsecro, causa est, quod ab annis circiter septuaginta, ab eo scilicet tempore, quo diabolica, & execranda Martini Lutheri heresis ab inferis suscitata, pacem & tranquillitatem Ecclesiæ perturbare, & destruere cœpit, non in omnibus prælijs, in Gallia, Germania, Flandria, alijsque locis, Religionis causa, commissis, Catholici, attriti & profligati hæreticis semper victores de cæsis ac superatis hostibus triumphârunt, sed interdum fuerint inferiores; cum tamen causam propugnârunt longè iustissimam? cumque verbum illud iam aliquoties repetiturum veritati maximè consentaneum sit,

N 2 vide-

videlicet Deum nihil in mundo mali tollerare aut permittere, nisi melius quædam inde præuideat processurum, dicam mihi quispiam, quibus bonis inestimabilia damna & commoda, que, pro dolor, hucusque experti, & adhuc indies experimur, compensari possunt?

Hanc communem omnium doctorum, prudentium, & piorum hominum quæstionem, nullus præterquam solus Deus soluere & enodare potest, quia ipsi soli secreta sua iudicia cognoscunt, nec finem, intentionem, & scopum operum suorum, aut quibus ad eum modis perueniendum sit, ignorat; ita ut omnino illa ad nos non pertineant, sed magis deceat, ut illum venerantes, nos infidelis eius misericordie & protectionis alis subiiciamus: Hoc quamuis ita se habeat, nihilominus tamen aliquantulum curiosè discurrentes, de secretis Dei iudicij, quantum pro ingenij nostri tenuitate intelligere poterimus, loquemur. Ante omnia ergo hæc illud præsupponendum est, quod in priori huius tractatus nostri libello declarauimus, videlicet Deum Authorem, & primam ac principalem esse causam omnis mali (quod vocamus) pœne, quam patimur, nec sine sancta ipsius voluntate, vel passivitate

num
quod
uent
conti
esse il
Catho
fanc
perè g
que fe
sunt, c
inter
quin
rent, J
tur.

Ph
uerso
his na
bus: A
fapier
tæ ta
li rer
Atq
de ita
& co
ueni
ordin
accio
tus, v
aria
mun

num irretiri posse. Præsupponendum quoque, casus & infelices istos rerum euentus, hoc nostro calamitoso tempore, contingentes, nequaquam contrarios esse illis, quos iam septuaginta annis Catholica Ecclesia ab Hæreticis perpetua nec est quod de illis Hæretici magno perè gloriantur, quando quidem hucusque fermè à Catholicis cæsi & profligati sunt, quoties infestis signis concurrentes inter se manus conseruere, nec dubium quin & modò deuicti sæpenumerò cederent, si prælia iusto ordine committerentur.

Philosophi & Sophistæ ineptiores diuersos rerum euentus, & varietates, causis naturalibus: Historiographi moralibus: Astrologi stellis: Theologi vero & sapientiores Christiani, diuinæ providentiæ tanquam fonti, & primo ac principali rerum omnium principio ascribunt. Atque hæc Dei providentia solet subinde ita casus & successus illos disponere, & consilia sua, & circumstantias interuenientes cum tanta suauitate, & gratia ordinare, vt fortuito, & ex improviso accidisse videantur; & infelix belli euentus, vel Præfectorum negligentia, & incuria, vel militum inobedientia, vel munitionum & victualium defectui, aut

certè alteri cuidam qualicumque hostium commoditati, v. g. si pugnae locus Sol aut ventus, aut aliud simile ipsis fuerit, eidem potius quàm voluntati beneplacito Dei ascribatur; cum tamen reuera principalis causa diuina fuerit voluntas, quæ certis quibusdam remedijs vsa est, ad illud maiori cum iucunditate operandum; ita, vt, qui exteriora tantùm intuentur, iidem res ipsas externas, & corporalibus oculis subiectas, cauentur: qui verò clariori & acriori visu polent, ipsi diuinam Omnipotentis dispositionem, in similibus casibus reuerentem, contemplantur.

3. Reg. 11.

Hæc duobus sacræ scripturæ testimonijs & exemplis (quorum alterum pacis, alterum belli tempore contigit) illustrata, melius patebunt. *Fecit Salomon, ait scriptura, quod non placuerat coram Domino, & non adimpleuit vt sequeretur Dominum, sicut David pater eius, adificauit phanum Chamos Idolo Moab, atque in hunc modum fecit vniuersis vxaribus suis alienigenis, quæ adolebant thura & immolabant dijs suis. Igitur iratus Dominus Salomoni dixit: De manu filij tui Roboam scindam regnum tuum, nec totum regnum auferam, sed tribum vnã dabo filio tuo propter David seruum meum.*

Et licet Deus hæc ita apud semetipsum constituerit, tamen iucunda quadam suauitate, & artificiosa subtilitate illa aggressus, ordinauit, vt Roboam, derelicto consilio seniorum, quod dederant ei, venimurum populo obediret, & petitioni eorum cederet, sequeretur adulescentes, qui consuluerant ipsi, vt dura populo responderet, & aggrauaret iugum eius. Quamobrem exacerbatus populus rebellauit contra Roboam, & congregato coetu constituerunt Regem Ieroboam, qui regnauit super decem tribus, iuxta verbum Domini, quod factum est ad ipsum per Ahiam Prophetam. Cumque Roboam, sicut ait scriptum, congregasset vniversam domum Iuda, & tribum Benjamin, centum octoginta milia electorum virorum, & bellatorum, vt pugnarent contra domum Israël, & reducerent regnum Roboam filio Salomonis, factus est sermo Domini ad Semeiam virum Dei, dicens, Loquere ad Roboam filium Salomonis regem Iuda, & ad omnem domum Iuda, & Benjamin, & reliquos de populo dicens. Hæc dicit Dominus, Non ascenderis, neque bellabis contra fratres vestros filios Israël: reuertatur vir in domum suam, à me enim factum est verbum hoc.

Sed posito, fuisse hanc Dei voluntatē,

N 4 & ra-

3. Reg. c. 12.

& taliter illam Salomoni & Roboam reuelatam; nihilominus tamen sic eam exequi curauit, vt nescientes Deum ita voluisse, haud aliud putauerint, quam consilia iuuenum, quae elegerat Roboam, inobedientiam & tumultus populi cause, cum tamen ipsa solummodo media fuerint, quibus diuina voluntas maiorem cum iucunditate & gratia exequeretur, quia sicut sacrae attestantur literae; noluit Roboam acquiescere populo, eo quod auersatus esset eum Dominus, vt susciperet verbum suum, & diuideret regnum Salomonis.

3. Reg. 12.

Achab Rex Israël, spreto Michae concilio, ad bellum profectus est, & ecce *Vir quidam tetendit arcum, in incertum segitiam dirigens, & casu percussit Regem Israël, inter pulmonem & stomachum.* Quamuis interitus iste Achab fortuitus & inopinatus videatur; nihilominus tamen Michas Propheta à Domino instructus quod in praelio isto moriturus esset, eisdem praedixerat. Ex his aliisque innumeris, quae recensere possem, & Scripturae exemplis, perspicue intelligimus, similes casus videri quidem fortuitos: reuera tamen non fortuitos, sed certos diuinae voluntatis esse effectus, quae sic omnia disponit & ordinat, vt per se ita fieri, aut facta

3. Reg. 22.

facta esse putentur. nos autem qui voluntatem Domini ignoramus, taliter opera nostra instituere & disponere tenemur, vt nec boni quippiam amittatur, nec malignicquam per incuriam & negligentiam nostram eueniat.

Præsupposito hoc fundamento, dico plurimas quidem ob causas Deum fideles omnes sibi strenuè famulantes, calamitatibus & aduersis negotiorum successibus punire & affligere, præcipuam tamen & causarum omnium certissimam esse peccatum, quod talè meretur vindicta. Legimus in libro Iudicij, incolas ciuitatis Gabaa (qui erant ex tribu Benjamin) grande nefas & ingens piaculum perpetrasse: quod cum reliquæ tribus Israël vleisci ac vindicare vellent, congregauerunt quadraginta millia virorum educentium gladios, & paratorum ad pugnam, consulueruntque Dominum, & dixerunt: Procedemus ad dimicandum contra filios Benjamin fratres nostros, an non? & quis erit in exercitu nostro princeps certaminis? Quibus respondit Dominus. Ascendite ad eos & inite certamen, quia noluerunt audire mandatum fratrum suorum, & tradere homines de Gabaa, qui hoc flagitium perpetrarant, vt morerentur & auferretur malum de

Cap. 20.

N y Israël

Israël: sed ex cunctis urbibus quæ fortis
 suæ erant, conuenerunt viginti quinque
 millia educentium gladium in Gabaa, ut
 illis ferrent auxilium, & contra quadringenta
 millia bellatorum fortium dimicarent,
 & ne de Principis electione sollicitis,
 sit Iudas Dux vester. Procedentes
 autem ad pugnam, filij Benjamin occiderunt
 de filijs Israël die illo viginti duo
 millia virorum. Tunc ascendentes filij
 Israël prostrauerunt se coram Domino
 flentes & orantes vsque ad noctem, con-
 sulueruntque eum, & dixerunt: Procede-
 musne ultra ad dimicandum contra filios
 Benjamin, an non? quibus ille respon-
 dit. Ascendite ad eos & inite certamen
 eumque altera die ad prælium processisset,
 eruperunt filij Benjamin de portis Gabaa:
 & occurrentes eis, tanta in illos cede
 bacchati sunt, vt decem & octo millia
 virorum prosternerent. Quamobrem omnes
 filij Israël venerunt in domum Dei
 & sedentes flebant coram Domino: ieiunauerunt
 que die illo vsque ad vesperam, & obtulerunt
 ei holocausta, atque pacificas victimas,
 & consulentes ac deprecantes cum dixerunt:
 Exire ultra debemus ad pugnam contra
 filios Benjamin fratres nostros, an quiescere?
 Quib. ait Dominus, Ascendite, cras .n. tradam
 eos in manus vestras.

vestras. Percussiq; eos Dominos in con-
 spectu filiorū Israel, & interfecerūt ex eis
 in illo die viginti quinque millia, & centū
 viros, oēs bellatores & pugnatores, ad
 bella prōptissimos, ipsamq; Gabaa & cū-
 ctas vrbes & viculos Benjamin vorax flā-
 ma cōsumpsit. Mirum profectō & supra
 modum mirum videtur, quōd cū Isra-
 ēlite iustissimam, & commendatā à Deo
 causam habuerint, nec non & ab omni
 prorsus culpa, vt apparet, immunes, desi-
 gnati, & diuinitus sibi prefixi Ducis iustia
 & imperia diligētissimē executi fuerint,
 duab. tamē vicibus à nocentissimis Ben-
 iamin filijs miserrimē cæsi sint, qui ex
 mādato Dei transgressores punire debe-
 bāt. Nonnulli Doctorum hanc calamita-
 tis & plagæ istius causam fuisse arbitran-
 tur, quōd nimirum quiddam ex tribu Dan
 Idolū Michæ sublatum, publicē adora-
 uerint. Et licet facinus illud vniuerso
 Israëlī cognitū esset, tamen nec illatam
 Deo iniuriā vindicantes, nec idolū, aut
 Deos alienos, quod meritō facere debu-
 issent, auferentes, transgressionē fratrum
 facinorū castigare conabantur, quæ etsi
 grandis & enormis esset, facinus tamen
 & piaculum illud multō grauius erat
 quod dissimulando & conuiuendo to-
 lerabant.

Li. 14. mor.
cap. 5.

Iean. 8.

Idcoque sic S. inquit Gregorius: Popu-
lum qui iuxta diuinæ vocis imperium
perrexit, & semel, & secundo perdidit, &
tunc demum peccatricem tribum pene
funditus extinxit. Quid est quod in vlti-
onem sceleris inflammatur, & tamen
prius ipse prosternitur, nisi quod prius
psi purgandi sunt, per quos aliorum cul-
pæ feriuntur: vt ipsi iam mundi per vlti-
onem veniant, qui aliorum vitia corri-
gere festinant: Hinc est enim, quod in-
diantibus quibusdam, & puniendam ad-
ulteram deducentibus dicitur: *Qui sine
peccato est vestrum, primus in illam lapidem
mittat.* Ad aliena quippe punienda pec-
cata ibant, & sua reliquerant. Reuocan-
tur itaque intus ad cōscientiam, vt prius
propria corrigant, & tunc aliena repre-
hendant. Hæc ipsa D. Gregorij verba
sunt, quibus omnes militiæ operam dā-
tes, & iusto aliquo bello occupati instru-
untur & adhortantur, vt seipso prius di-
ligenter examinent, & cōscientiam su-
am sedulo perscrutentur, & videant v-
trum ipsi etiam alicuius criminis sibi cō-
scij sint, propter quod hostili gladio feri-
ri mereantur.

Quapropter Deus vndecim tribus Is-
rael affligere prius voluit, vt ab omnibus
purgati & mundati sceleribus, acrius de-
inde

inde fratres suos punirent. Omnes simul offenderant, & poenam, atque haud parvam promeruerant vindictam. Cum ergo Deus illos punire disponderet, ordinavit ut vtrique contra se mutuò diuinam exequentes iustitiam, illatam Deo iniuriam vlciscerentur. Ex quibus colligere licet, ad obtinendam belli victoriam, nõ sufficere quòd iustam habentes causam, consultato Deo idipsum intentione bona susceperimus, si grauibus interim peccatis obnoxijà gratia Dei exclusi simus. Etenim permittit aliquandò Deus, vt is, cuius causa iniqua est, victoriã potiatur, & tanquam diuinæ iustitiæ minister, & iniuriæ vindex, aliorum equiorem causam habentium delicta castiget, quòd vel sic per poenam & afflictionem istam à peccatis omnibus mūdati, maiori opportunitate, & meliori ratione hostes, à quibus iam pridem cæsi & profligati erant, debellare & conterere penitus possint.

Idem omninò intelligitur de aduersitatibus & infortunatis rerū successibus, quos Deus Ecclesie suæ immittere solet, quibus iniquitates fidelium prius castigat & punit, vt ab iisdem purgati & absoluti æquissimi sint diuinæ iustitiæ executores, & flagellum abominationis fidelium.

QV ALIA PECCATA DE V
aduersitatibus & successiōibus minus pu
missis punit, & cur illa per alios pec
catores maioribus delictis obno
xios castiget.

Fortassis me quispiam interrogat, &
& qualia crimina Deus infortunatis
euentibus castigare solet, nam cum po
nitio ista publica sit, & ad plures sele
tendat, videntur quoque publica & com
munia illa fore peccata? Ad hæc respon
deo, diuersis temporibus, in diuersis na
tionibus, diuersa regnare vitia, quibus
corrumpatur & inuertatur Reip. status,
utpotè incontinentia, auaritia, & super
bia, quæ fontes sunt omnis mali.
Sed vt accuratius respondendo satis
faciam huic quæstioni, breuiter ea recē
sebo, quorum in simili proposito memi
nit Saluianus. Cum Gothi, Vandali, Hū
ni, Dani, aliæque barbaræ & exterae na
tiones congregatæ, Italiam, Galliam, His
paniam, Africam, aliasque Romanimpe
rij prouincias deuastarent, haud satis
crudellem & diram istam Dei vindictam
vniuersus orbis admirabatur: Saluianus
autem eo tempore Massiliensis Episcopus

T. I
LIBER SECVNDVS. 303

vir pietate & doctrina clarus, octo libros,
De vero iudicio & Providentia Dei inscri-
ptos edidit, in quibus æquissimæ diuinæ
ultionis causas indicat, ad quas iustificā-
das enumerat scelera & delicta infelici
suo sæculo regnātia, propter quæ Deus a-
deò seuerè mundū flagellārit: cūq; ad lō-
gū recessisset cōtempū & neglectū po-
puli erga Deū, segnitie & tarditatē Eccle-
siasticorū, deprædationes, exactiones, &
tyrannidē Principū, insolentiā Nobiliū,
fraudes, fallacias, & mēdacia Mercatorū,
dissolutionē & fastū Aulicorū, auaritiā
& insatiabilem cupiditatē diuitū, calūni-
as & altercationes Procuratorū, excori-
ationes & oppressiones superiorū in offi-
cio constitutorū, crudelitātē militū, de-
niq; impiam, sceleratam, & corruptam
Christianorū vitā, Ethnicis magis & infi-
delibus, quā Christianis congruētē, tan-
dē cōcludens, præcipuas ac principales i-
stius poenæ & afflictionis diuinæ causas
ait luxuriā, impudicitiā, libidinē, & inho-
nestatē Nobiliū personarū, iniquā offici-
orū collationē, & distributionē, dissimi-
lē alleuiationem & relegationē onerum
hominib. calamitate & egestate oppres-
sis impositorū, eò q; exoneratis & exēptis
diuitib. infirmi ac debiles potētiū sarcinis
opprimerētur, & qui primi in decernēdis

& cōs.

& constituendis contributionibus con-
 fenserant, iidem à solutione profum-
 munes ac liberi forent; ita vt liberales
 alienis; præparci autem de bonis pro-
 prijs essent. Adiungit præterea exiguum
 virtutis & Religionis respectum iniuria
 horrendas incessanter Deo, abrenunci-
 do, iurando, peierando, blasphemando,
 & maledicendo, illatas; nefarium diuini
 nominis abusum, non ad confirmandam
 & stabiliendam veritatem; sed ad col-
 randum, velandum, & corroborandum
 mendacium, & falsam proximi accusa-
 tionem & perditionem. Inuidiam que-
 que & livorem de alterius prosperitate,
 denique insignem & multiplicem Anti-
 graphorum & Receptorum malitiam,
 qui subditos depauperantes, & sub um-
 bra exactiois reddituum Imperialium,
 pupillarum & viduarum sanguinem pe-
 nitus exugentes, sine alicuius prohibi-
 tione, oppositione, ac resistentia ciuitatis
 integras destruebant: silebant Sacerdo-
 tes, obmutescabant Concionatores, nec
 veritatem omnibus odiosam & vbiq[ue]
 locorum proscrip[ta]m proferre aut defe-
 dere audebant. ad extremum etiam Co-
 mœdiarum & inanium representatio-
 num leuitatem, quæ tunc temporis ma-
 ximè vigeat, in summam perniciem &

inte

interi
 simili
 minis
 ploran
 confes
 Cau
 sanctis
 as ac p
 quas D
 bārit,
 immis
 dos or
 circò b
 cuit, v
 calam
 finus
 dem se
 nemus
 Qu
 rer, eu
 cata &
 ra, & a
 & infi
 patien
 rō con
 rem ip
 Proph
 minu
 dat in
 deliur

interitum Reip. Christianæ. His alijsque
similibus lamentationibus, sextum volu-
minis sui librum repleuit, quod ad de-
plorandas hæc calamitates & miserias
conseripserat.

Causas iamiam enumeratas, Vir iste
sanctissimus & eloquentissimus præcipu-
as ac principales fuisse asserit, propter
quas Deus Romanum Imperium pertur-
bavit, & ingētes ipsi Barbarorum copias
immiserit, ad affligendos & conteren-
dos omnes inhabitantes terram, quas id-
circo hic commemorare & proferre pla-
cuit, ut si fortè quarundam illarum hoc
calamitosissimo tempore nobis conscij-
simus (sicut proh dolor timendum) eas-
dem sedulo corrigere & deponere festi-
nemus.

Quod si à curioso vltcrius interroga-
ret, cum hæreticorum & infidelium pec-
cata & numero plura, & grauitate maio-
ra, & abominabiliora sint Catholicorū
& infidelium delictis, cur tamen Deus
patienter illa tolerat; Catholicorum ve-
rò contra seuerissimè castigat responde-
rem ipsi, quod idem omninò Abacuc
Propheta admiretur, & interroget Do-
minum, cur scilicet populum suum tra-
dat in manus inimicorum suorum infi-
delium, & idolis seruientium, dicens:

quare

Cap. I.

Quare respicis contemptores, & taces, conculcante impio iustiores se? Eadem plane est Saluiani quaestio; quam nimirum de causam Deus Christianos à Gothis, Vandalis, alijsque Barbaris, Hæreticis & infidelibus gentibus debellari, captiuos adduci, & tanquam mancipia torqueri & malè tractari voluerit, qui etsi peccatores essent, sine comparatione tamen meliores erant omnibus Barbaris à quibus tantoperè affligebantur. Respondens autem sibi ipsi, ait, bonum quidem illud & fidei lumen quo hæreticis & infidelibus præstat Christianus, non esse ipsius, sed Dei, obligari tamen illum eadem fide, & virtuti perpetuò insistentis, vitam fidei & religioni conformem transigat, quo & operibus ipsis ab Ethnicis & Paganis discernatur; & nisi fecerit, gravissimam promereri vindictam. Neque enim mirum est, operarium parcè & temperatè, & operarium decet, viuere; at si Nobilis quispiam aut Regis filius instar operarii frugaliter viuat, id ipsum sanè mirum & Regiæ Maiestati contrarium censetur.

Adhæc dico, Deū nos filiorum, hæreticos autem mancipiorum more tractare. Nam multa Dominus dissimulat & permittit mancipijs, quæ nullatenus in filio

filio suo dissimularet, non alia de causa, quàm quia iste filius, alter verò emptiti-
us seruus est. Hinc Seneca inquit: Cum vi-
deris bonos viros acceptosque Dijs labo-
rare, sudare, per arduum ascendere, ma-
los autem lasciuire, & voluptatibus af-
fluere: cogita filiorum nos modestia de-
lectari, vernularum licentia: illos disci-
plina tristiori coërceri & contineri, ho-
rum ali audaciam. Idem tibi de Deo li-
queat. Bonum virum in delitijs non ha-
bet: experitur, indurat, sibi illū preparat.

Dum paterfamilias fidelis & domesti-
cis curis sedulò intentus, & filiorum sa-
lutis studiosus foeminam quandam disso-
lutam leuitatis actus exercere videt, non
magnoperè miratur, quia vanitati & li-
bidini deditam nouit: si autem vxorem
vel filiam suam honestatis fines seu ter-
minos, vel in minimo transgredi ani-
maduertat, continuò illam reprehendit,
ac corripit; amor enim & cura quam eius
causa gerit, vrget ipsum notare & corri-
gere vitia eius, quantumuis minima. Pari-
ratione nobiscum agit Deus, quia filios
nos reputat, dum iniquitates nostras ca-
stigmat, & hæreticorū peccata dissimulat,
vsque dum illos æternis supplicijs tradat
excruciandos.

In lib. Machabæorū secūdo legim⁹ terri-
bilem

*Lib. de pro-
uid. ca. 1.*

bilem, quandam Iudæorum persecuti-
 nem sub Antiocho impiissimo Tyran-
 no factam, & templum Hierosolymita-
 num, quod elegerat Deus, & nomen
 sanctificarat, direptum ac deuastatum
 esse: vbi cum Author enarrasset, quomodo
 Tyrannus iste crudelissimus sanguis
 effudisset, qualiterque nullo Virorum
 aut Fœminarum, Iuuenum vel Senio-
 ruptarum vel innuptarum, virginum aut
 paruulorum habito respectu, omnes
 cidari iussisset & immania atque horren-
 da scelera perpetrasset, metuens ne infir-
 morum & debilium animi scandaliza-
 rentur, si quando legerent truculentissi-
 mam hunc bestiam tantam in electum
 Dei populum tyrannidem exercuisse, ad
 consolationem & solatium eorum, se-
 quentia verba notatu dignissima adiunxit.
*Obsecro autem eos, qui hunc librum lecturi
 sunt, ne abhorrescant propter aduersos casus
 sed reputent ea, qua acciderunt, non ad im-
 ritum, sed ad correctionem esse generis hu-
 stri. Etenim multo tempore non sinere pecca-
 toribus ex sententia agere, sed statim viti-
 nes adhibere, magni beneficij est indicium.
 Non enim sicut in alijs nationibus Dominus
 patienter expectat, vt eas cum iudicij die
 aduenerit, in plenitudine peccatorum puni-
 tra & in nobis statuit, vt peccatis nostris
 fuerit*

*Li. 2. Mach.
 cap. 6.*

finem deuolutis, ita demum in nos vindicet.
 Propter quod nunquam quidem à nobis mi-
 sericordiam suam amouet: corripiens uerò
 in aduersis populum suum non derelinquit.

Verba hæc apertè declarant correpti-
 onis flagellum in domo iusti, secretam
 & incognitam esse Dei misericordiam: è
 cōtrario, prosperitatem in domo impij,
 dissimulatam & absconditam esse Dei
 iram. Vnde sanctus inquit Gregorius:
 Quia uerò scriptum est: *Quem diligit Do-*
minus, castigat: flagellat autem filium quem
recepit, sæpè sancta Ecclesia, multis in
 hac uita aduersitatibus laborat, & repro-
 borum uita tãtò sine flagello dimittitur,
 quantò ad nulla præmia seruatur. Sed
 afflictiones S. Ecclesiæ heretici uidentes,
 eam despiciunt, ac tot illam flagellis at-
 teri, ex prauæ professionis merito suspi-
 cantur.

Recensetur & aliud in eodem libro
 exemplum, mirabiliter sanctam hanc
 confirmans doctrinam. Occisis namque
 & gloriosè pro diuinæ legis defensione
 interfectis sex Fratribus, septimus ado-
 lescentior reliquis conuersus ad Regem
 constanti & intrepido animo eum allo-
 cutus est, dicens: *Nos pro peccatis nostris*
hec patimur. Et si nobis propter increpationē,
correctionem Dominus Deus noster mo-

Lib. 2. Mor.
cap. 15.
Hebr. 12.

Li. 2. Mach.
cap. 7.

dicimus

910 DE TRIBVLAT.

dicim iratus est: sed iterum reconciliabitur
seruis suis. Tu autem, o scelesse & omnium
hominum flagitiosissime, noli frustra ex
vanis spebus in seruos eius inflammas. In
dum enim Omnipotentis Dei & omnia in
cientis iudicium effugisti. Nam fratres me
modico nunc dolore sustentato, sub te flammis
eternae vitae affecti sunt: tu vero iudicio Dei
iustas superbiae tuae poenas exolues. Ego enim
cut & fratres animam & corpus meum in
do pro patrijs legibus: inuocans Deum ma
rius genti nostrae propitium fieri, te que cum
tormentis & verberibus confiteri quod ipse
est Deus solus. In me vero & in fratres
meis desinet Omnipotentis ira, que super
omne genus nostrorum iuste superdulta est.

CAPVT XI.

DE ALIIS QUIBUSDAM CAUSIS
propter quas Deus Catholicos & Fi
deles punire solet.

EST & alia quaedam haud contemnis
da supradictarum poenarum & affli
ctionis Catholicorum causa, fundata in
historia de vndecim Israeliticis tribubus
contra Beniamitas pugnantibus, iam pri
dem recensita: nam legimus Israelitas
fortitudine, & numero confidentes, ce
tam de Beniamitis sperasse victoriã. Ve
rum quia Deus zelotes, fortis, & strenuus
homo

I
bono
ri vult
palma
res pro
ctoria
Pre
bemus
gnatur
tingit
Domi
seruar
nec tra
etur co
liberat
David
dio, &
in nom
Israël,
Domi
anferat
ra quia
minus:
que cum
thiopi
Domi
vlla di
pluribu
in te ex
venim
ne, De
te homo

honoris sui defensor & triūphator cense-
ri vult, idcirco potentioribus quandoq;
palmam subtrahit, ne scilicet superbien-
tes proprio Marte, non Dei auxilio se vi-
ctoriā potitos dicant.

Præclarum huiusce rei in Gedcone ha-
bemus exemplum. Cum enim ipse pu-
gnaturus contra Madianitas collegisset
triginta duo millia militum, præcepit ei
Dominus, ne vltra trecetos viros sibi re-
seruaret, dicens: *Multus tecum est populus,*
nec tradetur Madian in manus eius: ne glori-
etur contra me Israël, & dicat, Meis viribus
liberatus sum. Eandem ob causam aiebat

Dauid ad Goliath: *Tu venis ad me cum gla-*
dio, & hasta & chypeo: ego autē venio ad te
in nomine Domini exercituum, Dei agminū
Israël, quibus exprobrasti hodie, & dabit te
Dominus in manu mea, & percussiam te, &
auferam caput tuum à te: vt sciat omnis ter-
ra quia non in gladio, nec in hasta saluat Do-
minus: ipse enim est bellum. Rex Asa quo-
que cū ingēti & innumerabili Zaræ Ac-
thiopis exercitu cōgressurus, inuocavit
Dominū Deū & ait, *Domine non est apud te*
ulla distantia, utrū in paucis auuiliaris, an in
pluribus: adiuua nos Domine Deus noster:
in te enim, & in tuo nomine habētes fiducia,
venimus contra hanc multitudinem. Domi-
ne, Deus noster tu es, non praeualeat contra
te homo.

Et hoc

Judic. 7.

1. Reg. 17.

2. Paral. 14.

Et hoc modo preualuit aduersus multitudinem istam infinitam.

1. Reg. 19.

Rex item Ezechias à Sennacharib Assyriorum Regis copijs circumdatus, & urbe Hierosolymitana obsessus corripuit se ad Dominum & exclamauit: *Nunc Domine Deus noster, saluos nos fac de manu eius, ut sciant omnia regna terra, quod tu es Dominus Deus solus.*

Factum est igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia.

2. Mach. 3.

Iudas Machabæus Dux ille fortissimus, & inuictissimus Heros exercituum formidanti & dicenti: *Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem, & nos fatigati sumus huius die? respondit, Facile est concludere multos in manu paucorum: & non est difficultas in conspectu Dei celi liberare in multis & in paucis: quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de celo fortitudo est.*

Judith. 9.

Cum Iudith Holoferni Assyriorum Principi caput amputare decreuisset, amauit & corroborauit se primò oratione, petijtque à Domino animi constantiam, ut contemneret illum, & virtutem ut euerneret illum, dicens: *Erit enim hoc memoriale nominis tui, cum manus famulae*

deiecerit illum, &c. & omnes gentes agnos-
cans quia tu es Deus, & non est alius pre-
ter te.

Ex his & innumeris penè alijs S. Scri-
pturæ locis manifestè intelligimus De-
um solum exercituum Dominum, con-
cedere & largiri victoriam cui vult, quò
eam non de nostra, sed de ipsius manu
procedere cognoscamus, quæ nunquam
facilius & citius obtinetur, quàm dum
relictis & spretis viribus nostris, diuinæ
tantum potentix & misericordix confi-
dimus.

Porro vt hæc melius intelligantur, per-
turbat aliquandò Deus consilia, & eludit
potentiam hominum, ita vt exercitus in-
gens à paucissimis cædatur & proflige- *Genes. 14.*
tur. Nunquid Abraham cum trecentis
vernaculis suis irruit super quatuor po- *1. Reg. 14.*
tentissimos Reges, percussitque eos &
persecutus est? an non Ionathas cum ar- *3. Reg. 20.*
migero suo Philistinorum castra con-
turbauit, & cæcidit ex eis viginti quasi
viros? nunquid pueri seu pedissequi Prin-
cipum prouinciarum percusserunt innu-
merabiles copias Benadab Regis Syriæ, *Judic. 15.*
& triginta duorum Regum auxiliarium?
nonne Samson in mandibula asini inter-
fecit mille viros? an non Dauid in funda *1. Reg. 17.*
& lapide præualuit aduersum Goliath
O Philisti-

Philistæum? an non etiam Sisara potens-
tissimus cum nongentis armatis cum-
bus à foemina deuictus est & occisus? Re-
uera dum exercitus potens, superbia
arrogantia inflammatus tumet, proprio-
que viribus confidens, hostem suum co-
temnit, solet nonnunquam Deus eun-
dem confusum & conculcatum delere:
vult enim ipse vt sibi soli omnis honor
& gloria tribuatur, & nos homines fra-
gilitatem & infirmitatem humanam ag-
noscentes, certò sciamus non nostram
sed ipsius esse victoriam.

Consistit etiam aliquandò culpa noc-
tam in præsumptione & arrogantia,
quàm in intentione, qua bellum suscipi-
tur, dum nimirum non tantum in malum
finem, & ad iram Dei prouocandam sus-
cipitur; verum etiam cum propria magis
quàm iniuria Deo illata attenditur. Nam
sæpè in eodem bello duæ iustæ causæ in-
currunt: prima scilicet Dei, quando mi-
rum contra Hæreticos & infideles: al-
tera nostra, dum ab hostibus lacesit, nec
aliter vlcisci & vindicare iniuriam, nec
securius dignitatem, & reputationem
nostram tueri possumus. Concurrenti-
bus autem duabus hisce causis, primò
principalis ista respicienda est, quæ con-
ducit ad Dei honorem & gloriam, fide-
que

LIBER SECVNDVS. 315

que christianæ defensionem & propaga-
tionem, & S. nominis sui exaltationem.
deinde attendenda est & illa, quæ nos
concernit, quia illorum solummodo
querelam sustinet Deus, qui omnes cogi-
tationes suas ad ipsius honorem & glo-
riam cōuertunt ac dirigunt. Quod si cō-
trarium euenerit, & accessorium princi-
palis, & principale accessorij loco sum-
ptum fuerit (sicut proh dolor frequenter
contingit) mirum non est permittente
Deo prælia minus prosperum habere suc-
cessum, & expeditionis susceptæ fructus
amitti, non quia intentione mala ista ag-
gressi sunt; sed quia maiorem illius quod
minus, & minorem istius quod maius
est, respectum habuerunt, adeò vt Crea-
tura plus attenderit ad particulare &
proprium commodum, quàm ad hono-
rem & gloriam sui Creatoris.

Cum Nicanor Demetrii Regis Capita *Lib. 2. Ma.*
neus Iudeos cum omni impetu die sab- *cha. cap. 15.*
bathi debellare cogitasset, Iudæi à Iuda
Machabæo cōfortati, & sermonibus eius
valde bonis admoniti, vt omnipotenti
Deo consideret, & ab ipso victoriam sibi
affuturam sperarent, *Statuerunt*, sicut dicitur
scriptura, *dimicare & cōstigare fortiter: vt*
virtus de negotijs indicaret, eò quod ciuitas
sancta, & templum periclitarentur.

erat enim pro vxoribus & filijs, itemque
 Fratribus & Cognatis minor sollicitudo
 ximus verò & primus pro sanctitate
 erat templi. Cum ergò zelus honoris
 primaria bellandi causa, & principa
 pugnandi stimulus esset, manu quidem
 gnantes, sed Dominum cordibus orantes
 strauerunt non minus triginta quinque
 lia, presentia Dei magnificè delectati.

Philo Iudæus grauis & facundus, scripsit
 psit librum de Legatione ad Caium Ce
 ligulam, in quo scribit Caium Petronium
 Syriæ prouinciæ Præsidi imperasse,
 statuam suam cum titulo NOVI
 VIS ILLVSTRIS CAII in Hierosolymitano templo erigeret. Iudei
 hoc audientes, vniuersi ordines ad thronum
 tronium humi procumbunt supplicantes
 cum vlulatu quodam flebili, dicentes
 xores & liberos familiasque adduximus
 supplices tibi, & per te Caio aduoluimus
 domi relicto nemine, decedimus vobis
 bus, cedimus priuatis ædibus & possessionibus
 onibus, suppellectilem vel pretiosissimam
 vltro vobis in prædam offerimus, ce
 nimo, vt nos putemus nõ dare, sed accipere
 pere, vnum pro his omnibus petimus, vt
 quid in templo nouetur, vtque seruaretur
 tale, quale à maioribus nostris est tractatum.
 tum, iel si non impetramus, necando

nos p
 est m
 tionis
 conab
 ligion
 miner
 adora

QV A
 De

IN
 fid
 hæc, q
 prælijs
 am, &
 creuer
 reuerfi
 tentior
 pro Ca
 sanguin
 um est,
 cessitat
 num cõ
 lictis lu
 petitur
 miserie

nos præbemus, ne videamus viui, quod est morte grauius. Et ratione huius deuotionis, quam sentiebant, & feruore quo conabantur conseruare templum & Religionem, Deus ipsis suppetias tulit, hominemque è medio sustulit, qui coli & adorari volebat vt Deus.

CAPVT XII.

*QUANTAM MISERICORDIAM
Deus illis præstet, qui ipsius causa in
conflictu moriuntur.*

INter alias causas, propter quas Deus fideles suos bello visitat, recensetur & hæc, quòd nimirum omnibus in talibus prælijs cadentibus præstare misericordiam, & beatorum choris illos associare decreuerit, qui fortassè incolumes domum reuersi, damnarentur. Nam dum hac intentione militiam sectantur, videlicet vt pro Catholicæ Religionis defensione sanguinem suum effundant; haud dubium est, quin in extremis laboribus & necessitatibus suis ex toto corde ad Dominum cõuersi, & humiliter ipsum pro delictis suis deprecati liberius mortem operituri sint, cumque Deus benignus & misericors sit, acceptat & gratum habet

illud sacrificium, & non tantum praerita, sed etiam peccata in ipsa expeditione secundum humanam fragilitatem commissa, clementer eis indulget; ita hac ratione multi saluentur, qui si dormiansissent, perpetuis inferni cruciatibus adiudicati fuissent. Quæ cum ita summa & ingens est illis misericordia, & inestimabile beneficiū, quod nos peccatorum & afflictionē arbitramur. Ad huius confirmationē exemplū notatu & admiratione dignissimum, quod S. Bernardi tempore contigit, proponam. Etenim cum tempore & ductu Godefridi Ducis de Brabantia, Christiani terram sanctā recuperassent, & ex infidelium manibus eripulissent, postea ab iisdem denuo afflictī, & coangustati sunt. Itaque cū Pontifex tanquam vniuersalis omnium Christianorum Pater, Principes orbisq; potentes ad capeſſendam remota, & ad præliandū cōtra Infideles, necesse & pro fratrum & terræ sanctæ defensionem moriendū, incitare ac commouere uellet, præcepit S. Bernardo, Viro pietate & sanctitate clarissimo, ut prædicatione suo populum ad sanctum illud & laudabile propositū exhortaretur. Bernardus admodum nitus prædicauit, & cōcionibus suis miraculis plurimis, illustratis & cōfirmatis omnes prouincias, omniaq; simul regna

*In vita Ber.
l. 3. cap. 4.*

*Lib. 17. de
bello sacro.*

ad capeffenda arma commouit.

Contractis igitur copijs & ingenti exercitu confcripto, expeditio ab Imperatore Conrado & Lodouico Francorū Rege fufcepta eft: fed heu miserabilem & nimis infelicem exitum fortita. cefus nāque, contritus, & profligatus Catholicorum exercitus, vniuerfum Chriftianum orbem conturbauit, & triftitia, & mœrore maximo affecit: vbi que fancto Bernardo detrahebatur, & contra ipfum murmurātes, nunc eum falſum Prophetam, nunc ſeductorem, deniq; etiam miserabilis iſtius cladis, & ruinae totius Chriftianitatis cauſam appellabant. Quamuis hæc ſanctiſſimum & fideliffimum Dei Famulum dolore non modico affligerent; tamen cognofcens omnia iſta inanē ſolum eſſe tētationē, ſcripſit Pōtifici Eugenio III & ad hoc ppoſitū multa ſcripturæ teſtimonia adducēs, ait: Malo in me eſſe murmur hominū, q̄ in Deum, bonum. n. mihi, ſi dignetur me vti p̄ glypeo. Libens excipio in me detrahentium linguas maledicas, & venenata ſpicula blaſphemorum, vt non ad ipſum perueniāt. Et vt quis perſpiceret Deum hoc ſibi præcepiſſe prædicare, quò ſcilicet expeditio illa ſufcepta perficeretur, præter reliqua miracula iam antè

O 4 per-

Lib. 2. de
coſid. caſ.

perpetrata, in veritatis testimonium caeco visum restituit.

Sed, vt ad propositum nostrum reuertamur, inter cætera quibus S. Bernardus afflictum populum consolabatur, dicebat, quòd, quamuis ex profectioe illa, Orientalis Ecclesianon sit liberata, celestis tamen meruit impleri & lætari. Quod si placuit Deo tali occasione plurimorum eripere si nō Orientalium corpora à paganis, Occidentalium animas à peccatis: quis audeat dicere illi, quid fecisti sic? Aut quis rectè sapiens, illorum magis vicem nō doleat, qui ad priora & peiora fortè prioribus scelera redierunt, quàm eorum mortem qui in fructibus pœnitentiæ purgatas varijs tribulationibus Christo animas reddiderunt? Quia sicut ait Saluianus, pius scilicet Dominus partem percussit sententiæ suæ gladio, vt partem corrigeret exemplo, probaretque omnibus simul & coërcendo censuram, & indulgendo pietatem. Censura enim fuit, quòd castigauit: pietas, quòd pepercit, quamuis vtrūque impari modo.

Si causa iam commemorata adeò familiaris & diuinæ bonitatis testimonium est: certè nec ista minima aut infima censenda, quòd nimirum hoc modo. SS. Martyrum

*Lib. 1. de
proh. Dei.*

tyrum & gloriosorum ac fortissimorum equitum numerus adimpleatur, quos ab æterno Deus prædestinavit & elegit, ut palma & corona Martyrii exaltaret ac glorificaret. Etenim magni honoris Regi est, si multos in regno & imperio suo Principes & Magnates habeat. Tales in cælo Martyres sunt, qui fortissimè dimicantes, moriendo de morte, peccato, & inferno triumpharunt.

Hæc quidem ad consolationem fidelium Christianorum, qui vel in expeditionibus contra Hæreticos & infideles susceptis occubuerunt, vel ob Catholicam Religionem miserimè afflicti sunt, vel adhuc indies affliguntur, dilatari & ulterius deduci possent; ostendendo scilicet qualis & quanta Deo gloria, quantus cælo ornatus, quantus item Ecclesiæ Catholicæ honor, denique quale Christi fidelibus robur & exemplum ex vnius cuiusque Martyris obitu, proveniat: sed *Parte 2. ca. supersedebo illis, ne à proposito longius tech. ca. 16.* degrediar. Legat de hac re qui volet, aut legere delectabitur, libellum R. P. F.

Lodouici Granatensis, quem,

De gloria & dignitate Martyrum inscripsit.

(:.)

O 3

CAPVT

CAPVT XIII.

QVOD DEVS HAERETICORVM

& infidelium punitionem quandoque intermitat ac protrahat, eò quod ultionis tempus nondum aduenerit.

DEus ac Dominus noster adeò benignus, longanimis, patiens & misericors est, ut expectet quò misereatur nostri, & honorem reputet, si nobis peccat, ideoq; & inimicos suos terrore bella præmonere solet, antequàm illos penitus disperdat, quia fortassè correptionis eorù tempus nondum aduenit. Quamuis. n. Deus peccatores simul & iniquitates omnes puniat, nec quenquam eorum impunitum relinquat; non tamen ilicò delicta castigat, sed prolongans & differens pœnam patienter eos exspectat; si fortè pœnitentiam agentes, conuertantur: quod si pertinaces & obstinati in malitia sua perseverant, tunc potenti manu sua sublata, tanto fortius percutit, quàm cum maiori & longiori patientia illos exspectauit. Hinc D. Paulus inquit: *An diuitias bonitatis eius, & patientie, & longanimitatis contemnens, ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adduxit? Secundum autem dicitur*

Isa. cap. 30.

Rom. 2.

YHIM

duritiam tuam & impœnitens cor, thesauri-
 zas tibi iram, in die iræ & reuelationis iusti-
 iudicij Dei, qui reddet unicuique secundum
 opera eius.

Cum Deus Abrahamo & semini eius
 terram ab Amorrhæis, Chananeis, alijs-
 que infidelibus inhabitatam datum in se
 promitteret, causam, ob quam promissi-
 onem suam aliquamdiu dilaturus esset,
 subiunxit, dicens: *Necdum enim completa
 sunt iniquitates Amorrhæorum vique id pro a Genes. 15.*
 sens tempus, ita vti Deus Hæreticos & infi-
 deles oēs non statim pro merito puniat,
 eò quòd certos sibi p̄posuerit terminos
 puniendi scelera & delicta omniū Regno-
 rû & Prouinciarû. Priusquã aut̄ correcti-
 onis & afflictionis tempus adueniat, su-
 stinet, expectat, & blãditur impijs Deus;
 adueniẽte verò tẽpore vno eodẽq; momẽ-
 to omnia simul destruit & cõculcat. Qua
 propter dũ Prophetæ populo vindictã, &
 pœnã diuinã minatur, in hunc modũ lo-
 quũtur: tempus vltionis aduenit; peccata
 vestra iã completa sunt: dies visitationis
 Domini appropinquat: quibus apertẽ do-
 cẽt præterisse terminũ remissionis & in-
 dulgẽtię, quẽ sibi præscripserat Deus; ad-
 uentasse autẽ iã tẽpus retributionis, quo
 nimirum iniquitates & peccata eorum
 puniat, & retribuatur unicuiq; iuxta opera
 sua.

*Hom 5. de
peniten.*

Nec mirum est Deum tanta clementia & longanimitate in castigando & vindicando vti, q̄a sicut ait S. Chrysostomus: Quod in nobis euenit hominibus, quibus multò in tempore ædificia extruuntur, multo in tempore ædificamus domum, & ipsius structuræ quidem multum temporis, parum verò destructionis. E conuerso autem fit in Deo: Cum struit, velociter struit: cū destruit, tardè destruit. Velox Deus struens, tardè destruens. Verborum enim augmentum rerum experientia Sex in diebus Deus cælum terramque fecit, omnem hunc visibilem mundum, & qui in eo est ornatum, sex in diebus consummauit: quæ in eo sunt animalia rationalia & irrationalia, omnemque visibilem cultum sex in diebus fecit. Hic igitur tam velox in construendo, cū cœperit vnius demoliendæ vr̄bis consilium, inuentus est bonitate tardus. Vult Hiericho demoliri, & dicit ad Israël: Circumite eam septem diebus, & octaua die cadet murus. Mundum vniuersum sex in diebus construxit, & vnam vibem septem in diebus soluit. Nam clementior est ad faciendum, quàm destruendum, condonandum, quàm puniendū. cōseruandum & saluandū, q̄ erudiendū faci-

Iosue. 6.

os: vnum naturali motu suæ bonitatis,

alterum

alterum coactus ratione nostrarum iniquitatum.

Hæc facilè intelligit quisquis in Genesi legit, quòd Deus, antequam diluuium propter malitiam hominum immitteret super terram, tactus dolore cordis intrinsecus, quasi affectionibus & passionibus humanis subiectus fuisset, dixerit: *Delebo hominem quem creavi, à facie terra.* *Genes. 6.*

Et per Isaiam: *Tacui semper, filii, patiens fui, sicut parturiens loquar: dissipabo, & absorbebo simul.* *Quid dicam? Nonne Dominus ac Redemptor noster, videns ciuitatem Hierusalem, fleuit super illam, præuidens poenas eidem superuenturas? Re-* *Sap. 12.*

ète Sapiens inquit: O quam bonus & suavis est Domine Spiritus tuus in omnibus! Ideo quibus exerrant, partibus corripis, & de quibus peccant, admones & alloqueris: vt relinquant malitiã, credant in te Domine.

Deus, ait S. Chrysofostomus, non assimilatur Regibus qui bellum gerentes occultant iudicia sua, ne inimicis innotescant: sed ipse contrà pugnaturus bellum annunciat, & adhortatur ac præmonet nos, priusquam præliari incipiat. *Psal. 7.*

Gladium suum vibrauit, inquit Psalmista, arcum suum tetendit, & parauit illum, sicque paulatim ac pedetentim ad bellum accingitur, quò peccatori reuertendi ac

pœnitendi tempus sit, & delictorum suorum veniam ab ipso petat, cui resistere nullatenus potest.

Atque ideò misit Deus Ionam Prophetam ad Niniuen ciuitatem, vt prædicaret in ea pœnitentiam, & minaretur incolis vindictam & ultionem diuinam. Aufugit autem Ionas, eò quod timere ne fortè Dominus pœnitentia eorum placat⁹, misereretur ac parceret illis, sicut & factum est. Quapropter *afflictus est Ionas afflictione magna, & iratus est: & uenit ad Dominum, & dixit, Obsecro Domine, nunquid non hoc est verbum meum, cum adhuc essem in terra mea: propter hoc præcupaui vt fugerem in Tharsis, scio enim quia tu Deus clemens & misericors es, patient & multa miserationis, & ignoscens super malitia. Et nunc Domine tolle quasi animam meam à me: quia melior est mihi mors, quam vita.* Et consolatus est Dominus Ionam dicens: *Tu doles sepe hederam in qua non laborasti, neque fecisti vt cresceret. sed mirum quia illius tantum umbra ab ardore Solis te protexit: Et ego non parcaui Ninive ciuitati magne in qua sum plus quam centum viginti millia hominum qui nesciunt quid sit inter dexteram & sinistram suam, & iumenta multa?*

Ionæ. 4.

Plu

Plutarchus in tractatu suo de sera Numinis vindicta, inter cætera ait, non aliam ob causam Deum protrahere ac differre pœnam, quam vt nobis immanitatem & impetum in animaduertendo enormem eximat, doceatque: ne suprationem æstuanes subito inuolemus in eos, qui nos fatigauerunt; sed placiditatē & cunctationem affingamus. Vt ad pœnitendum inclinēt, spatium ad reuocandum se ad bonam frugem concedit. Nam multi impij paciētiā, bonitatem, & longanimitatem Domini considerantes, intrinsecus commoti sunt, & ab impietate & malitia sua desistentes, in sanctissimos ac præclarissimos postmodum viros euaserunt. Ex malo enim aliquando procedit bonum. Itaq; sicut nō excidit spinam agricola, nisi asparagum acceperit: ita illustris, & regalis Deus gētis radicē malignā & asperā nō antē delet, q̄ exortus sit ex ea debet⁹ fructus. Qui carceribus ob capitale crimen inclusus est, quamuis mortem promeruit, non tamen statim supplicio afficitur. Quantumuis piscis hamum deglutiuit, statim tamen assari vel concidi inficiamur: Eodem planè modo Deus licet sententiam de Hæreticis & infidelibus tulerit, non tamen continuò eam exequitur, sed

sed

sed prosperos illis subinde successus largitur, quoad usque tempus ruinae, destructionis & perditionis eorum adueniat.

Etsi autem Deus praedicta iam ratione erga Haereticos & impios omnes benignissimus & clementissimus videatur, dum nimirum patienter illos sustinet & expectat vt conuertantur, & vias suas iniquas derelinquant: nihilominus tamen ista correptionis prolongatio, diuina iustitiae opus est, & vindicta grauior cunctis temporalibus poenis. Quemadmodum enim tunc seuerissimè Deus castigat, quando malum culpa, praecipue verò haereses permittit ac tolerat, vt impij prosperitate elati indurescant, & in malitia sua perseuerent: sic haeretici quoque illam Domini mansuetudinem & longanimitatem, non admonitionem & minas reputant; sed fauorem & immensam Dei gratiam arbitrantur. ideoque sanctus Gregorius inquit: Vnde & saepe haeretici, quia affligi quosdam intra Sanctam Ecclesiam vident, tribulationes fidelium, non nisi ex peccato esse suspicantur, sed ideo iustos credunt: quia in prauitate suae sensu dimissi, sine flagello duruerunt, nec corrigunt vitam, sed indies multiplicant noxam, nec ab errore & falsa religione

Li. 14. Mor.
cap. 16.

one sua desistunt, sed tanquam cæci, se solum videre existimant, qui tamen oculos à veritatis lumine auertunt. Et hæc pœna omnium grauissima est, quam Deus in hoc mundo impijs indulgere solet, vt nimirum per ipsam quotidie magis ac magis indurescant, & errorum ac vitiorum suorum labyrintho inuoluantur: & licet abominationibus impuritatis & spurcitiei suæ obruti sint; tamen veluti securos & dilectos Dei famulos pulcherrimis & odoriferis se rosis circumdatos arbitrantur. Verum dum minimè suspicantur & in tutissimo securitatis portu, atque in ipso Iouis, quod aiunt, gremio se collocatos existimant, subito furor Domini è cælo delapsus, superbos & elatos penitus destruit ac disperdit.

Pugnauit Israël contra Philistæos, & 1. Reg. 4.
 verga vertit, attulerunt ad se arcam fœderis in castra, sperantes propter ipsam subsidium & victoriam sibi desuper affuturam, sed quia transgressores erant legis, quæ in arca occlusa conseruabatur; idcirco ratione arcæ noluit illis succurrere, & auxiliari Deus, alteraque vice, & quidem grauius, quàm antea cæsi sunt, quin & arca Dei, in quam omnem fiduciam suam collocarant, capta, & in terrâ Philistinorum delata, & iuxta Dagon posita est.

Phili-

Philistei ergò prospera hac fortuna adò
efferebantur, vt pacata iam omnia, & po-
testati ac ditioni suæ subiugata esse, nec
quicquam sibi periculi imminere possit
putarent. Veruntamen pax eorum in bo-
lum, & lætitia in mœrorem conuersa
est, quia grauiter illos afflixit Deus, o-
stendens se primò populi sui delicta ca-
stigare, ac deinde inimicorum suorum
arrogantiam & superbiam destruere ac
conculcare voluisse. Atque hæc de Hæ-
reticis dicta sint.

Quod autem illos attinet, qui per infir-
mitatem Dei misericordiam Christiano-
rum sacris initiati, eidem sedulo famulari, &
pro veritatis lumine, alijsque innumera
collatis sibi beneficijs gratias agere desi-
derant, ipsis inquam aduersitates & tri-
stites isti successus utilissimi sunt, dum-
modò diligenter eos perpendant. Per in-
fortunatos enim rerum euentus, Deus
fidelium seruorum probat fidem, excitat
spem, exercet virtutem, emendat vitam,
reprimit arrogantiam, erigit consilia, et
purgat intentionem, incendit orationem,
denique corroborat & confirmat eos in
bono, quo vel sic aduersarios suos op-
primant ac deuincant.

Cap. 13.

In Deuteronomio scriptum reperimus
Si surrexerit in medio tui propheta, aut qui

somnium vidisse se dicat, & prædixerit signum atque portentiū, & euenerit quod locutus est, & dixerit tibi: Eamus, & sequamur Deos alienos, quos ignoras, & seruiamus eis: non audies verba Prophetæ illius aut somniatoris: quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat, utrum diligatis eum, an non, in toto corde, & in tota anima vestra.

Ex quo colligimus, permittete Deo quandoque euenire hoc, quod Pseudopropheta euenturum prophetauit, ut probetur fides, & amor populi erga Deum: contra verò non accidere illud quod Catholici fideliter Domino famulantes, euenire deposcunt, quò vel sic diligentius probata & examinata eorum fide, in religione & veritate Christiana cõfirmentur, corroborentur in spe, & in virtutibus, operibusque bonis exerceantur. Et hæc de prosperitate inimicorum, & aduersa fortuna amicorum & fidelium seruorum

Dei, eorumque causis, iam dicta sufficiant. nunc quid in talibus casibus nobis faciendum sit, breuiter perstringemus.

CAPVT

*QUALITER IN SIMILIBVS
casibus nos habere debeamus.*

Quandocunq̃ Deo aduersitati-
bus nos punire placuerit, ante om-
nia necessarium erit, vt ad ipsum conuer-
si, afflictionem istam de manu eius pro-
cedere cognoscentes, in melius emende-
mus vitam, & procul à nobis repella-
mus, quicquid Deo displicere, & tribula-
tionis causa fore videbitur.

Magistratus & Reip. Gubernatores,
præterquam quòd seipsos reformabunt,
moribus etiam & honestate reliquos o-
mnes præcellent, & bonum vitæ exem-
plum subditis suis præbentes, diligentem
ac sedulam dabunt operam, ne scilicet
aperta & manifesta inter illos scelera re-
gnet, quibus offendatur Deus, & ad ira-
cundiam prouocetur. Etenim cum fla-
gellum, ipsaque castigatio de peccato,
& publica vindicta de publico delicto
procedat, ad pœnam istam euitandam
nec melius, nec certius remedium repe-
riri vel excogitari potest, quàm vt culpa
tollatur, vita emendetur, deprauati mo-
res corrigantur, ipsa denique publica
scand.

scandala præscindantur, quò sublata culpa, ipsa quoque ultio cesset, & iusta Dei ira mitigetur. Quæ si negligantur, nec per afflictionem istam temporalem conuersio aliqua fiat, pessimum & infallibile signum est maioris & terribioris superuenturæ correctionis. Nam sicut peccatum non purgatum aut emendatū per pœnitentiam, pondere suo plura alia grauiora attrahit crimina; sic tribulatio & castigatio Dei, per quam non reformamur, corrigimur, & meliores effici-mur, certissimum indicium est aliarum acriorum imminentium pœnarum & tribulationum: ideòque summam adhibebimus diligentiam, vt iratus Deus placetur & reconcilietur nobis.

Præterea oculi nostri cum ingenti fiducia in Deum conijciendi sunt. Etsi hoc ipsum quod inchoauimus acceptum fuerit, & ad sanctum eius seruitium & securitatem nostram conduxerit, nullo modo diffidendum aut subsistendum est, & ab opere bono cessandum, sed resumpto animo supplere potius & refarcire defectus, corrigere vitia, opusque inceptum prosequi & ad finem perducere debemus, nequaquam existimantes propter vnum alterumue infelicem & minus prosperum successum, perpetuò malè
suc-

successurum. Si varios & diuersos præ-
 ritorum bellorum consideremus ac per-
 scrutemur euentus, animaduertimus for-
 tissimos quosque Duces, qui ingentes &
 memorabiles de hostibus victorias retu-
 lerunt, turpissimè frequenter victos suc-
 cubuisse; ita vt nec felix initium, felicem
 & fortunatum finem, nec exitus infelix
 prosperum semper habuerit initium. Ne-
 que enim Cyrus Persarum Rex poten-
 tissimus, nec Alexander Magnus, Iulius
 Cæsar, Pompeius, aut quiuis alius Capi-
 taneus & Dux generosissimus tãta in bel-
 lo prosperitate vsus est, vt cæsis profligatisque semper hostibus triumpharet,
 nam prosperitas & fortuna nunquam in
 eodem statu permanent. Romani in ini-
 tio quidem à Samnitibus debellati, ca-
 pti, expoliati, & armis omnibus exuti, ignominiosè ad furcas Caudinas sub iugum missi sunt; verùm postea ignomi-
 nia & dedecore isto exacerbati, de iisdem
 victoribus suis viginti quatuor duxere
 triumphos, ac postremò furore & hosti-
 li odio exagitati, ipsam Samnitium vr-
 bem iam funditus euersam, taliter solo
 adæquauere, vt in ea nec lapidem super
 lapidem relinquerent, ne scilicet aliquod
 eius vestigium superesset,

Cum

Cum Romani primò cum Pyrrho Epirotarum Rege congregarentur, ab Elephantis, quos nunquam antea viderant, in fugam conuersi sunt: A Carthaginensibus item sæpissimè superati, maximisque cladibus affecti sunt, priusquàm Carthaginem expugnatam deuastarent. Ab Hannibale tantoperè Resp. Romana afflicta, debilitata, & militibus destituta est, vt iam penè de Romanorum Imperio actum videretur. Sed viribus redintegratis, constanti & intrepido animo hostem ex Italia propulsantes, & in suos vsque fines persequentes, ipsam Carthaginem, regnumque Pœnorum direptum ac depraedatum destruxerunt.

Hispani Numantini quatuordecim annis cum Romanis pugnauère, & licet quatuor tantum millia Numantinorum, quadraginta millia Romanorum percussissent; postmodum tamen ab iisdem deuicti sunt, & Numantina diruta & solo adæquata est.

Cimbri & Teutones aliquoties Romanorum castra inuaserunt, antequam à Mario superati coërcerentur. Simile planè Mithridati & Iugurthæ diuturnum cū Romanis bellum gerentibus contigit: cum enim ipsi Romanis prouincias plurimas eripuissēt, ipsamq; Romā aliq̄ diu
coar-

coangustassent, tandem fortuna Sylla, generositate Luculli, & magnanimitate Pompeij eneruati, ab incepto destiterunt.

Lib. 4. de bello Galli.

Iulius Cæsar Angliam debellaturus prima vice totius penè exercitus iacturam fecit, eò quòd dignarus esset fluxus & refluxus maris: at secundò rediens, meliori consilio & prouidentia usus est, præmorsusque prouinciam hanc expugnatam Imperio Romano subiecit.

Heraclius Imperator Romanus infortunia & incommoda maxima à Persis perpeffus, Regiones multas perdidit, vique dum superbum & arrogantem Ciroem Regem iam tertio deuictum regno priuaret, ac pretiosum nostræ redemptionis lignum recuperaret.

Ramirus Hispaniarum Rex, priusquam caesis & profligatis Mauris extrema ista memorabili victoria potiretur, cuius in hunc vsque diem celeberrima in Hispanijs agitur memoria, ad tantas quandoque angustias redactus, nec non & exercitus eius tanta clade percussus, & per internecione deletus est, vt ad montes recipere cogerentur, vbi totam noctem insomnem ducentes, profusis vberibus lachrymis, Deum deprecati sunt, vt in tanta necessitate subuenire, & expulsentissimo periculo eripere ac liberare digni

dignaretur, donec S. Iacobus singularis Hispaniæ protector, apparens, exanimatos & timore nimio percussos confortaret, & sancta præsentia sua iam antea profugatis victoriæ palmam impertiretur.

Nonne Alphonfus Rex potentissimus ingentem antè à Mauris in Alarco stragem pertulit, quàm in Tolosa victoriam istam celeberrimam & omni memoria dignam obtinuit, quæ Christianis lætissimum, Mauris verò contrà lamentabile attulit nuntium? illorum quippe vltra viginti millia in ipso prælio ceciderant, cum Christianorum ne viginti quinque interiissent.

Multis & innumeris penè alijs exemplis probare ac demonstrare possem, omnes, quotquot fuere, eximios & generosissimos militiæ Duces ac Principes, qui aliquem in mundo triumphum duxerunt, aduersitatibus varijs expositos, plurimos infelicissimos successus pertulisse sed casibus istis aduersis, & infortunatis successibus quasi calcaribus quibusdam instigabatur, vt instauratis viribus, progredierentur ad propositum suum consummandum, emendantes interim & corrigentes defectus in primo congressu & conflictu annotatos, magnani-

P mus

mus enim & fortis Heros inter difficultates afflunit animum, inter periculum, virtutem denique ac fortitudinem dum alij formidulosi & imbelles caeuati diffidunt, vt nimirum, nec frangere nec per fortunam deuinci posse, ostendat. Verus & syncerus Christianus, qui firmiter Deo adhaerens, tam bonos, quam malos successus de diuina ipsius manu procedere cognoscit ac credit, etsi quandoque affligatur, nequaquam tamen desperat; sed mores suos deprauatos corrigens, conuertitur ad Dominum, dicens cum S. Iob: *Etiam si occideris me, in ipsa sperabo.*

Cap. 13.

Quamobrem vt talem quoque in nobis spem suscitet Deus, probetque, vt tum in se solum speremus ac cofidamus, permittit interdum res nostras ad tantam deuenire necessitatem, vt iam penitus desperatae videantur, quatenus humano ope destituti, tanto melius diuinum eius auxilium sentiamus, quemadmodum D. Abrahamo contigit, quem Deus eo vtique deuenire passus est, vt Isaac filium suum iam colligatum & super altare positum euaginato & eleuato gladio ferre ac decollare vellet: verum Angelus repente de caelo missus apprehendens gladium, cohibuit ipsum ne feriret, libe-

Gent. 22.

ratoque filio ingentes, magnificas, & admirandas fecit ei promissiones, quæ in Genesi describuntur. Priusquam Ioseph *Genes. 47* cœleste expertus subsidium à Pharaone sublimaretur, variè ac multipliciter à Deo tentatus, afflictus, & carceribus inclusus fuit. Susanna illa castissima, quæ *Daniel 3* uis adulterij accusata, & ab omnibus desolata, lapidibus penè obruta fuisset, in extrema tamen necessitate nequaquam à Deo deserta est. S. Paulus de tribulatione sua, quam in Asia perpeffus, in hunc modum loquitur: *Non volumus ignorare 2. Corint. 2* vos fratres, de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem, ita ut tederet nos etiam vivere. Sed ipsi in nobis metipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo qui suscitatur mortuos, quæ de tantis periculis nos eripuit & erit.

Idem omninò generosissimo, pijsfimi *Theod. li 5* mo, ac deuotissimo Principi & Imperatori *cap. 24.* Theodosio contigit, nam licet ipse à *Sozo. lib. 7* Ioanne Abbate dono prophetiæ prædicator *cap. 22.* to, de victoria contra Eugenium certior factus, & à duobus Apostolis, utpote Ioâne & Philippo, de nocte sibi apparètib⁹, exercitiū in aciē educere iussus fuisset;

nihilominus tamen in ipso congressu hostis impetu maximo in primam aciem irruens, vltra decem millia prostrauit, & occidit, tantisque Theodosium angustiis circumdedit, vt oculos in cælum attollens, cum ingenti feruore, & firma fide exclamauerit dicēs: *Vbi est Deus Theodosii?* Existimabat quippe Imperator procul à se abesse Deum, qui sibi proximus erat, à quo etiam tantoperè coangustabatur, ne scilicet victoriam, quâ postmodum potiebatur, de sua potius quàm de ipsius manu prouenire arbitraretur. Etenim cum tela vtrunque conijci coepissent, ventus violentus è regione hostibus irruens, illorum sagittas spiculaque in ipsos retorsit. Quin etiam tanta pulueris copia in eorum facies impetu ferebatur, vti palpebras occludere & pupillas oculorum grauiter infestatas tegere & tueri, ac postremò fuga sibi salutem acquirere, illos coegerit. Quapropter Rufinus inquit: Stetit aliquamdiu anceps victoria: fundebantur auxilia Barbarorum, & terga iam hostibus dabant: sed fiebat hoc, non vt Theodosius vinceretur, sed ne per Barbaros vincere videretur. Quia sicut ait S. Augustinus: Quum aliquid aliquando tardius dat Deus, commendat dona, non negat: desiderata diu, dul-

S. Ambrosius in orat. f. ne Theodo.

Lib. 2. hist. cap. 33.

De verb. Domini sermone 1.

dulcius obtinentur; cito autem data vi-
lescunt. Pete, quære, insta; Petendo &
quærendo crescas, vt capias; seruat sibi
Deus, quod non vult cito dare; vt & tu
discas magna magis desiderare.

Et S. Gregorius: Deus, inquit, differ-
re solet voces petentium, vt merita pati-
entium crescant, quatenus eò magis ex-
audiantur ad meritum, quò citius non
exaudiuntur ad votum.

*Lib. 20. Mo-
ral. ca. 24.*

Nemo existimet Deum Seruorum
suorum preces aspernari, etiamsi conti-
nuò illos non exaudiat: nec quisquam
conturbetur aut diffidat, si quando non
statim petitioni suæ annuatur, multò
minus ab oratione desistat, licet ipsi pre-
ces suæ inutiles, & frustra ac temerè pro-
fusæ videantur. Vult namq; Deus, vt &
dona sua permagni æstimentur, & per di-
lationē crescat in nobis meritum, augea-
tur desiderium, inflammetur fides,

pariterque cum Theodosio di-

camus: *Vbi est Deus The-
odosij?*

P 3

CA.

CAPVT XV.

QUOD DEVS ALIQV ANDA
 permittat vt homines quos Sanctos opin-
 bamur decipiantur, & ipsi vicif-
 fim alios decipiant.

PAUCIS abhiñc annis diuersis in locis
 plurimi prodire, qui prætendentes
 nouas quasdam inuentiones, & technas
 inusitatas, sub vmbra & prætextu sancti-
 tatis vniuersum penè mundum decepe-
 runt. Etenim reuelationes falsas excogi-
 tantes, frequentia quoque vulnera in
 corporibus suis repræsentauere, quibus
 maximam sibi apud ignarum vulgus
 conciliauerunt fidem, & scandala que
 manifestatæ istius fallaciæ punitionem
 & correctionem subsequuta sunt, adeo
 magna & graua fuere, vt non immerito
 pro singulari quodam maximarum tri-
 bulationum genere reputentur, quod
 tanto censetur periculosius, quanto a-
 nimarum saluti, veritatis cognitioni, &
 mori denique & pretio, ac dignitati vis-
 tutum est perniciosius.

Tribulationes aliæ corpus affligunt,
 & temporalia nobis bona aliquando, ve-
 limus nolimus, deserenda eripiunt; ha-

vero

verò conturbant & molestant animam,
& in virtutis semita defatigant: ideo-
que periculosissimæ ac perniciosissimæ
sunt, eò quòd destituant & priuent nos
medijs, quibus æterna nobis bona acqui-
renda forent.

Verùm ne quis fraudes, falsitates, &
artificiosas quorundam technas admi-
retur, aut miserabili ac lamentabili Reli-
giosorum lapsu scandalizetur, necessa-
riò sciendum, id ipsum nec noui quic-
quam, nec inauditum aut insolitum ef-
se, sed à longo tempore vsitatum ac fre-
quentatum, semperque in mundo se-
ductores & deceptores extitisse, qui par-
tim sub prætextu sanctitatis diuersis su-
is machinamentis excæcare & seducere
populum conati fuerint; partim etiam
ipsi decepti, alios pariter, quantum-
uis inscij, deceperint. Hinc Sanctus Hie-
ronymus inquit: De ludo monasterio-
rum, huiuscemodi volumus egredi mi-
lites, quos eremi dura rudimenta non
terreant; qui specimen conuersationis
sue multo tempore dederunt; &cæt. qui
nesciunt, secundum quosdam ineptos
homines, dæmonum pugnantium con-
tra se portenta confingere; vt apud
imperitos & vulgi homines mira-
culum

*Id Russi ñ
c. 4. 4.*

culum sui faciant, & exinde lucra sectentur. Ex quibus S. Hieronymi verbis aperte cognoscimus, plurimos quoque tunc temporis fuisse Hypocritas & Pseudoprophetas.

Aktor. 8.

Simon Magus, vt in Actis Apostolorum legimus, Samariæ gentem seduxit, dicens se esse aliquem magnum, & nouâ Dei virtutem. Quo autem populum magis suis melius inescare ac dementare posset, baptizatus & Christianus effectus est, sperans per virtutem Baptismi se obtenturum gratiam, vt eadem operaretur miracula, quæ S. Philippus Diaconus à quo baptizatus erat. cumque Romam venisset, ibidem maximam ciuium multitudinem nefarijs ac diabolicis suis artibus ita decepit, & excæcauit, vt statuam ei cum hac inscriptione *Simoni Deo Sacerdoti* erexerint, & vt refert Eusebius, nõ aliter ab ipsis quam Deorum quispiam cultus sit, vsque dum Apostolus Petrus eum, de his quæ gerebat sceleribus, confutaret, & verbi sui virtute volentem in aëre præcipitaret, fractisque cruribus in fabulam fieret vniuerso populo.

Lib. 2. cap. 13. histor.

Socrates

17. c. 37.

In Insula Creta inuentus est Iudæus veterator (vel, vt aliquorum est opinio, exitialis dæmon, ad istius gentis perniciem, humana carne vestitus) qui se Moy-

sea

senesse simulavit, & multis Iudæis persuasit, Deum antiqua sua miracula renouare velle, seque eos per medium sicci maris in terram promissionis traducturum pollicitus est. Vbi dies profectioñ ab illo veteratore præstituta aduenit, ille præcedere, subsequi omnes cum mulieribus & pueris cœperunt. Eos ergo ad promontorium mari imminens deducit; ex eo se in mare præcipitare iubet. Proinde, qui primi ad præcipitium accesserant, ita faciunt: ac pars præcipitio obtriti, pars aqua demersi statim perierunt: & nisi diuina prouidentia illis prospectum fuisset, multo plures interisissent. Quocirca Iudæi liberati, Iudaismo derelicto, ad fidem Christi se transtulerunt.

Anatolium quendam miracula perpetrasse, & diuinam se virtutem nuncupasse, recenset Severus Sulpitius. Hic ut dictis & factis suis maiorem conciliaret fidem, veste quadam, quam de cœlo sibi demissam prædicabat, adeò candida & fulgida vsus est, vt nec splendorem eius satis admirari, nec vnde, aut quo modo facta aut contexta esset, diuinare quisquam potuerit. Cum autem ad S. Martinū vi deferri iuberetur, ex deferentium manibus disparuit. Refert idem Sulpitius,

*In vita S.
Martini.*

fuisse Adolescentem quendam in Hispania, qui se primò Eliam, postea verò ipsum etiam Christum dixerit, ita ut multis, potissimum autem à Ruffo Episcopo, adoraretur, propter quod de sede sua proiectus, & Episcopatus dignitate priuatus est.

In hist. lib.

10. c. 25.

Sanctus Gregorius Turonensis, Raticum quendam gallicum Prophetam & Messiam se asseuerasse, & ultra tria millia hominum, sibi adhærentium & inter ipsos plurimos Sacerdotes collegisse, scribit, qui ut miseros mortales melius inescaret, maximam auri argenti que summam, & vestium multitudinē sibi oblatam in pauperes distribuit: futura prædixit, infirmitates & languores varios curauit, ac postremò tandem se adorari præcipiens, cunctosque illud facere recusantes, bonis omnibus despolians, miserrimè trucidatus, dignissimā operum suorum mercedem recepit. Afferit etiā S. Gregorius, vidisse & cōuertisse se quosdā ab hoc Impostore seductos.

In Supple.

Sigeb. anno

1148.

Extitit & alius Eum de Stella nuncupatus, hic per subtilitatem & agilitatem suam plurimos seducens, affirmabat se Christum, qui venturus esset iudicare viuos & mortuos: Sed in Concilio Rheimensi ex mandato Eugenij III. Pontif. Max.

Max. captus, debitas pœnas persoluit.

*In contin-
at. Eusebij,*

Anno 1511. fuit Augustæ Vindelico-
rum, virgo quædam quadraginta anno-
rum, nomine Anna, illa se nec bibere,
nec comedere, aut dormire, sed diuinis
contemplationibus & meditationibus
perpetuò occupatâ, frequenter se à Deo
visitari & consolari, simulabat, cumque
Imperatorē aliosq; Principes, hac ratio-
ne decepisset, tandē nequitia eius reuela-
tæ ac proditæ sunt, accusata autē & tanq̃
mulier impudica & nefaria à Iudice pro-
scripta, Friburgum se contulit, vbi per
mortis sententiam submersa, interiit.

Anno 1550. Parisijs, quidam se spiritū
S. Ioannis Euangelistæ habere profite-
batur. In eadem & Basilea ciuitate, alius
quidam se S. Petrum aiebat: item alius
sibi Moyse Angelum adesse, & in Magi-
strum ac Ducem datum, astruens, multa
falsa prædicebat.

*Sarinas in
hist. sua.*

Verū sepositis antiquis historijs,
quid hisce nostris temporibus in Hispa-
nia acciderit, breuiter indicabo. Erant
extranei seu peregrini duodecim, qui se
Apostolos Domini afferentes, totā penē
peragrabant Hispaniam, prædicantesq;
populo, & Cōfessiones eorū audiētes, p-
suadebāt ipsis diuinitus sibi scelera & de-
licta reuelari: sed destructis ac patefactis

corum fraudibus, ad triremes condemnati sunt. Quid de falsa & ficta sanctitate Magdalena de S. Cruce Hispanis omnibus cognita dicam?

Anno 1553. cum in Italia versarer, ipse oculis meis Bononia Religiosam quandam vidi, quae sanctissima ab omnibus reputabatur, monstrabat namque vulnera passionis Domini ac Redemptoris nostri, in latere, manibus, ac pedibus suis expressa, quin & frequenter sanguis decapite eius ita copiose profluebat, ac si spinis coronata foret; postmodum tamen haec omnia commenta esse reperta sunt. Similiter cum in vrbe Camarina Loretanæ ædi proxima morarer, vidi Virginem quandam singulari modestia & honestate præditam, quæ ab alio seducta, suas ipsius manus pedesque confodiebat, persuadens populo hæc vulnera sibi cælitus infligi. quapropter in tantum à populo diligebatur, vt vicarium Episcopi ad indagandam rei veritatem, Virginem istam in Monasterium elocare, & sacrae Religioni destinare ac dedicare conantem, penè lapidassent, exclamantes & dicentes, iniuste sanctissimam hanc sibi eripi Virginem: tandem ad extremum technæ ipsius manifestatæ sunt, & meras tantum nugas & fallacias esse comper-

tum est. quamobrem & illa dignas & promeritas luit pœnas, & instigator seu consiliarius eius in carcere diris supplicij interemptus est.

Exempla ista non aliam ob causam à me huc allata & introducta sunt, quam vt sciamus nihil esse noui, quod iam pridem in Hispania vidimus. Et certè haud parum mirandum, vno eodemque tempore, tot, diuersis in locis, foeminas miserimè deceptas & vulneratas prodire ausas fuisse: ita vt malignus quidam seductor & mendacij spiritus, à vinculis solutus videatur, à quo seduci ac decipi populus exoptet. nec minus mirum videtur, quod nonnulli vera & solida virtute destituti, sanctissimi & maximis virtutibus præditi censerì velint.

Illud autem præ reliquis maximè mirandum, videlicet quosdam sanctos & electos Dei Famulos in errores, iniquitates, & abominations grauissimas prolapsos, terga Deo obuertere, cuius iucundissima antea vsi fuerant familiaritate & præsentia. Nunquid Dauid, Vir secundum cor Dei adulterium & homicidium commisit? nonne Salomon Rex sapientissimus Dauidis Filius in profundissimam ignorantiae & insipientiae abyssum demersus, Idola coluit & adora-

uit? nonne Iudas discipulus Domini, ac Saluatoris nostri Iesu Christi, Magistri suum impijssimis & crudelissimis Iudeis prodidit ac vendidit? nunquid Nicolaus Antiochenus, vnus ex septem primis Diaconis, ab ipsis Apostolis electus, impudentissimus Hæresiarcha factus? An non Origenes etiam sanctissimi cuiusdam Martyris filius, qui in florida iuuentute procuratam sibi & diu desideratam martyrii fermè nactus coronam, & persecutiones varias pro Christi nomine, & Catholicæ Religionis defensione perpeffus, ad euitandam omnem contaminationis occasionem, seipsum castrârat, & Orientalis Ecclesiæ Magister ac lumen extiterat, an non ipse, inquam, in fine vitæ, immemor salutis, & virtutum ac præcedentium factorum suorum oblitus, à vera, catholica, & orthodoxa fide defecit, in grauissimos delapsus errores?

S. Augustinus, deplorat quorundam præclarissimorum virorum casus, qui in Ecclesia Dei fuerant, quasi Cedri Libani & Stellæ firmamenti, colloquens cū Deo in hunc modum: vidimus multos Domine, & audiuius à Patribus nostris, ascēdisse primitus, quodammodo vsque ad cælos, & inter sydera nidum suum col-

locati

*in Soliloq.
cap. 29.*

LIBER SECVNDVS. 35

locasse, postmodum autem cecidisse, usque ad abyssos, & animas eorum in malis obstupuisse. Vidimus stellas de celo cecidisse ab impetu ferientis caudæ draconis. Et eos qui iacebant in puluere terræ, à facie subleuantis manus tuæ Domine mirabiliter ascendisse. Vidimus viuos morientes, & mortuos à morte surgentes, & eos qui inter filios Dei ambulabant in medio lapidum ignitorum quasi lutum ad nihilum defluxisse. Hæc omnia S. Augustini verba sunt.

Multis & innumeris penè historijs & exemplis probari posset, nisi ipsi hac nostra ætate vidissemus, plurimos, illustrissimos, religiosissimos, doctissimos, & famosissimos viros, in maximos incidentes errores, infirmos ac debiles scandalizasse, & rudes atque ignaros perturbasse, illos potissimum, qui stantem & erectum cadere non posse existimantes, ipsam Religionem culpabilem fore arbitrantur, si quando Religiosorum quispian cadat vel deficiat, aut graues aliquos errores incurrat is, qui virtute præditus censebatur.

CA

QVOD NEC CERTI QVICQV AM
in hoc mundo sit, nec supradictis alijsque si-
milibus casibus scandalizari
debeamus.

SI rē ipsam penitius introspeciamus,
profecto animaduertimus fallaciam
esse maximam, existimare hominem in
terra viuentem, quantumuis Religiosum
& multis annis fidelissimè Deo seruientem
ab omni prorsus periculo immunè
ac liberum fore. Quia (sicut ait S. Grego-
rius) nullus in hoc mundo locus tutus,
nullus securus est; Loth enim in Sodo-
mis sanctus exiit, in monte peccauit
ipse humani generis primus parens in
paradiso cecidit, & si locus saluare po-
tuisset, nequaquam Lucifer cum sua co-
horte de coelo corruisset. Si ergo nec An-
geli in coelo securi fuerunt; quantò mi-
nus mirandum Religiosum quempiam
naturali inclinatione ad mala propen-
sum, à veritatis semita declinare. nam
(vt verissimè & optimè dixit S. Antho-
nius) licet Diaboli omnes tentent & af-
fligant Christianos, singulari tamen o-
dio Religiosos Deo consecratos profe-
quentes, eosdem acrius & crudelius ve-
xant, cumque eiusdem cum reliquis ma-

In Ezech.
homil. 9.

Athanas. in
vita S. An-
tonij.

veria, eisdem pariter inclinationibus subiecti sint, mirum non est, si quandoque per atroces & continuas maligni spiritus insultationes superentur, qui tanto vehementius illos tentat & euertere nititur, quanto amplius Deum eorum lapsu offendi, bonos scandalizari, & à virtutibus abstrahi cognouerit. Etenim nonnulli animaduertentes virum quendam sanctum, & virtutibus varijs exornatum, astutia Diaboli deceptum corruisse, continuo exanimati, orationis & mortificationis exercitia intermittunt, existimantes eadem in causa fuisse, vt ipse in tales inciderit errores, ideoque tanto se futuros sperant securiores, quanto minus pijs istis exercitijs inuigilauerint, quæ altius casum operata arbitrantur.

Sunt & alij, qui dum vnum aliquem labi conspiciunt, necessario omnes in vniuersum à veritatis tramite aberrare putant quare si is, qui cecidit, Religiosus, honestus, grauis, & sanctus habitus fuerit, reliquos omnes sanctitatis & probitatis speciem præ se ferentes, nequaquam sanctos censent reputandos: neque enim omne quod refulget aurum, nec iam in mundo Sanctos, sed omnes, quotquot supersunt, simplices tantum homines, vnius Adami filios, ex vna eademque

massa

massa procreatos, opinantur; Atque hæc ratione virtus paulatim debilitatur. At qui animo confternati, virtutis operibus & exercitijs antè à se frequentatis, supersedent, & mentes ne & ipsi fortassè easdè aut similes misérias & incommoditates incurrant, seipsos decipiunt & seducunt; nescientes enim rerum per se bonarum naturam & substantiam à malo earundem vsu distinguere, falsam quandam & perniciosam præiudicialem regulam in cunctis rebus humanis sibi seruientem, machinantur.

Nam oratio per se res sanctissima, vtilissima, & maximè necessaria est, ad spiritualem potissimum vitam, ad superandas passiones, & appetitus carnales mortificandos, ad resistendum diabolo, ad deuincendum & debellandum infernū, ad acquirendam denique, & obtinendam æternam cœlestis patriæ gloriam. ideoque toties nos adhortatur & admonet sacra Scriptura, vt sine intermissione oremus. Carnis & propriæ voluntatis mortificationes, nec non & spiritualium vsus exercitiorum à Deo & Sanctis eius instituta sunt, per exempla scilicet & eorundem doctrinam: vnde sequitur nullum prorsus in his alijsque similibus pietatis exercitijs esse defectum, &

sides.

si defectus aliquis foret, is tamen non ex illo, quod per se bonum est; sed ex abusu istius, quod bonum erat, proueniret. Quare si propter abusum res alioqui per se bona, utilis, & necessaria contemnenda & reijcienda sit; contemnendæ pariter erunt omnes artes & scientiæ, & reijciendum quicquid superfuerit rerum humanarum, cum iisdem pro voluntate & arbitrio nostro abuti possimus.

Quot Iurisperiti abutuntur legibus iniustas defendendo causas, & opprimendo innocentes? Quot Medici venenum medicinæ loco adhibent? Quot & quanti Theologi scientia inflati, stulti & insipientes effecti sunt, & ex lumine & claritate SS. Scripturarum densissimas errorum tenebras in propriam, aliorumque multorum perniciem & interitum protraxerunt? Quot denique nimium literarum studijs dediti, sanitatis & ingenij fecere iacturam? Ergone artes & scientias noxias esse, nec iam ultra studendum fore dicemus, eò quòd quidam illis fuerint abusi? Iuxta hanc sententiam nec pro militibus arma conficienda aut diuendenda essent, propter prædonum & excursorum abusum: nec mare nauigandum, propter scopulos & loca
peri-

periculosa: nec excolenda aut seminanda terra, eò quòd quibusdam in locis sterilis & infructuosa sit: multò minus inhabitandæ domus, quæ subitò & ex improviso quandoque corruentes, opprimunt inhabitatores. Quid ad humanæ vitæ sustentationem magis necessarium est pane & vino, præsertim cum alterorum confortemur, altero verò cor nostrum lætificetur? Quòd si ingentem iam hominum multitudinem superfluo cibo & potu seipfos peremisse attenderimus, ideò ne nos ab iisdem abstinēbimus, nec fruēmur donis, quæ Deus nobis ad vitæ contulit sustentationem? De aqua, igne, & aëre, de Sole item & Luna, & reliquis Elementis eadem est ratio: ex quibus, cum vniuersorum confiet & fouetur vita, nequaquam tamen illis incommodare cessant, sed ipsos etiam aliquandò occidunt, qui benè eis vti nesciunt.

Nec solum res naturales & humanæ detrimentum inferunt, verumetiam ex diuinis & supernaturalibus ingentia damna elici possunt, dum nimirum medicina in venenum conuertitur, & sancta Ecclesiæ Sacramenta non ad salutem, sed interitum percipiuntur: quæ nihilominus vnguenta sanctissima & preciosissima sunt ad sananda vulnera, &

diu-

diuina atque efficacissima medicamen-
ta, ad tollendum omnem languorem &
infirmi-
tatem, & restituendam vitam om-
nibus illa dignè suscipientibus.

Quis ergo præsumet dicere Confessi-
onem & sacram Communionem esse
intermittendam, eò quòd quidam malè
confitentes, & indignè communicantes,
non secus ac Iudas Dominum & Crea-
torem suum tradunt in manus peccato-
rum? Cum igitur in omnibus tam diui-
nis quàm humanis rebus non omitta-
mus ea, quæ vtilia & necessaria nobis fo-
re videntur, licet aliqui iisdem abutatur,
aut benè vti nesciant; cur non idem face-
remus in illis, quæ vtiliora nobis sunt &
magis necessaria, & sine quibus nec vi-
uere, nec à lapsu præseruari valemus? cur
præ timore alicuius insperati casus humi
serpere, vel in terra perpetuò desiderare, &
inter illos recenseri expeteremus, qui
(sicut ait Quintilianus) Dum timent ne *Lib. 8. c. 5.*
aliquando cadant, semper iacent?

Quare si propter vnum aliquem, vel
plures homines, qui primò quidem San-
cti reputati sunt, postmodum verò erro-
res grauissimos incurrerunt, cæteros om-
nes Religiosos & viros Sanctos, vitam-
que eorum sanctissimam, & virtutibus,
ac miraculis clarissimam contempseri-
mus,

mus,

mus, nec non & ipsa sanctitatis & virtutis exercitia neglexerimus, tandem ad extremum necessario omnes humani generis status reiiciendi ac reprobandi erunt: reperiuntur enim nonnulli in eis qui officio & munere suo male fungentes, vocationi suæ minus satisfaciunt. Condemnandi itaque omnes Iudices, quoniam interdum vnus eorum auaritia instigatus corrumpitur & execratur: repudiandi quoque omnes Aduocati, quia vnus aut alter illorum iniustis patrocinatur causis, nec iam militum quis generosus ac strenuus dicendus, quando aliqui imbelles & mericulosi proiectis armis terga verterunt: denique Vxores & Coniuges omnes adulteræ & infideles, quia vna vel plures degenerantes, promissam Viro fidem preuaricatæ sūt. Si ergo temeritas, & arrogantia magna foret, supradicta ratione & modo, vniuersos reprobare, contemnere, & condempnare status, certè multò maior audacia & dementia esset, tale quid in hac presenti attentare materia, eò quòd in maximò religionis, virtutis, & reip. cederet detrimentum.

Epist. 137.

S. Augustinus Hipponēsi populo scribens, ait: Et tamen etiam ipsi cum aliqua maritata inuenitur adultera, nec proiciunt

ciunt Vxores suas, nec accusant Matres suas. Cum autem de aliquibus qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falsi sonuerit, vel veri patuerit, instant, satagunt, ambiunt, vt de omnibus hoc credatur.

Eundem abusum non immeritò deplorat S. Bonaventura. Quia si boni Angeli nihil perdiderunt, licet Lucifer cum sua factione contra Deum insurrexerit: Si omnes falsi Prophetæ Baal, quantumuis magno numero, sufficientes non fuerunt, vt virtus & zelus Prophetæ Eliæ deficeret: si proditio & malitia Iudæ nullius præiudicij fuit obedientiæ & fidelitatis aliorum Apostolorum: si hæresis Nicolai Patris Nicolaitarum nõ obscurare potuit gloriam S. Stephani Protomartyris, neque virtutem & sanctitatem aliorum Diaconorum suorum Sociorum; existimandum nullo modo est, propter exiguum Religiosorum numerum, qui officio suo defunt, non esse in sanctis Religionibus copiosum virtuosorum numerum, qui sua doctrina mundum illuminant, suaque doctrina incendunt. Pro vno qui cecidit, infiniti boni permanent, eorumque exemplo qui abduci se passi sunt, de sua perditione curam habent.

S. Au.

*Quest. 16.**Imp. reg. S.**Franc.**3. Reg. 18.*

In Psal. 99.

S. Augustinus inquit: Inuenis sanctimoniales indisciplinatas. Nunquid ideo sanctimonium reprehendendum est? sed nunquid propter Virgines malas damnaturi sumus & sanctas, & corpore, & spiritu? Aut propter istas laudabiles, etiã illas improbandas laudare cogemur?

In Psal. 132.

Et alibi: Tam sunt enim Monachi falsi, quàm & Clerici falsi, & fideles falsi. Omnia ista tria genera, Fratres mei, quæ aliquando vobis commendauimus, habent bonos suos, habent malos suos. S. Hieronymus Heluidio Hæretico, qui virgines quasdam tabernas frequentare aiebat, in hunc modum scribit: Ego tibi plus dico, esse in his & adulteras. Nunquid virginitatis est culpa, si simulator virginitatis in crimine est? Ex supradictis manifestè concluditur, quod etsi magna ubique Luporum sit frequentia, frequentior tamen & maior sit Ouium caterua: neque ideo (vt D. inquit Augustinus) debent Oues odisse vestimentum suum, quod plerunquæ illo se Lupi occultent.

CAPVT XVII.

CVR DEVS SVPRADICTAS

*vel similes fallacias & fraudulentas
seductiones permittat.*

CApite ab hoc secundo declarauimus & deteximus mirabiles & au-

tificioſas quorundam hominum tech-
 nas, & fraudes. cur autem Deus iſtas aut
 ſimiles fallacias & deceptiones permit-
 tat ac toleret, aut quem ex illis fructum
 percipere poſſimus, breuiter preſenti hoc
 capite perſtringemus. Primo itaq; Deus
 ex ſupradictis alijsque ſimilibus technis,
 fallacijs, & fraudulentis ſeductionibus e-
 licit, non tantum poenam & correctio-
 nem perſonarum miſerrimè deceptarū;
 verumetiam diuinæ iuſtitiaæ ſuaæ gloriã
 & manifeſtationem, quia plerunque te-
 merarij, ſuperbi, tumidi, arrogantes, &
 ſeipſos, qui ſcilicet aut quales ſint, igno-
 rantes, errores tales & fraudes incurere
 ſolent, dum nimirum perſuadentes ſibi
 maioribus ſe virtutibus præditos, quàm
 reuera ſint, aut certè illas quas habent a-
 nimi dotes, non tam à Deo auihore ſeu
 fonte omnis boni, quàm à ſeipſis proce-
 dere opinantes, nullas pro iſdem Deo
 gratias agunt. Vnde accidit, vt tumore
 & ſaſtu repleti, deſiderēt videri optimi,
 qui in veritate ſunt peſſimi, & excogi-
 tent aſtus quosdam mirabiles, quatenus
 ab imperitis & vulgi hominibus ſanctiſ-
 ſimi cenſeantur. Quos Deus non alia de
 cauſa extolli patitur, & exaltari, quàm
 vt maiori cum dedecore poſtmodum la-
 bantur: & occulta eorum ſuperbia & in-
 ordi-

Q

ordi-

Cap. II.

ordinati appetitus per publicam confessionem & ignominiam puniantur: quia, ut inquit Sapiens, per quæ peccat quis, per hæc & torquetur.

Nec solum hac ratione iustitiam, sed & misericordiam suam Deus declarat, quando nimirum per casus insperatos, & subitam atque inopinatam afflictionem, miserorum oculos per peccata occlusos referat, & spirituale eis lumen impertitur, ut se ipsos intrinsecus agnoscentes, transactæ vitæ statum deplorent, iamque interius renouati fortiores resurgant, non ut per aëra volantes, inanis gloriæ, & vani honoris ventum sorteant, sed per angustas semitas virtutis incedentes, oculos tantummodo in Deum conijciant, qui ut superbis resistit, ita humilibus dat gratiam. Quemadmodum enim sapiens Medicus, dum nec languorem seu dolorē infirmi perfectè curat, nec malos aut noxios humores omnino tollere & coërcere potest, ad extrahendos ac depellendos illos, cristas adhibere consuevit, quò tanto facilius ægroto medeatur: sic Deus ad curandos elatos & rebelles quorundam animos, permittit eos nonnunquam in grauissima & enormia a publica incidere delicta, quatenus se ipsos recognoscetes & humiliates, per
lap.

lapsus & tribulationes exteriores, pestiferos animi humores tollant. S. Gregor. *In suis mō*
inquit: Quid aliud est virtus quàm medi-
cinalib.

cina? & quid vitiū nisi vulnus? cum itaq;
nos ex medicina faciamus vulnera, De-
us contrā ex vulneribus conficit medi-
camenta, vt quando cum virtute corru-
erimus, per vitium releuemur. Hinc ait

D. Augustinus: Audeo dicere, super-
bis esse vtile, cadere in aliquod apertum,
manifestumque peccatum, vnde sibi di-
spliceant, qui iam sibi placendo cecide-
rant. Salubrius enim Petrus sibi displicu-
it, quando fleuit, quàm sibi placuit, quā-
do præsumpsit. Hoc dicit & sacer Psal-
mus: *Imple facies eorum ignominia,*

quærent nomen tuum Domine, id est, vt tu
eis placeas, quærentibus nomen tuum,
qui sibi placuerant quærendo suum. I-
dem asserit S. Isidorus dicens: Sæpè ar-
rogantibus est vtile derelinqui à Deo,
vt agnoscentes infirmitatem suam, post
casum se humiliant. Præterea hoc medio
manifestat nobis Deus fragilitatē & mi-
seriā humanæ naturæ, ostenditq; maxi-
mam hominum multitudinē per exteri-
orem potius reiū apparentiā, quàm per
veram earū naturam & substantiam gu-
bernari, quandoquidem vulnera & si-
gna externa in aliquibus apparentia,

De civ. Dei
lib. 14. c. 13.
Lib. 3 de su-
pre. bono.

Matth. 26.
Psal. 52.

Q 2

tanti

tanti facimus, cum tamen veras ac solidas quorundam seruatorum Dei virtutes, humilitate & modestia operas, parumpendamus.

Quin & aliam in se complectitur utilitatem: indicat enim, quæ & qualis inter signa externa, & interna Dei donasit differentia, eò quod exteriora illa (vix quotidiana docet experientia) non nunquam falsa, & fraudulenta; virtutes verò & interiores animi dotes, non nisi certæ & infallibiles esse possint. Et licet signis illis externis nulla inesset fallacia, sed verissima solidæ virtutis, & diuinæ gratiæ forent indicia, eius inquam gratiæ, quæ adhæret omnibus dona illa possidentibus; nequaquam tamen animam, sicuti virtus & Dei gratia, sanctificare possent. ideoque pluris illud æstimandum, quod per se sanctificat, & sanctitatem causat, quàm quod eandem solummodò signat & demonstrat. Quantumvis enim (ait S. Gregorius) miracula certissima, & prorsus infallibilia forent; nõ tamen idcirco sanctior est, qui ea operatur: multi namque miracula perpetrarunt, qui modò gehennæ ignibus exuruntur.

Et st. 38.

Quamobrem cum tanti exteriora illa æstimemus, & admiremur ac reueremur

mur

mur omnes signis externis fortasse falsis
 dotatos: cur non veram ac solidam vir-
 tutem maioris faceremus? cur non igni-
 tam charitatem, & syncerum Dei & pro-
 ximi amorem, profundam humilitatē,
 insuperabilem patientiam, laudabilem
 mansuetudinem, sui ipsius, & omnium
 caducarum rerum contemptum, feruen-
 tem honoris & gloriæ Dei zelum, assi-
 duam & studiosam orationis perseue-
 rantiam, continuam & seueram appeti-
 tum mortificationem, denique omnes
 alias virtutes, verum Christianum pro-
 priè concernentes, & diuinæ Maiestatis
 templum seu habitaculum efficientes,
 deprædicaremus?

Hoc ipsum docere ac persuadere no-
 bis Deus nititur, pariterque refrenare
 studet nimiam quorundam leuitatem,
 qui diuersis in locis crudelissimè vulne-
 rati apparentes, alios scandalizauère; ita
 vt Mulieres quædam religiosæ habitæ,
 re ipsa tamen dissolutæ, maximo vulne-
 rum istorum desiderio tenerentur, & si-
 bi ipsi, si non externa, interiora saltem
 iam se penitus affecutas persuaderent,
 adeo vt nonnullæ earundem vestigijs
 inhærentes, non absimilem vulnerum
 repræsentationem exhiberent: Dolen-
 dum profectò & miserendum tantam

Q 3

hoc

hoc calamitoso tempore, in præcipuis Hispaniæ ciuitatibus Fœminarum multitudinem prodijisse, quæ per vanas & excogitatas reuelationes, per falsa quoque signa, miracula, portenta, & ficta vulnera populum inescatum ita commouerunt ac deceperunt, vt easdem peculiari & extraordinaria quadam à Deo gratia dotatas, diuinas reuelationes, pariterque Spiritum sanctum habere omninò existimauerint.

Quamuis autem Deus singularem Ecclesiæ suæ curam gerat, & electos suos intimè diligit, nihilominus tamen supradictas ob causas, homines istos libi permisit, vt nimirum casus eorum manifestatus puniretur, & cæteri poena & exemplo ipsorum edocti appetitus suos refrenarent, & veram sanctitatē in eo, in quo est, loco quærerent & inuestigarēt, non autem in rebus istis incertis & apparentibus, quibus non nisi fallacia, & maximum inest periculum.

Præter utilitates iam commoratas, superest & aliud quoddā, haud paruum & exiguū commodum: ostenditur quippe omnia falsa, excogitata, & artificiosa quadā simulatione cooperta, diu durare & subsistere non posse. neque enim ars vlla tam subtilis, nec fraus aut deceptio aliqua

qua tam ingeniosa est, quæ non in fine fucum prodat, & detecta ac manifestata puniatur: quod autem verum & solidum est, id ipsum altas & sanas habet radices, & immarcessibiles profert fructus. Argumentum hoc firmum & stabile est, ad distinguendum & separandum verum à falso, & probandum non omnes apparitiones & reuelationes falsas & excogitatas esse, quemadmodum Hæretici & nonnulli impij Christiani affirmant, qui omnia quæcunq; singulari cuidam pietati, supernaturali lumini, & extraordinario cuiusdam radio, & cælesti gratiæ assimilari, aut certè aliquam cum eis similitudinem & communitatem habere videntur, reiiciunt & contemnunt, existimantes omnia esse commenta, eò quod vnus aliquis per illa deceptus sit.

Verum enim uerò, prudentes & discretiores, non tam facile aut temerè de talibus rebus decernunt ac iudicant, sed pretiosum à vili, vtile ab inutili, veritatem à mendacio, denique gratiam Dei à vana imaginatione, & falsa inuentione segregare solent: quin & veram quandam inter diuina illa & admiranda vulnera, non tantum corpori S. Francisci Minoritarum Patriarchæ, per quæ viua imago DOMINI ac Saluatoris nostri

Iesu Christi crucifixi effectus est, sed etiam alijs quibusdam Sanctis, diuinitus impressa: & inter ficta & excogitata aliarum nostræ ætatis Muliercularum vulnera nōrunt differentiam. nam isti veram, illæ contrā falsam adiunctam habebant sanctitatem: isti impressa sibi vulnera abscondebant, illæ effecta ostentabant: isti in Catholica Ecclesia & apud grauissimos viros, & fideles Dei famulos, mira & inaudita sanctitate sua claruerunt, illæ redargutæ & publicè ab eiusdem Ecclesiæ ministris flagellatæ sunt: illi denique tanquam maturi quidam fructus constantes permanserunt, hæ verò quasi flores pulcherrimi apparentes, arefactæ sunt, & instar fumi euauerunt.

Postremò supradictis alijsque similibus casibus docemur & erudimur, à quibus nobis cauere debeamus, & quid agendum, omittendumue sit, vt aliquem ex alterius damno fructum & vtilitatem percipiamus, quemadmodum sequenti capitulo declarabimus.

CAPVT XVIII.

*QV*ID NOBIS FACIENDVM SIT,
dum similes tribulationes Deus
permiserit.

Multum

Multum profectò conducit & refert scire, quid faciendum, quidue intermittendum sit, vt securi tales illusiones, fallacias & falsitates euadamus: erremus enim, qualiter aut quocunque modo voluerimus, error tamen maximus & periculosissimus est. Nam si spiritum Dei Sathanæ spiritum arbitramur, blasphemiam horrendam committimus, & impijs Pharisæis assimilamur, qui miracula, quæ Dei Filius per virtutē Spiritus sancti operabatur, Dæmonio attribuebant dicentes: *In Beelzebub principe Dæmoniorum eijcit demonia.* Quod si contrà ex vana & temeraria quadam superstitione, vt instinctum & Dei gratiã statim falsam aliquam hominum inuentionem, & diabolicam fraudem censemus, certè veritatis lumen fugientes mendacij & errorum tenebras sectamur, omissoque & reprobato Christo, Dæmonio seu Belial adheremus. Vtrinque maximum imminet periculum; vel enim Deus censetur Diabolus, vel contrà Diabolus reputatur Deus.

Ne ergò in re tanti momenti hallucinemur, paucis indicabimus, quid illis facere incumbat, quibus non conuenit talia perscrutari, vtpote sæcularibus vniuersis, quos rerum spiritualium non de-

Q

cec

Luce II.

cet esse Iudices, multo minus disceptatores: præterea qualiter illa examinare debeant, qui ratione officij & professionis suæ tenentur & obligantur indagare, conseruare, & defendere veritatem.

Duo potissimum hominibus plebeis facienda sunt. Primò certò scire debent, quidnam propriè reuelationes istæ & vulnera sint, & qualia reputari debeant, quia sæpè, vti iam suprà dictum est, tantummodò apparentia sunt & fraudulenta; & licet verissima forent, non tamen idè aut sanctior ille, qui habet, aut deterior iste, qui caret, etiamsi aliquando indicia sint, & argumenta sanctitatis.

Quantumuis enim Beatus Franciscus, vita & vulneribus suis admirabilis fuerit, nequaquam tamen idcirco omnibus alijs Sæctis stigmata & vulnera Christi in corporibus suis non habentibus, præferendus, aut sanctior affirmandus, quia & SS. Apostoli, & sanctissima atq; suprema cæli Regina, Dømina nostra, iisdem caruerunt.

Deinde non facilè se à quoquam commoueri aut seduci patiantur, sed firmi ac stabiles in fide perseverantes, non omnia, quæ dicuntur, vera esse credant. Nam si vera fuerint, tempus ea paulatim

docebit, & approbabit: sin autem falsa,
 subitò euanescent. Hinc ait Sanctus Io-
 annes: *Nolite omni spiritui credere, sed* *1. Ioan. 4.*
probate spiritus si ex Deo sint: quoniam
multi Pseudoprophetae exierunt in mun-
dum. Et ipse Satanas transfiguratur se in an- *2. Cor. 11.*
gelum lucis, inquit Apostolus Paulus.
 Ad probandum hos Spiritus, Deus in Ec-
 clesia sua Doctores & Iudices constituit,
 & ordinauit; quapropter aliquantisper
 remoremur ac subsistamus, vsque dum
 ijdem Doctores & Iudices qualitatem i-
 storum Spirituum nobis indicent, & de-
 clarent, virum purum & probatum au-
 rum sit, nec ne: difficiliore etiam simus
 ad credendum, ne scilicet Spiritum Dei
 æstimemus, quem talem esse, non certò
 constat.

Quocirca in hoc casu prudentiores &
 cautiore simus necesse est, quando qui-
 dem hoc nostro infelici sæculo plurimi
 prodierunt seductores, qui non solum i-
 gnauos quosque & otio torpentes dece-
 perunt; verumetiam multos clarissimos,
 doctissimos, & religiosissimos viros in-
 escârunt, qui cum fideles essent famuli,
 & familiares Dei amici, deuotione, pie-
 tate, & bono ac feruenti zelo repleti,
 credebant omnia, quæcunque ipso-
 rum excitare deuotionem, augere

Q 6

picta-

pietatem, & Dei gloriam in eius Ecclesia amplificare videbantur: ita vt quasi Sancti, fidem illi adhibuerint, quòd sanctitatis speciem præ se ferebat. Nihil enim facilius, quàm probum aliquem defraudare aut decipere, eò quòd bonitate & æquitate sua impediatur, quò minus aliquid mali de aliorum incognitorum hominum technis, & versutijs suspicetur. Sanctorum namque & perfectorum proprium est, facile bonum credere, non autem illicò, aut temerè malum de alijs suspicari, quemadmodum de S. Francisco, Thoma Aquinate, alijsque Sanctis grauissimorum quorùdam Authorum scripta testantur.

Et hæc facient, quicumque talium vulnerum & extraordinarij fauoris & gratiæ Dei examinatores & Iudices non sunt constituti, donec veritas publicetur, ac confirmetur ab illis, quos Deus ad hoc in Ecclesia sua constituit, & ordinauit. Postquam verò ipsi officio suo satisfecerint, iudicio eorum firmiter insistendum erit: vnde si reuelationes, prophetias, vulnera, miracula & portenta, aliaque similia examinata approbauerint, & stabilierint, continuò diuinam laudabimus & extollemus clementiam, quòd tantã

Fratribus nostris gratiam prestare digna-

ta sit ad Ecclesiæ salutem & prosperitatem : si verò contrà eadem falsa & excogitata iudicauerint, & condemnauerint, & personas iam antea sanctissimas reputatas, ex Angelorum numero corruisse, & inter maximos & supremos peccatores recenferi cognouerimus ; nemo propterea scandalizetur, aut nimium inopinatum earum casum admiretur & obstupescat, sed fragilitati potius & miserie humanæ ascribamus, eò quòd nihil in hac vita certi reperiatur. Consideremus etiam ac perpendamus, homines illos eiusdem nobiscum esse materiæ & naturæ, nec minus in peccatis conceptos, & inclinationibus malis subiectos ac deditos esse, aut protoparentis Adami filios recenferi, quàm nos ; ita, vt alieno periculo & casu cautiore effecti, nobis ipsis diffidamus, timentes ac formidantes, ne & nos in tantas prolabamur calamitates, quia cum iisdem hostibus nobis dimicandum & congregiendum, cum quibus & illi congressi sunt, nec maiores vires, nec meliora ad præliandum arma habemus, quàm illi habuerunt.

Vnusquisque nostrum qui nunquam ceciderit, vel à veritatis tramite aberrauerit, certò sciat, id ipsum non ex propria virtute, sed de infinita Dei misericordia

Q 7

proce-

procedere, qui cum præuenit, & benedictionibus dulcedinis & gratiæ suæ, à lapsu, & à cunctis imminentibus malis, præseruauit. Nec solum ante ipsum, cui rationem redditurus est omnium gratiarum & donorum perceptorum, se humiliet, sed etiam certò sibi persuadeat, vniuersa mala & incommoda proximi, seruire sibi in bonum: etenim & ipse lapsus, easdam aduersitates & misérias incurrisset, nisi singulari Dei gratia conseruatus fuisset. Nam (sicut ait D. Augustinus) quilibet hominum in peccata & vitia illa incidere potest, in quæ alius corruit, nisi diuini auxiliij dextera sustentetur. S. item Bernardus inquit: Caue alienæ conuersationis esse aut curiosus explorator, aut temerarius Iudex. Etiam si perperam actum quid deprehendas, nec sic iudices proximum, magis autem excusa. Excusa intentionem, si opus non potes: puta ignorantiam, puta subreptionem, puta casum. Quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat, suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud te ipsum: Vehemens fuit nimis tentatio. Quid de me illa fecisset, si accepisset in me similiter potestatem? Hæc ipsa D. Bernardi verba sunt.

*Serm. 41.
Super Cant.*

Simi-

Similem planè charitatis & commiserationis affectum & nos erga fratrem iam lapsum & in peccatis hærentem gerere, & proximo compati, oportet, non tam propter miseriam eius & aduersitatem; quàm quòd per illam imago Dei ita deformetur, vt, qui vas erat honoris, efficiatur vas confusionis, & Spiritus sancti templum in speluncam conuertatur latronum, & qui reliquorum Dux, & specimen videbatur virtutis, fiat lapis offensionis & petra scandali, debilibus potissimum, & arduam virtutis viam recenter ingressis. Prudentia & cautela ex propria cognitione nascitur, dum nimirum cognoscimus omnes ex vna eademque materia & metallo esse constatos.

Ne verò aliqui in virtutis itinere deficiant, ad immensam & innumerabilem fortissimorum militum DEI, in Ecclesia degentium multitudinem oculos suos conuertant, illosque assidue contemplantur, qui die ac nocte tanquam insignes, egregij, & inuicti bellatores, contra vniuersas inferni vires strenuissimè pugnant, vt vel sic de peccato, ac de seipsis quandoque

victi-

viatores triumphent. Etenim exempla ista plus valent ad quempiam excitandū & corroborandum, quam vel timidorum & ignauorum militum inertia, vel quorundam fortiter quidem in principio decertantium, at postmodum armaturpiter proiicientium casus, ad debilitandum.

CAPVT XIX.

QV ID AGERE DEBEANT HI, quos Deus in Ecclesia sua constituit, ad indagandam istorum vel similitum casuum veritatem.

DE his, quibus ex officio non incumbit inuestigare veritatem, supradicta sufficiant. Quod autem illos attinet, qui sapientia & doctrina repleti, tanquam Pastores & Magistri ad hoc tenentur & obligati sunt: ipsis ego non temerè aut præsumptuosè, sed quasi obediens discipulus, & ouicula simplex, regulam quandam præscribam, iuxta quam se, suaque omnia disponant, & qualiter casus istos inter se dignoscant, paucis indicabo. Verum, vt tractatus hic noster ex omni parte perfectus & absolutus sit, admonitiones aliquas ex grauissimorum & præclarissimorum quorundam Authorum libris desumptas, breuiter introdu-

troducemus. Ante omnia igitur Iudex
 seu Pastor talis à Deo constitutus, stude-
 at profiteri & exercere humilitatem.
 Nam de seipso si quicquam præsumpse-
 rit, & dona sibi desuper coiceffa vanè &
 arroganter publicauerit, aut propter illa
 singularis quispiam videri ac reputari de-
 siderauerit, profectò periculo se exponit,
 vt à Dæmone seducatur, & reuera sedu-
 ctus & deceptus censeatur. Cum Deus
 mittere vellet Moysen ad Pharaonem, *Exodi 3. &*
 vt educeret filios Israël de Aegypto, ipse *4. cap.*
 indignum se existimans, qui tali legatio-
 ne fungeretur, respondit & dixit: *Quis*
sum ego vt vadam ad Pharaonem, & edu-
cum filios Israël de Aegypto? Obsecro Do-
minus, mite quem missurus es. Jeremias
 Propheta ad prædicandum à Domino
 missus, respondit: *A, a, a, Domine Deus: Cap. 1.*
ecce nescio loqui, quia puer ego sum. San-
 ctus Ioannes Baptista Christum Domi-
 num, à Galilæa in Iordanem ad Bap-
 tismum suum venientem, prohibebat, di-
 cens: *Ego à te debeo baptizari, & tu venis Matth. 3.*
ad me? Diuus Paulus, vas electionis, sei-
 psam peccatorem maximum confite-
 tur, dum ait: *Ego sum minimus Apostolo 1. Corint. 15.*
rum; qui non sum dignus vocari. Apostolus,
quoniam persecutus sum Ecclesiam Dei. Lib. 10. Cõf.
 Sanctus Augustinus gratias agit Deo, *cap. 36.*
 quod

*De profect.
Relig. Cap.
19. & 20.*

quod se liberauerit à tentatione expectèd
ab illo miracula, simulque ipsum humili-
liter deprecatur, quatenus eandem prob-
cul semper à se repellat. S. Bonauentura
refert, quosdā in diuersos & graues erro-
res incurrisse, in pœnam & ultionem, ad
quod desiderârunt & expectierint, quæ
fugienda, & oratione, ieiunio, pœnitentia,
& carnis maceratione à nobis auer-
tenda sunt. Ioannes Gerson duos de hac
materia tractatus conscripsit, in quibus
plurima recenset exempla rerum sub
tempore contingentium, ad confirmandam
& stabiliendam hanc veritatem. S.
Vincentius Ferrariensis, Dionysius Car-
thusianus, & qui maioris sunt ponderis,
S. Ambrosius, & Seuerus Sulpitius eius-
dem sunt sententiæ, eandemque affir-
mant & astruunt doctrinam.

S. Catharina Senensis cum primum
per visiones, & reuelationes singulares,
& extraordinarias à Deo visitaretur, in-
gentem concepit timorem & suspicio-
nem: metuebat enim ac suspicabatur, ne
fortè illusiones & figmenta essent Sata-
næ; quam etiam suspensionem & sanctum
timorem suum Domino & Creatori no-
stro in tantum placuisse asseuerabat, vt
non immeritò illum cuilibet viatori, &
huius

& huius vitæ incolæ commendandum fore arbitremur.

Legimus Diabolū sanctū cuidā Patri *Palladius*
in specie & figura Christi apparētē, dixit *in Lausiac.*
se: venio ad te, vt me præsentem adores.
Verū ipse prudenter respondens: At-
tende, inquit, ad quem missus sis: non e-
nim ego dignus sum in hac vita videre
Christum; sicque Diabolus, per humili-
tatem istius sancti deuictus, dispa-
ruit.

De alio quodam sancto legimus,
quòd, cum similem pateretur ac sustine-
ret illusionem, oculos suos clausit, di-
cens: Non videbo Christum in hac vita,
sed rogabo, vt merear ipsum videre in fu-
tura gloria, & hac ratione Satanus dece-
ptus, aufugit.

S. Martinus malignum spiritum sibi
in forma & similitudine Domini & Sal-
uatoris nostri apparentem, continuò Sa-
tanam esse cognouit, eo quòd cum in-
genti apparatu & pompa, non autem cū
modestia, mansuetudine, & humilitate
aduentaret, quæ iustum & verum mone-
te pondus, & signum certissimum est o-
perum Dei, qui diligit humiles & seipsū
communicat pusillis. Nam sicut per su-
perbiam quis meretur seduci; ita è cōtra-
rio per humilitatem (iuxta responsa

S. Au.

S. Anthonio ab Angelo data) omnes tē-
rationum laquei, & vniuersa Diaboli
machinamenta à quocunq̄ eueri pos-
sunt & euitari. ideoq̄ Psalmista dicit:
*Custodiens paruulos Dominus : humiliatus
sum, & liberauit me.*

Psal. 114.

Quamobrem si in illo, qui se peculiari
& extraordinaria gratia à Deo donatum
profitetur, leuitatem, præsumptionem,
vel arrogantiam aliquam notauerimus,
falsa prorsus & fraudulenta omnia eius
opera æstimemus.

Deinde & hoc certum falsitatis & fal-
laciæ signum & indicium est, si quando
singularia diuinitus sibi concessa dona
facile reuelet, ac de iisdem se temerè ia-
ctet. Etenim verè humilis, quo plura à
Deo gratiarum dona percipit, eò magis
humiliatur, confunditur, & erubescit, &
reuelata sibi secreta tenet, nec ea cuiquā,
nisi Prælati & Magistris suis, manife-
stat, quorum fidei cuncta committit.

Quisquis verò accuratiùs scire deside-
rat quàm modestè, cautè, & timide hac
in re progrediendum sit, is S. Francisci
Seraphici Confessoris vitam, à S. Bona-
uentura diligenter conscriptam, legat,
& certè inueniet qua ratione, aut quo
modo Patriarcha iste Minorum sanctif-
mus, sacra vulnera corpori suo impressa
occul-

occultauerit, quali, inquam, ac quanta cura & diligentia obduxerit manus, & operuerit pedes, ne detegeret ac reuelaret carbunculos illos pretiosissimos, quibus corpus eius à Domino exornatū & condecoratum refulgebat.

De S. Catharina Senense, scribunt S. *Parte 3. tit. 23. cap. 14. In eius vita lib. 2. ca. 6.*
 Antonius Archiepiscopus Florentinus, & Pater Raymundus de Capua Confessorius eius, & postmodum Generalis ordinis Prædicatorum constitutus, quod, dum quadam vice in oratione posita esset, apparuerit ipsi sponsus eius dulcissimus, quinque vulneribus insignitus, & quasi eidem illa impressurus: sed cum timeret ne propter signa ista externa, & visibilia vulnera, honore aliquo à populo afficeretur, suppliciter Deum exorauit, ne ea corpori suo, sed animæ potius imprimere dignaretur, vt perfectè acerbissimos Dominicæ passionis dolores sentire, & experiri, & vnicum animæ suæ desiderium incomparabili diuinæ dulcedinis fructu explere posset.

Est & aliud veritatis argumentum, vtpotè patientia vel impatientia, & iracundia, qui se dona ista extraordinaria habere & possidere iactant. Quia sicut aurum sine damno aliquo vel detrimento transit & purificatur per ignem: ita per-

perfectus Dei famulus ab omni labe munda-
datur & probatur per aduersitatem &
contradictionem. Hinc Sapiens inquit
Doctrina viri per patientiam noscitur Bo-
num namque & certum veritatis indi-
cium est, si is, qui se talem à Deo gratiam
consecutum profiteretur, despectus, con-
temptus, & opprobrijs saturatus à reli-
quis, patienter omnia sufferat, nec illarū
sibi vlciscatur iniuriam, aut minus beni-
gnè & amicè cum persecutoribus & cō-
tradictoribus suis conuerfetur, sed con-
uersus ad Dominum, eundem depre-
cetur, quatenus ipse veritatem manifesta-
re ac reuelare dignetur.

Hac patientia, tanquam fortissimo
clypeo, SS. Prophetæ seipfos contra om-
nes huius vitæ calamitates & iniurias
munierunt. ideoque sanctus Iacobus ad
eandem nos exhortans, ait: *Exemplum ac-
cipite Fratres laboris & patientiæ, Prophetarū
qui locuti sunt in nomine Domini.*

Et licet indicium illud non omnino
certū & infallibile sit, eò quòd nonnulli
reperiantur qui artificiosa quadam cal-
liditate, & falsa ac ficta patientia sciant
animi sui reticere, sufferre, & dissimula-
re sententiam: nihilominus ramen
verissimum est, ab ipso, qui omnis plane
cx.

PROV. 19.

Cap. 5.

LIBER SECVNDVS. 383

expers patientiæ cōtinuò iracundia accensus & inflammatus minatur & insultat omnibus cōtradicientibus sibi & credere nolentibus, procul abesse & recessisse Spiritum sanctum.

Quartum veræ monetæ signum, color est, nec ipse contemnendus, aut minus diligenter considerandus. Etsi enim non omne, quod splendet vel rutilat, aurum censendum sit; reuera tamen id ipsum, quod non micat, aut fulgorem aliquem emittit, nec aurum est, nec auri speciem habet. Vt autem colorem hunc verè cognoscamus, & à reliquis discernamus, necessariò effectus & fructus ex similibus gratiarum & fauoris Dei, qui cuncta ad vtilitatem, profectum, & commodum Ecclesie suæ dirigit, donis procedentes examinandi sunt. ac propterea D. Paulus, priusquam in particulari dona sanctæ Ecclesie à DEO communicata & distributa enumeraret, præmisit & dixit: *Vnicuique autem datur manifestatio Spiritus ad vtilitatem.* 1. Cor. 12.

Itaq; si vitæ emēdatio, morū cōuersio,
& Reip. reformatio eadem subsequatur
fue-

Isa. 48.

fuerit, profectò indicia bona sunt, & cau-
 sæ vt à Deo prouenire credamus quæ
 dicuntur: at si curiosa, vana & inanis a-
 liqua occupatio in eis apparuerit, nequa
 quam diuina esse credenda sunt. Etenim
 si vir prudens & sanctus, otiosa non pro-
 fert aut loquitur verba, nec quicquam
 inutile operatur; quantò minus id ipsum
 faciet Sanctus ille Sanctorum, qui de se
 ipso ait: *Ego Dominus Deus tuus docens te
 vilia, gubernans te in via qua ambulas.* Et
 cum ipse illos instruat, idcirco etiam in
 eis exercendis plus laborat, nec aliqua
 extraordinaria operatur absque singula-
 ri commodo & necessitate. Quod autè
 commodum illud attinet & concernit,
 certè non tantùm perpendendi effectus,
 quos supra dicta dona in populo opera-
 tur; verum etiam isti diligenter conside-
 randi & attendendi sunt, qui ex conuer-
 satione illius, qui tales à Deo gratias co-
 secutus est, in eis producuntur, quibus
 cum communicat & conuersatur; vtrū
 scilicet vtilitatem vel fructum aliquem
 ex ipsius spiritu percipiamus, vtrum de-
 uotio quædam ab illo in nos procedat,
 an castiores & humiliores efficiamur,
 an denique in pietate, mortificatione,
 modestia, cæterisque virtutibus ex ipsi-
 us communicatione perfectiores eua-
 damus.

damus. Qualiter enim is cui aliquid odoriferum tangit, eiusdem retinet odorem: taliter quoque ille, qui cum vero & sincero Dei famulo supernaturali lumine coruscante, & sancto prophetice Spiritu nobilitato conuersatur, aliquem diuini istius Spiritus gustum retinet & odorem.

Restant adhuc alia quædam signa intrinseca & certiora, generata scilicet & producta ex effectibus quos operantur in animis eorum qui illa habent ac possident; ex quibus haud difficile colligere est, vtrum à bono an malo spiritu procedant, qualia sunt lux vel tenebræ, pax vel discordia, interna dulcedo vel amaritudo, consolatio vel derelictio, cognitio & sui ipsius odium & contemptio, vel superbia, arrogantia & præsumptio, denique vis & animi que dam fortitudo ad exercenda quælibet, quantumuis ardua & difficilia, virtutis opera, aut certè languor spiritus & defectio, aliaque similia signa, quæ vt intrinsecus in animo occultata & abscondita sunt; ita nec facile, nec perfecte, præterquã ab expertis, cognosci & discerni possunt.

S. Catharina Senensis à Christo Domino edocta, asserit, reuelationes diuinas primò quidem timorem & admira-

R

ratio-

rationem ingerere, post modum verò securitatem & confidentiam dare: contra Diaboli manifestationes, consolationē & gaudium in principio, ac deinceps timorem incutere & horrorem. Visitationes Dei, quia diuini luminis radij sunt, illuminant animam, & efficiunt, vt nosmetipsos confundentes, & humiliantes, veneremur, reueremur, colamus & cognoscamus Deum: at Diaboli vel maligni spiritus reuelationes, quia tenebrae sunt à mendacij Patre procedentes, obnubilant animam, & inanes tantum & vanas reputationes & præsumptiones causant. S. Bonaventura inquit: Si visionibus & reuelationibus non solum consolatio & interior animi delectatio, sed etiam exterior quaedam sensibilis & corporalis inest dulcedo, qua caro recreata delectetur & commoueatur, certum est, visiones istas à Deo non procedere, qui non alia de causa animam visitare solet, quam vt eam corroboratam excitet ad resistendum, & fortiter, cum aduersus omne genus vitiorum, tum vel maxime contra libidinem & impudicitiam, pugnandum.

QV ID POTISSIMVM IN IL-
lis notandum & obseruandum sit, qui
se Prophetas iactant.

OMnia hucusque à nobis comme-
morata, diligenter in illis consi-
deranda, examinanda & perscrutanda
sunt, qui vel extra se rapiuntur, vel vul-
nera, aut alia eximia & singularia grati-
arum dona à Deo consecuti sunt: si autē
visiones & reuelationes habentes,
Deumque sibi locutum, ac de se que-
dam annunciari præcepisse affirmantes,
Prophetæ & diuinæ voluntatis interpre-
tes censerì voluerint (vti quosdam huius
nostri temporis nouimus, qui se Prophe-
tas dicentes, ab omnibus tales haberi
ac reputari voluerunt) ante omnia ver-
borum ab ipsis prolatorum veritas at-
tendenda est. Etenim si vel vnicum in e-
is mendacij & falsitatis signum apparue-
rit, nullatenus à Deo processerunt, ipse
siquidem suprema & æterna veritas est,
nec possibile, vt veritatis ac falsitatis spi-
ritus vel in minimo conueniant, qui
perpetuò sibi contrarij sunt. Falsitas to-
taliter essentiæ & diffinitioni Pro-
phetiæ repugnat & aduersatur:

R. 2 nam

nam sicut Prophetia cognitio, & lumen quoddam est per reuelationes supernaturales intellectui Prophetarum à Deo communicatum & infusum, & sicut impossibile, diuinam reuelationem, cognitionis & luminis istius causam, esse falsam: par ratione impossibile fore videtur, vt cognitio & lumen, prædictæ reuelationis effectus, falsum sit; quia similitudinem refert visionis, non secus ac Filius refert imaginem Genitoris.

Fieri quidem potest, vt mendacij spiritus quandoque verum dicat, quò nimirum facilius miseros mortales veritatis esca allectos, falsitatis hamo fraudulenter decipiat & seducat; similiter accidere potest, vt Pseudopropheta rem quandam prædicat, quæ postmodum eueniat, prout ipse euenturam prædixerat: sed argumentum hoc non ita firmum est, vt idcirco verus statim Propheta Dei reputandus sit, quemadmodum continuo falsus censetur, si mendacia protulerit, aut nonnulla euentura prædixerit, quæ incertum vel minus prosperum exitum sortiantur. fieri enim potest, vt id ipsum, quod iuxta prophetiam alicuius euenit, vel ab inimico & hoste maligno processerit, vel ingeniosè & singulari quadam indu-

stria

Atria effectum & excogitatum sit, aut cer-
 tē fortuito & ex improviso contigerit. Si
 verò vel mini ma quæque res prædicta
 & prophetata exitū falsum sortita fue-
 rit, certissimum signum est, eandem à
 Deo non processisse: proprium nam que
 inter verum & falsum Prophetam discrimen est, quòd iste semper, hic autem nū-
 quam aut rarò veritatem dicat, quemad-
 modum nos D. Ioānes Chrysostronus,
 imò Deus ipse in Deuteronomio docet,
 dicens: *Propheta qui arrogantia deprauatus
 voluerit loqui in nomine meo, que ego non
 præcepi illi ut diceret, aut ex nomine alie-
 norum Deorū, interficietur. Quod si tacita co-
 gitatione responderis. Quomodo possum in-
 telligere verbum quòd Dominus non est lo-
 cutus? hoc habebis signum. Quòd in nomine
 Domini Propheta ille prædixit, & non a-
 uenerit: hoc Dominus non est locutus, sed
 per tumorem animi sui Propheta confinxit:
 & idcirco non timebis eum.*

Homil 19.
 in' Matth.
 Deut. 18.

Notandum etiam, tripliciter Deum ve-
 ris Prophetis sua reuelare mysteria, vel
 enim intellectum ipsorum illuminat, &
 singularem atque intelligibilem eis cla-
 ritate, aut certas & intelligibiles reue-
 latarum rerum species communicat,
 quod excellentissimum & perfectissimū
 prophetiæ genus est: vel per visionem

R 3

ima-

imaginariam: vel certè per vocem, aut rem aliquam sensibilem, auditui vel visui eorum subiectam, mysteria sua reuelat. & hoc posterius prophetiæ genus infimum est.

Sciendum præterea, quòd etsi Satanas intellectum nostrum illuminare nequeat, nihilominus tamen & in imaginatione nostra sensibilibus rerum species præsentare, & permittente Deo voces formare, colores, corpora, & sensualitatis obiecta, veris coloribus, corporibus, & obiectis simillima, effingere & imitari possit. Quocirca Propheta qui se visionem imaginariam habere, vel vocem sibi loquentem audire dixerit, suspectus habendus, & prophetiæ illius veritas diligenter examinanda est, eò quod Diabolus quidem hominem ficta voce, & visione atque imaginatione falsa decipere, intellectum autem eius nequaquam valeat illuminare.

Nonnulli istarum & similibus rerum peritissimi, alia quædam indicant signa, reuelationes & instinctus, de quibus laici quidam se temerè iactitant, suspectos reddentia, quando nimirum aliquem tertium reprehendunt, & secretæ alicuius rei admonent, præsertim sacerdotè, Religiosum, Prælatū, vel aliū quempiam indigni-

dignitate positū, cui singularē respectum & reuerentiā debent. Neq; n. illud officij ac muneris sui est, per quod Ecclesiæ ordo confunditur & conturbatur.

Est & illud certum falsi Prophetæ signum, quando scilicet populum ad inobedientiam instigat, & ab obseruātia Superioribus omnibus, tam Ecclesiasticis quā Secularibus debita retrahit. nam Spiritus Dei nunquam sibi cōtrarius est, multò minus dissidia & scismata quærit, aut dissolutionem & falsam aliquam libertatem pollicetur.

Quin & hoc certissimū falsæ, excogitæ, & fraudulētæ prophetiæ indicium est, si nimirū ipse, qui se Prophetā iactat, opiniones & animi sui sentētiās Prælatorū & Superiorū a Deo in ecclesia constitutorū iudicio submittere nolit, adeoque lumen illud, quod in se est, perspicuū & clarum esse arbitretur, vt nullius egere approbatione, & suæ potius opinioni, q̄ vel præcepto, vel ordinationi Superiorū, in omnibus acquiescendū, audacter & constanter affirmare nō erubescat, quantumcūq; Episcopi, vel ipsius etiā Pontif. Max. sententiæ fuerit aduersata.

Signū hoc ita penitus infallibile est, vt per illud solū prophetia ista probetur &

conuincatur esse non tam reuelatio sancta, quàm delusio quædam diabolica. Etenim cum non certò nobis constet, reuelationem vel prophetiam istam à Deo processisse, idcirco non prius suscipere & acceptare tenemur, quàm de ipsa certiores efficiamur. Certiores autem reddimur, dum à Pastoribus & Doctoribus à Deo in Ecclesia ad probanda dubia, explananda difficilia, declaranda obscura, ad separandum item à tenebris lumē, & à veritate mendacium discernendum constitutis, approbatur. Ex quo sequitur, secundum iustam rationem, incertum quid per illud quod certū est, & contra, certum per incertum & dubium probandum esse & confirmandum.

Tempore Alexandri Sexti Pont. Max. fuit Florentiæ Religiosus quidam F. Hieronymus Sauonarola nominatus: hic cum plurimum in sacris literis & doctrina Christiana versatus, & eximia, vt videbatur, sanctitate præditus, multum ibidem boni præstitisset, tandem vanitate & superbia elatus, Prophetam se asseueravit, & falsis atque exogitatis reuelationibus & prophetijs suis Remp. regere & gubernare præsumens, magnæ seditionis causa fuit: quam vt Pontifex sedaret, concionandi munus ei inhibuit, cuius admo-

admonitioni & præceptioni cum acquiescere nollet, & Deo potius quam hominibus obediendum esse diceret, excommunicatus Romam accersitur; cum verò illa quoque contemneret ac derideret, postremò captus, & capitali prolata sententia, igne concrematus est. nec immeritò: non enim inobediens solum erat, verum etiam publicè profitebatur nequaquam se teneri & obligari ad obtemperandum Capiti Ecclesiæ, Vicario Domini nostri Iesu Christi, quandoquidem Christus ipse, in visibili specie apparens, prædicationis munus sibi demandasset, quod impius iste mentiebatur. Quapropter Romani & Hispani Inquisitores conciones quasdam & nonnulla alia eius opuscula, doctrinâ perniciosâ repleta, condemnauerunt. Nam, sicut ipse iam iam moriturus liberrimè confessus est, per vanitatem, & nimiam atque inordinatam inanis gloriæ & honoris cupiditatem seductus & excæcatus, prophetias & reuelationes istas falsissimas effinxit.

Sed vt feliciter tandem aliquando ad finem pertingamus, breuiter caput hoc sententia, ipsisque verbis S. Bonauenturæ *De processu* concludam, qui de hac eadem materia 7. *Relig. tractans*. Plurimi, inquit, seducuntur pu- *cap. 19.*

R 5 tantes

tantes spiritum esse, quod proprius spiritus fingerit, vel spiritus erroris suggererit, & ideo vaticinijs iam vsque ad fastidium repleti sumus de Antichristi aduentu, de signis appropinquantis iudicij, de destructione Religionis, de persecutione Ecclesiæ, de regnorum euersione, & varijs mundi pressuris, & alijs pluribus, quibus etiam viri graues & deuoti plusquã oporteat creduli extiterunt. Quæ etiam si vera essent & authentica, tamen Religiosi plurima inuenirent, in quibus fructuosius occuparentur.

Hæc D. Bonauenturæ verba sunt, ex quibus, sicut & illis quæ Gerson posteritati scripta eõmẽdauit, manifestè cognoscimus, per illusiones, fraudes, & fallitates istas, non nostro solum, sed omni tempore frequentatas, præclarissimos & deuotissimos quosdam viros miserabiliter fuisse deceptos; nihil autem tutius, vtilius, ac fructuosius esse, quàm vt veris & solidis virtutibus sedulo incumbentes, reuelationes & similes abusus diligenter censemus.

CONCLUSIO TOTIVS OPVSCV-
li, siue tractatus de Tribulatione, in qua de
immense Dei erga nos amore, & nostra
erga ipsum ingratitude agitur,
pariterque ad Peniten-
tiam incitatur.

EVsebius Cefariensis in historia sua
 Ecclesiastica scribit, quòd Ecclesia, *Lib. 8 ca. 9.*
 cum post plurimas & crudelissimas Ty-
 rannorū persecutiones, in quibus multo-
 rum millium Martyrum sanguine, quasi
 regali purpura decorata & nobilitata
 erat, pace & tranquillitate refoueri cœ-
 pissent, paulatim etiam à virtute defe-
 cerit, & perfectus atque mirabilis sancti-
 tatis status debilitari cœperit ac dilabi.
 Variæ namque inter Prælatos exurge-
 bant & inualescebant passiones, vigebat
 ambitio, fouebatur ira, regnabat inui-
 dia, dominabatur vanitas, splendorem
 vitæ Christiani amittebant, ipsumq; san-
 ctitatis iubar, quod per molestias & tri-
 bulationes varias acquisierant & conser-
 uarant, densissima peccatorum caligine
 obductum interibat: quare ad pri-
 stinæ sanctitatis & splendoris renoua-
 tionem, & grauissimorum istorum cri-
 minum vindictam, permisit Deus Eccle-

R 6 *siam*

siam inaudita atq; inusitata Diocletiani & Maximiani Imperatorum crudelitate atteri & affligi. Ex quo haud difficile colligimus & cognoscimus, frequenter per pacem amitti ac perdi, quod bello comparatum, & dissipari vel consumi in statu prospero, quod in aduersitate accumulatum est: denique permittere etiam Deum nos affligi, vt per tribulationem purgemur & mundemur à peccatis prosperitatis tempore commissis. Quod si perpetuò nobis ante oculos obseruetur, vnicum miseriarum solatium, & laborum alleuiatio sit, necesse est; sicut experientia ipsa docet, dum modò attentè, & sedula quadam adimaduersione consideremus ac perpendamus diuersas & sinistras animi affectiones, quas calamitatis & felicitatis, tristitiæ item & lætitiæ tempore, de poena & tribulatione percipit. Quocirca quantò alacrius in necessitate nostra, ab hominibus pariter & creaturis omnibus derelicti ac depressi, ad Creatorem ipsum confugerimus, & quantò plenius & perfectius ei nos, nostraque omnia commiserimus, tantò vicissim familiarius & suauius nos amplexabitur & tractabit.

Adhæc etiam firmiter nobis credendū
 (quæadmodū nōnulli quoq; Ethnicorū,
 vti

veri luminis cognitione destituti, crediderunt) Deum omnia huius mundi, tam parua quàm magna, communia & singularia incomprehensibili & ineffabili sua prouidentia, prout sibi visum fuerit, & placuerit, disponere & gubernare, adeò vt nec capillus capitis nostri pereat, nec folium ex arbore decidat sine ipsius voluntate, & tantam totius vniuersi curam habeat, quantam omniū particulariū & rerum quarumlibet abiectarum; contra etiam tantum de musca, vel de alio quocunque minimo vermiculo sollicitus sit, quasi nihil aliud ei foret ad agendum & cogitandum. Quo tamen non negamus, quin peculiarem curam habeat generis humani, vt paulò post dicemus. Sed S. Gregorium sequimur, qui ait: Sic intendit Dominus singulis, ac si vacet à cunctis, & sic simul intendit omnibus, ac si vacet à singulis.

Nam sicut distinctio, varietas, decor, & foecunditas arboris procedit ex virtute radicis, à qua sustentatur, ita vt minimum quodque folium, & tenerimus quilibet ramusculus à radice viriditatem & pulchritudinem suam recipiat: æquali ratione in maxima & admirabili hac arbore mūdi, nec quicquam tam paruum, exile, vile, vel abiectum est, quod non à

R 7

supre-

Lib. 25. Moral. cap. 19.

suprema diuinæ prouidentiae radice regatur ac sustentetur.

Et sicut Sol radijs suis illuminat lunam, & totum caelestium astrorum globum, & sicut tanta, tamque efficaci ac potenti pollet virtute, vt ad intima terræ præcordia penetrando, æs, aurum, argentū, gemmasque pretiosas generet, & in profundo maris margaritas, & mirabilia multa producat, ad eò, vt nihil penitus sit, siue paruum an magnum, pretiosum an vile fuerit, quod non de efficaci Solis lumine participet: simili planè modo, attamen maiori quadam excellentia, Deus verus Iustitiæ Sol illuminat, regit, & gubernat omnia, dat essentiam & vitam, dat vires & incrementum cunctis cæli terræq; creaturis, visibilibus simul & inuisibilibus; nec quicquam rerū creaturarum, ita contemptibile est, quod non radiorum eius particeps sit, quodue ab ipso non regatur ac disponatur.

Præterea cura & sollicitudo Dei erga hominem tanta, tamque singularis & extraordinaria est, vt comparatione illius, nullam prorsus cæterarum animatarum inanimatarumue rerum curam habere videatur, iuxta illud Apostoli: *Numer. 9. quid de vobis cura est Deo? Quemadmodum enim diligentius & sollicitè magis ipsum*

1. Corint. 9. quid de vobis cura est Deo? Quemadmodum enim diligentius & sollicitè magis ipsum

ipsum Regis Filium curamus, quàm vel famulos, vel equos eidem seruietes, tametsi illorum etiam quasi Regiæ Maieſtatis ministrorum, haud paruum & negligentem curam geramus: sic quoque Deus tantoperè de nobis sollicitus est, vt reliqua omnia in vsum & ministerium nostrum procreata, nihil penitus aut flocci facere videatur.

Porro cum Deus tanta prouidentia quemlibet hominum gubernet, & tanta ipsi de omnibus cura sit, haud dubium est, quàm maiori erga Christianos & Iustos sollicitudine afficiatur, quos cognitionis & amoris sui participes effectos, ex cunctis nationibus sibi in populum elegit, & in filios suos adoptauit verus Pater, & talis quidem Pater, qui omninò velit, exoptet, & iubeat se vocari Patrem, nulla prorsus habita ratione carnalium parentum, à quibus generati sumus. Qui licet secundum carnem parentes sint, nequaquam tamen amor eorum veræ, internæ, & infinitæ charitati comparari potest, qua nos misericordiæ pater cõplectitur.

Verùm enim uerò, quia dilectio leu amor iste fortis & efficax est, idcirco Deus Pater dicitur: & quia dulcis, suavis, & amabilis est, hinc in Script. quoq; sac. ma

- ter appellatur, nec solum Mater, sed ipse etiam Dominus per Esaiam Prophetam ait: *Nunquid obliuisci potest Mulier infantem suum, vt non misereatur Filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui. Ecce, in manibus meis descripsi te.*
- Cap. 49.** Ideoque Propheta Regius inquit: *Pater meus & Mater mea dereliquerunt me: Dominus autem assumpsit me.* Et alibi Saluator:
- Psal. 26.** *Non relinquam vos orphanos: veniam ad vos.* Et vt melius dulcissimum hunc paterni amoris sui in nos affectum declareret, dicit quandoque, quod is qui tangit
- Ioan. 14.** nos, tangat & pupillam oculi sui. Et iterum: *Scapulis suis obumbrabit tibi: & sub pennis eius spe-abis.* Alio item in loco, sanctos & electos suos, iuxta Hebraicam translationem, absconditos vocat, dicens:
- Zachar. 2.** *Abscandes eos in abscondito faciei tue, à conturbatione hominum. Proteges eos in tabernaculo tuo à contradictione linguarum.* Ita vt non aliter cum illis agat Deus, atque Rex quidam cum homine quopiam, quem optimè ac diligentissimè conseruare, & custodire cupiens, non in palatium tantum, sed & in intimum conclaue introducit, vt perpetuò sibi assistat, & securissimus sit, non solum palatij parietibus; verumetiam ipsius Regis oculis munitus ac custoditus. Alibi Dominus inquit:
- Psal. 30.**
- Erit.

Erit que antequam clament, ego exaudiam: Isaie 65.
adhuc illis loquentibus, ego audiam. Innumera penè alia S. Scripturæ loca sunt, ex quibus apertè & dilucidè magis declaratur & manifestatur singularis dilectio, cura, & sollicitudo Dei erga Electos.

Huiusce diuini iam dicti amoris natura & proprietates est, vt famulos suos verè ac syncerè diligat, curet, tueatur, protegat, atque defendat, & tanquam liberis suis charissimis benè eis consulat, & ad salutaria quæque perducatur: nec tamen minus eos reprehendere, punire, ac castigare intermittat, quò postmodum etiam quasi veri filij, & legitimi hæredes, capaces sint cælestium bonorum. Hanc autem poenæ & afflictionis acerbiteratem mitigat dulcedo amoris suauissimi Patris, vnde ait Propheta: *Vniuersum stratum eius versasti in infirmitate eius.* ac si diceret: Domine, quando ægritudine & imbecillitate quadam affligis & visitas Iustum, id ipsum familiarissimè & lenissimè perficis, haud aliter, quàm si mundissimum & mollissimum ei sternas lectum, in quo securè ac placidè quiescat. Ita vt Deus ex parte officium adimpleat seueri Patris, corripientis & debilitantis filium: ex parte etiam expleat munus dulcissimæ, ac clementissimæ Matris, & sol-

Psal. 40.

& sollicitæ Custodis, refocillantis & cōsolantis infirmum. Quapropter oēs quot quot Dei filij censeri voluerint, certo sibi persuadeant poenam pariter & consolationem de manu Domini, quasi de veri Patris dextera libenter ac gratanter esse suscipiendam, considerantes omnia ex vno eodemque paterni amoris affectu provenire.

Si ergò tanta Deo de quolibet Electorum suorum cura est; quali ac quanta sollicitudine aut anxietate ipsū erga vniuersam Ecclesiam affici arbitramur, quæ congregatio est omnium Christi fidem atque doctrinam profitentium, qui per totum terrarum orbem dispersi, eiusdem fidei vinculo vniti & constricti sunt, in qua omnes etiam Iusti & Sancti in terra existentes comprehenduntur? quocirca non immeritò Ecclesia sancta Catholica & orthodoxa dicitur, & maxima atque infinita SS. Angelorum eam custodientium ac defendentium multitudine circumdata est, & ipse Angelorum Dominus in medio eius versatur, qui etiam promisit se cum illa permansurum, vsque ad sæculi consummationem, nec portas inferni aduersus eam præualituras, eò quod fundata sit supra firmam petram

petram, & disposita velut acies ordinata.

Etenim cum Deus tanta prouidentia & sollicitudine Synagogam figuram solum & ymbra[m] Ecclesiæ administrauerit: cum etiam in tantum Israëliticum populum Dominus dilexerit, ut (sicut ait scriptura) *præcesserit eos ad ostendam viam per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis: ut dux esset itineris utroque tempore.* Cum, inquam, hæc omnia Deus in gratiam rebellis ac duræ ceruicis populi, fecerit, quid non facturus erit in gratiam istius, quem S. Petrus genus electum, regale sacerdotium, gentem sanctam, & populum acquisitionis appellat? Itaque certo certius promittere & polliceri nobis possumus, Deum nobilissimum & dilectissimum sanctæ Ecclesiæ sponsum nihil omnino permissurum, quod non ad maiorem eius utilitatem sit prouenturum.

Et licet quãdoq; dormire & nostri obliuisci videatur, uti Dauid aiebat: *Exurge, quare obdormis Domine? exurge, & ne repellas in sinem. Quare faciem tuam auertis, obliuisceris inopiæ nostræ & tribulationis nostræ?* certò tamē nobis persuadeamus, quod (sicut idem ait Propheta) *non dormitabit, neque dormiet qui custodit Israël.*

In

In hoc igitur, alijsque similibus casibus necessarium fuerit, vt sanctissimæ ipsius voluntati nos conformemus, & à prauis vitæ nostræ vijs desistamus. nam si sedulò ea quæ nobis facienda incumbunt, perficiamus, diligenter quoque Deus ad nostram aduigilat defensionem: si verò ipsi peccatis & delictis nostris grauitè offenso terga vertamus, contra excubias agit in pœnam, perniciem, & perditionem nostram. Hinc Ieremias Propheta, virgam vigilantem vidit, vt sciamus Deum vigilare ad punitionem & correptionem peccatorum: quare si voluerimus, vt ipse manum suam à flagellatione & vindicta retrahat, oportet vt & nos pariter ab iniquitatibus resurgentes iniquum propositum nostrum deseramus.

Designat quoque vigilans Dei virga, vniuersas tam publicas, quam priuatas calamitates & miseras haud quicquam aliud fore, nisi iustus diuinæ virgæ, vigilantis super peccata nostra, nec prius cessaturam pœnam, quàm cessauerit culpa, quemadmodum elegantissimè ac præclarissimè D. Cyprianus attestatur, dicens: Indignatur ecce Dominus & irascitur, & quod ad eum non cõuertamini comminatur. Ecce irrogantur diuinitus
plaga,

Cap. 1.

Ad Deme-
trianum.

plagæ, & nullus Dei metus est. Ecce verbera desuper & flagella non desunt, & trepedatio nulla, nulla formido est. Quid si non intercederet rebus humanis vel ista censura; quanto adhuc maior in hominibus esset audacia facinorum impunitate secuta? Quereres, quod minus nunc tibi yberes fontes, & auræ salubres & frequens pluuia, & fertilis terra obsequium præbeant, quod non ita utilitatibus tuis, & voluptatibus elementa deseruiant. Tu enim Deo seruis, per quem tibi cuncta deseruiunt? Tu famularis illi, cuius nutu tibi vniuersa famulantur? Ipse de seruo tuo exigis seruitutem, & homo hominem parere tibi & obedire compellis; & cum sit vobis eadem fors nascendi, conditio vna moriendi, corporum materia consimilis, animarum ratio communis, æquali iure, & pari lege vel veniatur in istum mundum, vel de mundo postmodum recedatur: tamen nisi tibi pro arbitrio tuo seruiatur, nisi ad voluntatis obsequium pareatur; imperiosus & nimius seruitutis exactor, flagellas, verberas, fame, siti, nuditate, ferro frequenter, & carcere affligis, & crucias; & non agnoscis miser Dominum, Deum tuum, cum sic exerceas ipse in homine dominatum? Indignari se Deus dicit,

dicit,

dicit quod agnitio Dei non sit in terris,
 & Deus non agnoscitur nec timetur. De-
 licta mēdaciōrū, libidinū, fraudum, cru-
 delitatis, impietatis, furoris, Deus incre-
 pat & incusat, & ad innocentiam nemo
 conuertitur. Fiunt ecce quæ verbis Dei
 ante prædicta sunt, nec quisquam fide
 præsentium, vt in futurum consulat, ad-
 monetur. Inter ipsa aduersa, quibus vix
 coartata & conclusa anima respirat, va-
 cat malos esse, & in periculis tantis non
 de se magis, sed de altero iudicare. Indi-
 gnamini indignari Deum, quasi aliquid
 boni malè viuendo mereamini, quasi nō
 omnia ista, quæ accidunt, minora adhuc
 sint & leuiora peccatis vestris. Qui alios
 iudicas, aliquando esto & tui iudex, con-
 scientiæ tuæ latebras intuere, imò (quia
 nullus iam delinquendi pudor est, &
 sic peccatur, quasi magis per ipsa pecca-
 ta placeatur) qui perspicuus & nudus à
 cunctis videris, & ipse te respice. Aut n.
 superbia inflatus es, aut auaritia rapax,
 aut iracundia sæuus, aut alea prodigus,
 aut vinolentia temulentus, aut liuore in-
 uidus, aut libidine incestus, aut crudeli-
 tate violentus; & miraris in pœnas gene-
 ris humani iram Dei crescere, cū crescat
 quotidie quod puniatur; Hostē quæris
 exur-

exurgere, quasi, & si hostis desit, esse pax
 inter ipsas togas possit. Hostem quere-
 ris exurgere; quasi non, etsi externa de
 barbaris arma, & pericula comprimantur,
 ferocius intus & grauius, de calum-
 nijs, & iniurijs potentium ciuium, dome-
 sticæ impugnationis tela grassentur. De
 sterilitate aut fame quereis; quasi famē
 maiorem siccitas, quam rapacitas faciat,
 quasi non de captatis annonarum in-
 crementis, & pretiorum cumulis, fla-
 grantior inopiæ ardor excreseat. Quere-
 ris cludi imbribus cælum; cum sic hor-
 rea cludantur in terris. Quereis minus
 nasci; quasi, quæ nata sunt, indigenti-
 bus præbeantur. Pestem & luem crimi-
 naris; cum peste ipsa & lue vel detecta
 sint, vel auerta crimina singulorum; dum
 nec infirmis exhibetur misericordia, &
 defunctis auaritia inhiat ac rapina: Ij-
 dem ad pietatis obsequium timidi, ad
 impia lucra temerarij, fugientes mori-
 entium funera, & appetentes spolia mor-
 tuorum; vt appareat in ægritudine sua
 miseris ad hoc forsitan derelictos esse,
 nec possint, dum curantur, euadere.
 Nam perire ægrum voluit, qui censum
 pereuntis inuadit. Tantus cladiū terror
 dare non potest innocentæ disciplinā; &
 inter

inter

inter populum frequenti strage morientem, nemo considerat & se esse mortalem. Passim discurretur, rapitur, occupatur. Prædandi dissimulatio, nulla cunctatio, nulla formido est. Quasi liceat, quasi oporteat, quasi ille, qui non rapit, damnum & dispendium proprium sentiat; sic vnusquisque rapere festinat. In latronibus est vtcunq̃ aliqua scelerum verecundia, auias fauces & desertas solitudines deligunt, & sic illic delinquitur, vt tamen delinquentium facinus tenebris & nocte veletur. Auaritia palam sæuit, & ipsa audacia sua tuta, in fori luce abruptæ cupiditatis arma prostituit. In de falsarij, inde venefici, inde in medicitate sicarij, tam ad peccandum præcipites, quàm impunè peccantes. Anocente crimen admittitur, nec innocens qui vindicet, inuenitur. De accusatore vel iudice metus nullus. Impunitatem consequuntur mali, dum modesti tacēt, timent conscij, veniunt iudicaturi. Et ideirco per Prophetam diuino spiritu & instinctu rei veritas promitur, certa & manifesta ratio monstratur; Deum posse aduersa prohibere, sed ne ille subueniat, merita peccantium facere: Nunquid, ait, non valet manus Dei, vt saluos vos faciat, aut grauauit aurem, vt non

Isaie 59.

exau-

exaudiat: Sed peccata vestra inter vos & Deum separant. Et propter delicta vestra auertit faciem suam à vobis, ne misereatur. Peccata itaq; & delicta reputentur, conscientiae vulnera cogitentur, & desinet vnusquisq; de Deo vel de nobis cōqueri, si quod patitur, intelligat se mereri. Hucusque D. Cyprianus.

S. Ecclesiae Doctor Hieronymus calamitates sui temporis, & Romani Imperij destructionem per Gothos & Vandalos eodem saeculo factam, deplorans, ait: Romanus orbis ruit; & tamen ceruix nostra erecta non flectitur, olim offensum sentimus, nec placamus Deum. Nostris peccatis Barbari fortes sunt, nostris vitijs Romanus superatur exercitus; & quasi non haec sufficerent cladibus, plus penè bella ciuilia, quam hostilis mucro consumpsit. Miseri Israëlitæ, ad quorum comparationem Nabuchodonosor seruus Dei dicitur. Infelices nos, qui tantū displicemus Deo, vt per iram Barbarorum illius in nos ira defæuiat. Ezechias egit pœnitentiam, & 185. millia Assyriorum ab vno Angelo, vna nocte deleta sunt. Iosaphat laudes Domini cōcinebat, & Dominus pro laudante superabat. 2 Para. 17. Moyses contra Amalech non gladio sed oratione pugnavit. Si erigi Exodi. 17.

S
volu-

In Epitaphio Nepotiani.

Jeremia 25

Isai. 37.

2 Para. 17

Exodi. 17.

Isaia 30.

volumus, prosternamur. Prô pudor, & stolidâ vsque ad incredulitatem mens: Romanus exercitus, victor orbis & Dominus, ab his vincitur, hos pauer, horum terretur aspectu, qui ingredi non valent; qui si terram tetigerint, se mortuos arbitrantur. Et non intelligimus Prophetarum voces: Fugient mille vno persequente? Nec amputamus causas morbi, vt morbus pariter auferatur; statimque ceruicibus sagittas pilis, tiaras galeis, caballos equis cedere.

Hæc S. Hieronymi verba apertè & manifestè indicant ac docent, omnes quascunq̃ sustinemus tribulationes, calamitates, & miseras, non esse aliud, quàm pœnas & correctiones peccatorû, ad quas euitandas nullum melius, nullumq̃ certius remedium superest, quàm vt commissâ deflentes, & vitam sedulo emendantes, dignis pœnitentiâ operibus, iustam Dei iram placemus, extinguamus.

FINIS.

Solis J. W. Paderb.
Typis Ioannis Christoph. B.